

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ : ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ : ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΜΟΝΑΔΩΝ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Θέμα :

*<< Διαδικασίες κοινωνικο-πολιτιστικής
ανάπτυξης Δήμου Μετσόβου >>.*

*<<...κι έκαμε τ'όνομά σου, Μέτσοβο
συνώνυμο του Λόγιου Ερμή και του Κερδώου...>>*

ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ: κ. Χ. Σκιά-Πανοπούλου
ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ: Αθηνά Ε. Πανάγιου

ΚΑΛΑΜΑΤΑ ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1999

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	3
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
ΜΕΡΟΣ Α	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	8
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ	8
1.1 ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ-ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ (ΘΕΩΡΗΤΙΚΟΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ).....	8
1.2 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗ, ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ Τ.Α.	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	15
ΚΡΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	22
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ	22
3.1 Εισαγωγική Τοποθέτηση.....	22
3.2 Γενικά – Επιχορηγήσεις.....	24
3.3 Ευεργεσία – Χορηγία.....	25
3.4 Δωρεές – Κληροδοτήματα - Κληρονομιές.....	27
ΜΕΡΟΣ Β	30
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	30
ΤΟ ΜΕΤΣΟΒΟ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΤΟΥ ΔΙΑΔΡΟΜΗ	30
1.1 Γεωγραφική Τοποθέτηση.....	30
1.2 Ετυμολογία – Ιστορική Εμφάνιση.....	31
1.3 Παιδεία.....	33
1.4 Μετσοβίτες Μεγάλοι Ευεργέτες.....	35
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΒΕΡΩΦ (1818 –1899).....	36
1.5 Άλλοι επιφανείς άνδρες του Μετσόβου.....	37
1.6 Το Κοντσοβλαχικό Ιδίωμα.....	38
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	41
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΙΕΡΑΡΧΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ	41
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	46
ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ	46
3.1 Πρωτογενής Τομέας.....	46
3.2 Δευτερογενής Τομέας.....	48
3.3 Τριτογενής Τομέας.....	52
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	54
ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ ΤΟΥ ΜΕΤΣΟΒΟΥ	54
4.1 Ο Ναός της Αγίας Παρασκευής.....	54
4.2 Η Μονή Αγίου Νικολάου.....	55
4.3 Μονή Κοιμήσεως Θεοτόκου.....	56
4.4 Μουσείο λαϊκής Τέχνης.....	57
4.5 Πινακοθήκη Ευαγγέλου Αβέρωφ.....	59
4.6 Νερόμυλος (Γκίνα).....	60
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	63
ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ (ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ)	63
5.1 Βιοκλιματική Αρχιτεκτονική.....	64
5.1.2 Αρχές Βιοκλιματικού Σχεδιασμού σε Παραδοσιακούς Οικισμούς.....	65
5.2 Αρχές Βιοκλιματικού Σχεδιασμού στον Παραδοσιακό Οικισμό του Μετσόβου.....	66
5.3 Πολεοδομική Διάρθρωση.....	68
5.4 Αρχαιολογικά Ευρήματα Επαρχίας Μετσόβου.....	69
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6	72
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΜΕΤΣΟΒΟΥ	72
6.1 Ο ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ.....	72
ΟΡΓΑΝΟΓΡΑΜΜΑ ΝΕΟΥ ΔΗΜΟΥ ΜΕΤΣΟΒΟΥ.....	73
6.2 Διάρθρωση Υπηρεσιών.....	74
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	75
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	75
ΤΜΗΜΑ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	75

6.3 Προσωπικό Δήμου Μετσόβου	76
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7	79
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΔΗΜΟΥ ΜΕΤΣΟΒΟΥ	79
7.1 Ο ρόλος των Δημοτικών Επιχειρήσεων στην Τοπική Ανάπτυξη	79
7.2 Αναπτυξιακή Επιχείρηση Δήμου Μετσόβου (Α.Ε.Δ.Μ.)	80
Σύσταση – Νομική Φύση	80
ΔΙΟΙΚΗΣΗ	81
ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΩΝ ΤΟΜΕΩΝ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	82
Τμήμα Προγραμματισμού, Δημοσίων Σχέσεων και Γραμματείας.....	83
Τμήμα Επιστημονικών και Τεχνικών Δραστηριοτήτων.....	83
Τμήμα Πολιτιστικό.....	84
Τμήμα Οικονομικών Λειτουργιών.....	84
Τμήμα Κοινωνικής Φροντίδας και Μέριμνας.....	85
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ Α.Ε.Δ.Μ.	85
Προσωπικό Α.Ε.Δ.Μ.	86
Πόροι της Επιχείρησης	88
Λογιστικά βιβλία και στοιχεία	88
7.3 Πνευματικό Κέντρο Δήμου Μετσόβου.....	90
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8	93
ΦΟΡΕΙΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ	93
8.1 Το Συνεδριακό Κέντρο.....	93
8.2 Διεπιστημονικά – Διαπανεπιστημιακά Συνεδρια στο Μετσόβο	94
8.3 Το Μετσόβιο Κέντρο Διεπιστημονικής □ρευνας (ΜΕΚΔΕ)	96
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9	99
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΔΡΩΜΕΝΑ ΣΤΗΝ ΕΠΑΡΧΙΑ ΜΕΤΣΟΒΟΥ	99
9.1 Πολιτιστικές δραστηριότητες στην περιοχή Μετσόβου	99
9.2 Πολιτιστικές εκδηλώσεις στα Δημοτικά Διαμερίσματα του Δήμου Μετσόβου	101
9.3 Πολιτιστικοί και Αθλητικοί Σύλλογοι	102
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10	105
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ	105
10.1 Δημοτικό Γυμναστήριο Μετσόβου.....	106
10.2 Χιονοδρομικό Κέντρο Προφήτης Ηλίας.....	106
10.3 Χιονοδρομικό Κέντρο Ιδρυματος Μιχαήλ Τοσιτσα.....	107
10.4 Χιονοδρομικό Κέντρο Αηλίου –Μετσόβου.	107
10.5 Παγοδρόμιο –Κλειστό Κολυμβητήριο	107
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11	109
ΕΥΡΩΠΑΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ	109
ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ 'ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ'	110
ΑΞΟΝΑΣ NOW	110
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΡΑΞΙΤΕΛΗΣ	111
ΚΕΝΤΡΟ ΑΝΟΙΧΤΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ (Κ.Α.Π.Η.)	113
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 'ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ'	114
ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ADAPT	115
«DAIRY ZOOM»	116
ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΣΤΗΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΓΑΛΑΚΤΟΜΙΚΩΝ	116
Η ΤΥΡΟΚΟΜΙΑ ΤΟΥ ΜΕΤΣΟΒΟΥ ΚΑΙ Η ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΜΕΣΩ ΤΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	117
ADAPT-DAIRY ZOOM	117
ΣΧΕΔΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ (2000 –2006)	120
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ, ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΜΕΤΣΟΒΟΥ	123
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	135
ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ	135
ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ	137
ΑΡΘΡΑ ΣΕ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ	138

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Α.Ε.Δ.Μ.:	Αναπτυξιακή Επιχείρηση Δήμου Μετσόβου
Α.ε.:	Αρχαιολογική Εφημερίδα
Ε.Ε.Τ.Α.Α.:	Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης
Ε.Ε.:	Ευρωπαϊκή Ένωση
Δ.Δ.:	Δημοτικό Διαμέρισμα
Δ.Κ.Κ.:	Δημοτικός Κοινοτικός Κώδικας
Δ.Μ.Τ.Α.:	Διοίκηση Μονάδων Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Δ.Σ.:	Διοικητικό Συμβούλιο
Η.Ε.:	Ηπειρώτικη Εστία
Κ.Α.Π.Η.:	Κέντρο Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων
Κ.Π.Σ.:	Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης
Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.:	Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων
Κ.Ε.Κ.:	Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης
Κ.Ε.Π.Ε.:	Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών
Μ.Κ.Δ.Ε.:	Μετσόβιο Κέντρο Διεπιστημονικής Έρευνας
Ν.Σ.:	Νέα Σειρά
Ο.Τ.Α.:	Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Π.Δ.:	Προεδρικό Διάταγμα
Τ.Α.:	Τοπική Αυτοδιοίκηση
Τ.Ε.Δ.Κ.:	Τοπική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων
Φ.Ε.Κ.:	Φύλλο Ελληνικής Κυβερνήσεως

«Ο Πολιτισμός μιας Κοινωνίας

περιλαμβάνει οτιδήποτε οφείλει κανείς να γνωρίζει ή να πιστεύει

για να λειτουργήσει με τρόπο αποδεκτό από τα μέλη της»

Ward Goodenough

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο Πολιτισμός κάθε κοινωνικής ομάδας και έθνους, ως η συνολική κληρονομιά των υλικών και πνευματικών αξιών και φαινομένων που δημιουργήθηκαν από την ανθρωπότητα στη διάρκεια της ιστορίας της, χαρακτηρίζει σε κάθε ιστορική περίοδο το επίπεδο ανάπτυξής τους στα πεδία της επιστήμης και της τεχνολογίας, της παιδείας, των γραμμάτων και των τεχνών, των ιδεών, της φιλοσοφίας, της ηθικής και των σχετικών θεσμών, γενικότερα όπως αυτά πάντα σχετίζονται, αλληλεξαρτώνται και αλληλεπιδρούν με τις αξίες, τον τρόπο και τις σχέσεις παραγωγής, διανομής και κατανάλωσης υλικών αγαθών.

Ενώ κατά το παρελθόν κυριαρχούσε η αντίληψη, ότι η διατήρηση και αξιοποίηση των τοπικών και πολιτιστικών πόρων μιας περιοχής, είναι θέμα δευτερεύον προς τον πρωταρχικό στόχο της αύξησης των επενδύσεων και του ακαθάριστου προϊόντος, σήμερα οι αντιλήψεις αυτές έχουν αντιστραφεί.

Θεωρείται αυταπόδεικτο ότι η ιστορική και πολιτιστική φυσιογνωμία μιας περιοχής, όπως αυτή καταγράφεται στα μνημεία της, στους πολιτιστικούς της χώρους, στις πολιτιστικές της δραστηριότητες και εκδηλώσεις μπορούν να αποτελέσουν πολύτιμους και μοναδικούς πόρους ικανούς να τροχοδρομήσουν εναλλακτικές μορφές τοπικής ανάπτυξης.

Η σημασία των πόρων αυτών είναι τόση και οι δυνατότητες δημιουργίας νέων θέσεων απασχόλησης τέτοιες, ώστε πολλοί μελετητές να μιλούν για ανάδυση μιας νέας *‘πολιτιστικής βιομηχανίας’*. Η πολιτιστική ανάπτυξη με τις κατάλληλες στρατηγικές επιλογές μπορεί να επηρεάσει άμεσα και έμμεσα την οικονομική και κοινωνική ζωή μιας περιοχής.

Η Τ. Α., η οποία αντιπροσωπεύει και εκφράζει μια τοπική λαϊκή εξουσία, γνήσια δημοκρατική και αποτελεί τον φυσικό υποδοχέα των πολιτιστικών δραστηριοτήτων μιας εξελισσόμενης κοινωνίας που δεν περιορίζεται στα στενά εδαφικά όρια μιας περιοχής, αλλά επεκτείνεται στην

ακτίνα πολιτιστικής επιρροής προς και από έξω μπορεί να βοηθήσει και να συμμετάσχει με διάφορους τρόπους στην πολιτιστική ανάπτυξη της περιοχής της.

Έχει τη δυνατότητα να αναλαμβάνει και να ενθαρρύνει πρωτοβουλίες, να συντονίζει και να παρακινεί καθετί που θα μπορεί να ανθεί στην πολιτιστική δημιουργία και τη συμμετοχή του πολίτη, να διεκδικεί σε νόμιμη βάση εξασφάλιση των αναγκαίων πόρων για να προχωρήσει και να αποδώσει βραχυχρόνια και μακροχρόνια καρπούς. Αναγκαία είναι η έναρξη μιας καινούργιας πορείας για την πολιτιστική άνθιση του τόπου, τη σύνδεση με τη λαϊκή δημιουργία και τις εκφράσεις της μέσα από τις νέες συνθήκες, τα μέσα και τις δυνατότητες διότι τα πολιτιστικά αγαθά και οι υπηρεσίες αποτελούν κοινωνικό δικαίωμα και το σύνολο του λαού πρέπει να απολαμβάνει την πολιτιστική ζωή του τόπου του.

Με αυτά τα δεδομένα λοιπόν, ο ρόλος των Δήμων στο πολιτισμό και την ανάπτυξη του, είναι καθοριστικός.

Ο συγκεκριμένος Δήμος Μετσόβου που μελετάμε στην παρούσα εργασία, έχει να προσφέρει πολλά. Και αυτό γιατί η πόλη του Μετσόβου, διατηρεί μια αξιόλογη διαχρονικά τοπική πολιτιστική παράδοση και ένα σημαντικό επίπεδο οικονομικής ευημερίας. Μεγάλη υπήρξε η συμβολή των κατοίκων της, στα γράμματα, στις επιστήμες και στις τέχνες, αλλά και στους εθνικούς και δημοκρατικούς αγώνες της πατρίδας μας και στη γενικότερη οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική της πρόοδο. Είναι ακόμη η ιδιαίτερη πατρίδα των μεγάλων εθνικών ευεργετών της χώρας μας.

Αρχική υπόθεση της εργασίας αυτής, ήταν πως υπάρχει πολιτιστική ανάπτυξη στην γραφική και ιστορική πόλη του Μετσόβου, την οποία συντήρησαν και οι κάτοικοί της και οι αρχές του τόπου. Εδώ συναντά κανείς έντονο το στοιχείο της πρωτοτυπίας και τη ζωντανή έκφραση της παράδοσης.

Ο Δήμος από την πλευρά του μέσω των δυο δημοτικών φορέων, της Αναπτυξιακής Επιχείρησης και του Πνευματικού Κέντρου, που έχει δημιουργήσει με την ενεργό συμμετοχή των πολιτών συμβάλλει στην κοινωνικο-πολιτιστική, οικονομική και τουριστική ανάπτυξη της περιοχής .

Χρειάζεται όμως, η βοήθεια της πολιτείας και των αρμοδίων φορέων για να επιλυθούν διάφορα προβλήματα και να τεθούν οι βάσεις για ουσιαστική ανάπτυξη ολόκληρου του Δήμου.

Η παρούσα εργασία αποτελείται από δυο μέρη. Στο πρώτο μέρος γίνεται αναφορά στην έννοια της Πολιτιστικής Πολιτικής, καθώς και στους οικονομικούς πόρους για τον πολιτισμό.

Στο δεύτερο μέρος αρχικά γίνεται ιστορική αναδρομή στο Μέτσοβο και τη δομή του παραγωγικού συστήματος στο παρελθόν και σήμερα. Ακολουθούν τα αξιοθέατα και οι παραδοσιακοί οικισμοί ως στοιχείο πολιτιστικής ανάπτυξης της περιοχής.

Στη συνέχεια γίνεται λόγος στην οργάνωση και διάρθρωση των Υπηρεσιών του νέου Δήμου Μετσόβου, καθώς και στις Δημοτικές Επιχειρήσεις και τις πολιτιστικές εκδηλώσεις που πραγματοποιούνται κατά τη διάρκεια του έτους .

Επίσης γίνεται αναφορά στην αθλητική υποδομή του Δήμου και τη συμμετοχή του στα διάφορα προγράμματα της Ε.Ε.

Τα οικονομικά στοιχεία που εμφανίζονται αναφέρονται δεδομένης της δυσκολίας συγκέντρωσης που υπάρχει.

Η εργασία κλείνει με συμπεράσματα και προτάσεις που συλλέχθηκαν από βιβλιογραφία και προσωπική ερευνά από αρμοδίους φορείς.

Κλείνοντας την εισαγωγή ,θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά για την συνεργασία και υποστήριξη που είχα την εισηγήτρια μου κ. Σκιά – Πανοπούλου Χ. , καθώς και τον Δήμαρχο Μετσόβου κ. Καχριμάνη Αλέξανδρο και όλους τους υπάλληλους του Δήμου για τις πληροφορίες που μου παρείχαν κάθε φορά.

ΜΕΡΟΣ Α

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ

1.1 ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ–ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ (ΘΕΩΡΗΤΙΚΟΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ)

Ξεκινώντας λοιπόν, την εργασία αυτή κρίνουμε σκόπιμη την προσέγγιση και οριοθέτηση της έννοιας πολιτισμός.

Από τις πολυάριθμες χρήσεις του όρου «πολιτισμός» στην καθημερινή ομιλία ή γραφή, στις ανθρωπιστικές ή τις κοινωνικές επιστήμες, δεν υπάρχει μια μοναδική έννοια ή εφαρμογή που να μπορεί να θεωρηθεί ή να είναι οριστική.

Η λέξη «πολιτισμός», συνήθως περιέχει ένα ευρύ φάσμα εννοιών και διαφορετικών αποδόσεων.

Ο πολιτισμός είναι το σύνολο των επιτευγμάτων του ανθρώπου κατά τους αγώνες της ιστορίας του. Επίσης το σύνολο των αξιών που πρεσβεύει ο άνθρωπος και που σχετίζονται με τα επιτεύγματα του. Όλα τα ανθρώπινα δημιουργήματα αντιδιαστέλλονται προς τα έργα της φύσεως που πραγματοποιούνται και υπάρχουν ανεξάρτητα από την παρουσία και βούληση του ανθρώπου.

Το πλάτος της έννοιας οδήγησε τους μελετητές στην υποδιαίρεσή της για λόγους καλύτερης σπουδής. Από τις διαιρέσεις που έχουν προταθεί, πειστικότερη φαίνεται να είναι εκείνη που διακρίνει τους ακόλουθους τομείς.

Οικονομία (μορφές παραγωγής, επεξεργασίας), Κοινωνία (κοινωνική δομή, ήθη, άγραφοι νόμοι), Πολιτεία (θεσμοί, πολιτικοί νόμοι γραφοί, έννομη τάξη, οργάνωση της εξουσίας κ.λ.π.), Επιστήμη (γνώσεις μεθοδικά ταξινομημένες, βιβλία, επιστημονικά περιοδικά, τεχνική εφαρμογή των επιστημονικών γνώσεων για πρακτικούς σκοπούς και εξυπηρέτηση των ανθρώπων, π.χ. κατασκευή μηχανών, γεφυρών). Τέχνη (έργα γλυπτικής, αρχιτεκτονικής, ζωγραφικής, μουσικής, λογοτεχνίας, θεάτρου, γενικά δραστηριότητες που δεν έχουν ωφελμιστικά κίνητρα, αλλά ανταποκρίνονται στην καλαισθησία του ανθρώπου, Ηθική (το σύνολο των κανόνων που ρυθμίζουν τις σχέσεις των ανθρώπων μεταξύ τους και η θρησκεία.

Όμως συχνά, γίνεται αντιδιαστολή ανάμεσα στον υλικό ή τεχνικό πολιτισμό (οικονομία, τεχνολογία, κοινωνικοπολιτική οργάνωση), που υπηρετεί την υλική υπόσταση του ανθρώπου και στον πνευματικό πολιτισμό (επιστήμη, θρησκεία, τέχνη, ηθική), που ανταποκρίνεται στην πνευματική ζωή του ανθρώπου. Η προσωπική βίωση των αξιών του πολιτισμού εκφράζει τη ζωτικότητα, την ακμή και την καλλιέργεια ατόμων και κοινωνιών. Η ανάπαυση όμως, μέσα στις ανέσεις που παρέχει ο τεχνικός πολιτισμός, απορροφάει τον άνθρωπο τόσο, που να μην έχει πια χρόνο ή ψυχική διάθεση για την πνευματική του καλλιέργεια.

Το κυριότερο όμως είναι, ότι ο πολιτισμός εκλαμβάνεται σαν μια μορφή κουλτούρας. Μέσα σε αυτή τη γενική εκδοχή η χρήση του όρου προσλαμβάνει τρεις κύριες μορφές.

- i. πολιτισμός και κουλτούρα είναι όροι ταυτόσημοι.
- ii. πολιτισμός είναι κουλτούρα, όταν αυτή χαρακτηρίζεται από ένα μεγαλύτερο βαθμό πολυπλοκότητας (complexity) και έναν αξιόλογο αριθμό γνωρισμάτων (traits)
- iii. πολιτισμός είναι κουλτούρα, όταν αυτή χαρακτηρίζεται από στοιχεία ποιοτικώς (qualitatively) πιο προχωρημένα και γνωρίσματα ,η μέτρηση των οποίων γίνεται με κάποια κριτήρια προόδου (criteria of progress).

Οι πρώτοι συγγραφείς σε θέματα της νεώτερης πολιτιστικής ανθρωπολογίας (cultural anthropology) είχαν την τάση να εξισώσουν την

κουλτούρα και τον πολιτισμό. Ο E.B. Taylor, αν και δεν χρησιμοποιούσε με συνέπεια τους όρους, έγραφε ότι, 'κουλτούρα ή πολιτισμός, αν εκληφθούν στην ευρεία εθνογραφική τους έννοια, είναι αυτό το σύνθετο σύνολο, το οποίο περιλαμβάνει τις γνώσεις, τις πεποιθήσεις, την τέχνη, την ηθική, το δίκαιο, τα έθιμα και κάθε άλλη ικανότητα ή συνήθεια που απέκτησε ο άνθρωπος σαν μέλος της κοινωνίας'¹.

Κατά τη δεύτερη (μειοψηφούσα) εκδοχή, ο πολιτισμός αντιδιαστέλλεται προς τη κουλτούρα. Η εκδοχή αυτή μετατοπίζει το νόημα της κουλτούρας και το ταυτίζει με τις ανθρώπινες ιδέες και δημιουργικές που αφορούν την τέχνη, τη θρησκεία και τη λογοτεχνία, ενώ ο πολιτισμός θεωρείται ο χώρος της ανθρώπινης δημιουργικότητας που ασχολείται με την τεχνολογία και τις επιστήμες.

Μερικοί ανθρωπολόγοι και κοινωνιολόγοι, επιχειρούν να διαχωρίσουν τις έννοιες της κουλτούρας, από τις έννοιες του πολιτισμού. Το κάνουν περιορίζοντας την κουλτούρα σε μόνες τις «εκφράσεις ζωής» (expressions of life). Θεωρούν ότι αυτές είναι η θρησκεία, η τέχνη και η λογοτεχνία και οι τελικοί ηθικοί σκοποί. Έτσι ο πολιτισμός καταλήγει να αποτελείται «...από ολόκληρο τον μηχανισμό και την οργάνωση που επινόησε ο άνθρωπος στην προσπάθειά του να ελέγχει τις συνθήκες της ζωής του. Περιλαμβάνει όχι μόνο τα συστήματα μιας κοινωνικής οργάνωσης, αλλά και τις τεχνικές και τα υλικά όργανα που διαθέτουμε»².

Μεγάλη όμως, υπήρξε η συμβολή της κουλτούρας (από το λατινικό ρήμα *colere* που σημαίνει καλλιεργώ) στην ανάπτυξη του πολιτισμού. Η κουλτούρα συνδυάζει τα ανθρώπινα επιτεύγματα στις διάφορες καλές τέχνες με το καλό γούστο, την ευαισθησία και γενικά ότι συνθέτει την έννοια του καλλιεργημένου ανθρώπου. Αλλάζει βέβαια από εποχή σε εποχή και συνδέεται άμεσα με τις κοινωνικές εξελίξεις.

¹ John Murray, *Primitive culture*, LONDON 1871, σελ. 1

² R.M. Macirer, *Κοινωνία*. σελ. 102.

Τα τελευταία όμως χρόνια, διαπιστώνουμε ότι τα πράγματα στον πλανήτη μας και στις βιομηχανικές κοινωνίες αλλάζουν πολύ γρήγορα. Ο όρος «πολιτισμός» μοιάζει να μην είναι σε συστοιχία με αυτό που γίνεται μέσα στις κοινωνίες.

Για αυτό το λόγο, χρησιμοποιούμε τον όρο «πολιτιστικό» για να δηλώσουμε κυρίως τα ακόλουθα πράγματα, τα οποία αισθανόμαστε σε μια προσέγγιση περισσότερο σύγχρονη. Μας ενδιαφέρει αυτά που γίνονται να τα αντιληφθούμε όχι σαν μια μεγάλη προοπτική, αλλά να δούμε πως η δυναμική της συμβάλλει στη λειτουργία των σύγχρονων κοινωνιών. Αναφερόμαστε στον όρο κουλτούρα και χρησιμοποιούμε τον όρο «κουλτουράλ», που στα ελληνικά σημαίνει «πολιτιστικό», όταν θέλουμε να αναφερθούμε στο νόημα που δίνουν οι άνθρωποι σε αυτό που κάνουν, στον τρόπο που οργανώνουν τη ζωή τους και την παραγωγή, στο πως συμβολίζουν αυτό που είναι οι ίδιοι και αυτό που θέλουν να είναι, πως δημιουργούν σχέσεις μεταξύ τους και ποιους κανόνες θεωρούν σημαντικούς για τη λειτουργία μιας ομάδας ή μιας κοινωνίας.

Αυτό που ονομάζουν πολιτιστικό, είναι μια συλλογική προσπάθεια, συνειδητή ή όχι, που μας καθορίζει το τι είναι φυσιολογικό και τι όχι.³

Όσον αφορά το πολιτιστικό επίπεδο μιας κοινωνίας, δεν κρίνεται από το επίπεδο επιδόσεων σε κάποιον ή σε κάποιους τομείς (που μπορεί να είναι και έργο λίγων ατόμων), αλλά από το βαθμό και το ποσοστό συμμετοχής των μελών της κοινωνίας αυτής, τόσο στην οικοδόμηση του πολιτισμού όσο και στην απόλαυση των πολιτιστικών αγαθών.

Τα ζητήματα του πολιτισμού, εμφανίζουν σημαντικές ιδιαιτερότητες από τόπο σε τόπο. Οι πολιτιστικές παραδόσεις κάθε πόλης, η σύνθεση του πληθυσμού, το μορφωτικό και οικονομικό του επίπεδο δημιουργούν συγκεκριμένες ανάγκες. Αυτές τις ανάγκες καλείται να γνωρίσει η Τοπική Αυτοδιοίκηση, διότι ο πολιτισμός είναι δυναμική, πνευματικό κλίμα και δημιουργική σφαίρα.

³ ΠΛΗΡΗ ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ,

Εκδόσεις Τ.Ε.Δ.Κ.ΝΑ., 1994 σελ..27

1.2 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗ, ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ Τ.Α.

Η πολιτιστική ανάπτυξη είναι ταυτόχρονα ένας σκοπός και μια διαδικασία. Αποσκοπεί στο να διασφαλιστούν σε μια κοινωνία «οι δυνατότητες που θα της επιτρέψουν να δημιουργήσει το δικό της τρόπο ζωής και το δικό της περιβάλλον (θεσμικό, οικονομικό, κοινωνικό κ.λ.π)»⁴.

Διαδικασία που συμβάλλει στην ποιοτική αναβάθμιση της ζωής των κατοίκων μιας συγκεκριμένης περιοχής, η οποία βασίζεται τόσο στην συμμετοχή των πολιτών-κατοίκων, όσο και στο υπάρχον πολιτιστικό φαινόμενο της περιοχής.

Για να επιτευχθεί όμως η πολιτιστική ανάπτυξη μιας χώρας, κύρια προϋπόθεση είναι η πολιτιστική αποκέντρωση.

Ο όρος πολιτιστική αποκέντρωση εκφράζει την εκστατική και εντατική καλλιέργεια του πολιτισμού. *Το γεωγραφικό και πληθυσμιακό άπλωμα της πνευματικής ζωής, η ισόρροπη και ολόπλευρη ανάπτυξη του λαού και του τόπου, η ισοκατανομή των πολιτιστικών αγαθών, ο καταμερισμός και όχι κατακερματισμός της πνευματικής δημιουργίας.*⁵

«Η αποκέντρωση, πριν από οτιδήποτε άλλο, είναι πολιτική πράξη. Σημαίνει ή θα έπρεπε να σημαίνει συνειδητή επιλογή του τρόπου ανάπτυξης μιας κοινωνίας. Μια τέτοια επιλογή θα όφειλε να διέπεται από σαφή κριτήρια, από την ανάγκη δηλαδή να αποδυναμωθεί ο υδροκεφαλισμός της Αθήνας προς όφελος της υπόλοιπης Ελλάδας. Η αποκέντρωση στον τόπο μας θα έπρεπε να εκκινεί από την καθολική διαπίστωση, ότι η χώρα μας πληρώνει πανάκριβα και σε όλα τα επίπεδα την πρωτεύουσά της, όσο ακριβά πληρώνει και η ίδια η πρωτεύουσα τον εαυτό της».⁶

⁴ ΦΕΣΣΑ-ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ Ε., *Η πολιτιστική ανάπτυξη : μια νέα πολιτική ευθύνη στον ελληνικό χώρο*, σελ.6

⁵ Μ. ΜΕΡΚΟΥΡΗ, *Πολιτισμός και Τ.Α.*, Ύδρα 1993, σελ. 43

⁶ ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Β., *Πολιτισμός και Τοπική Δημοκρατία*, Κεφ: Αποκέντρωση και πολιτική, σελ.16

Η αποκεντρωτική διαδικασία συνιστά στην ουσία αναδασμό της δύναμης και ανακατανομή της ισχύος. Η περιφέρεια είναι ο πυρήνας οργάνωσης του αποκεντρωτικού γίγνεσθαι και ο δομικός λίθος μιας αυθεντικής αποκεντρωτικής διαδικασίας.

Ένα από τα κύρια μέσα της περιφερειακής πολιτικής είναι η οικονομική και κοινωνική υποδομή. Στην τελευταία περιλαμβάνεται και η πολιτιστική υποδομή. Χωρίς την ύπαρξη βιβλιοθηκών, πινακοθηκών, θεάτρων, πνευματικών και πολιτιστικών κέντρων, δεν είναι δυνατή η ανάπτυξη της πολιτιστικής ζωής. Τα κριτήρια κατανομής και χωροθέτησης των έργων πολιτιστικής υποδομής είναι σύνθετα και στηρίζονται σε δημογραφικά, οικονομικά και πολιτιστικά δεδομένα.

Μεγάλη είναι η συμβολή της Τ.Α. στον πολιτιστικό σχεδιασμό σε τοπικό επίπεδο.⁷ Όταν αυτή παίρνει πρωτοβουλίες πολιτιστικής ανάπτυξης, αντανακλά την συνειδητοποίηση της κεντρικής εξουσίας να αποκεντρώνει και να αναβαθμίζει τις πολιτιστικές δομές στην επαρχία, αλλά ταυτόχρονα διαφαίνεται και η συνειδητοποίηση της τοπικής εξουσίας να ασχοληθεί με την πολιτιστική αναβάθμιση των πληθυσμών της.

Βασικός ρόλος της Τ.Α. είναι η δημιουργία υποδομής για παραγωγή πολιτιστικού προϊόντος και ισόρροπης χωροταξικής κατανομής της πολιτιστικής υποδομής στα πλαίσια της πόλης. Η Τ.Α. μπορεί να διαδραματίσει πρωταρχικό ρόλο στην προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, στη διατήρηση και προβολή των ιδιαιτεροτήτων μιας περιοχής αλλά και στην σύνδεση της πόλης με άλλους πολιτισμούς και να χρησιμοποιήσει τις ιδιαιτερότητες της περιοχής σαν συνδετικό κρίκο επικοινωνίας με άλλους πολιτισμούς.

Είναι ανάγκη να προσπαθεί να αναβαθμίσει το πολιτιστικό της περιβάλλον, ώστε να γίνει κέντρο δημιουργικότητας και καινοτομιών, που θα

⁷ Ο Ν. 1622/86 για την Τοπική Αυτοδιοίκηση, την Περιφερειακή Ανάπτυξη και το Δημοκρατικό Προγραμματισμό.

έχουν σαν συνέπεια την συρροή εκτός του οικονομικού, και άλλων μορφών κεφαλαίου (π.χ. του επιστημονικού δυναμικού).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΚΡΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Γενικά

Η Πολιτιστική Πολιτική⁸ είναι ένα σύστημα σκοπών, μέσων και φορέων, που συνδυάζονται σε ένα πρόγραμμα για να επιτύχουν τη γνώση, ενίσχυση και διάδοση του πολιτιστικού φαινομένου μιας κοινότητας για μια δεδομένη χρονική περίοδο.

Οι κύριοι σκοποί της πολιτιστικής πολιτικής για τη συντήρηση, προώθηση και διάδοση των πολιτιστικών αγαθών είναι οι εξής⁹

- ❖ Η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς και της πολιτιστικής ταυτότητας.
- ❖ Η ενίσχυση της καλλιτεχνικής και πνευματικής δημιουργίας.
- ❖ Η συμμετοχή του λαού στην απόλαυση, αλλά και στην δημιουργία πολιτιστικών αγαθών.
- ❖ Η προώθηση της πολιτιστικής επικοινωνίας με ξένες χώρες, όπως και η βελτίωση της «πολιτιστικής εικόνας» στο εξωτερικό.

Η πολιτεία, είναι ανάγκη να κάνει τις ανάλογες ενέργειες, από τις οποίες οι σκοποί αυτοί θα συνοδεύονται, ώστε να δημιουργηθούν οι μηχανισμοί που θα συμβάλλουν στην πολιτιστική αναβάθμιση των πολιτών και θα τους καταστήσουν κοινωνούς της πολιτιστικής δημιουργίας.

Τα τελευταία χρόνια η πολιτιστική πολιτική αποκτά όλο και μεγαλύτερη σημασία και σπουδαιότητα ως συστατικό των στρατηγικών που εφαρμόζονται για την οικονομική ανάπτυξη και αναζωογόνηση των πόλεων στην Ευρώπη.

⁸ ΚΟΝΣΟΛΑ ΝΤΟΡΑ, Θέματα πολιτιστικής πολιτικής, σελ. 15

⁹ ΚΟΝΣΟΛΑ ΝΤΟΡΑ, Θέματα πολιτιστικής πολιτικής, σελ. 27

Η πολιτιστική αναγέννηση των πόλεων που είναι πρωτεύουσες, ενθαρρύνθηκε από τις εθνικές πολιτικές για την αποκέντρωση των εξουσιών από την κεντρική διοίκηση προς την περιφερειακή και τοπική αυτοδιοίκηση . Σε αυτό συνέβαλε και η εμφάνιση κοινωνικών κινημάτων που προβάλλουν καινούργια είδη πολιτιστικών αιτημάτων και την ανάγκη να προσαρμοστούν προς τους κοινωνικούς και οικονομικούς μετασχηματισμούς, τους οποίους έχουν προκαλέσει οι διαδικασίες οικονομικής ανασυγκροτήσεως της δεκαετίας του 1970 και των αρχών της δεκαετίας του 1980.

Επίσης συνέβαλε, στις προηγούμενες κυρίως βιομηχανικές οικονομίες, η μείωση του χρόνου εργασίας και η αύξηση του ποσοστού του εισοδήματος που δαπανάται σε δραστηριότητες αναψυχής . Αυτό οδήγησε τις δημοτικές αρχές σε πολλές πόλεις να αυξήσουν τις δαπάνες για τον πολιτισμό και να δημιουργήσουν εξειδικευμένες υπηρεσίες, ώστε να προωθήσουν την παροχή πολιτιστικών υπηρεσιών που να ανταποκρίνονται στην αυξανόμενη και πιο εξειδικευμένη ζήτηση.

Η οικονομική αλλαγή επηρέασε διάφορες πόλεις και περιοχές με διάφορους τρόπους.

Πολλοί από τους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων για τις πόλεις, συνειδητοποίησαν ότι η ανάπτυξη πολιτιστικών πολιτικών αποτελεί πολύτιμο εργαλείο για την ποικιλομορφία της τοπικής οικονομικής βάσης και την επίτευξη μεγαλύτερης κοινωνικής συνοχής.

Θεωρήθηκε πως μια δραστήρια πολιτιστική ζωή αποτελεί βασικό συστατικό για το μάρκετινγκ των πόλεων.

Επίσης, προωθήθηκε η συμμετοχή σε πολιτιστικές δραστηριότητες ως τρόπος ένταξης στην τοπική κοινωνία ανέργων νέων, νέων κατοίκων και κοινωνικών ομάδων που παραμερίστηκαν εξαιτίας της οικονομικής αναδιάρθρωσης.

Μεγάλη επίδραση στη χάραξη της πολιτιστικής πολιτικής είχαν, τα επίπεδα αυτονομίας, οι οικονομικοί πόροι, οι εξουσίες και οι καταστατικές αρμοδιότητες των δημοτικών αρχών.

Η γεωγραφική κατανομή της παραγωγής, διανομής, εμπορίας, διαχείρισης και υποδομών κατάρτισης στις πολιτιστικές βιομηχανίες (για παράδειγμα τον κινηματογράφο, την τηλεόραση, τις εκδόσεις, τη διαφήμιση και τη μόδα,) είναι σημαντικός παράγοντας που επηρεάζει την ικανότητα των επαρχιακών πόλεων να εφαρμόζουν επιτυχώς πολιτιστικές στρατηγικές προσανατολισμένες προς την παραγωγή.

Τα όρια και οι φιλοδοξίες των δημοτικών πολιτιστικών πολιτικών επηρεάζονται επίσης από το μέγεθος της τοπικής αγοράς για πολιτιστικές δραστηριότητες, το οποίο με τη σειρά του συνδέεται με τη κοινωνική και μορφωτική φυσιογνωμία των αστικών πληθυσμών και ειδικότερα με τις προδιαγραφές και τα χαρακτηριστικά της καλλιτεχνικής παιδείας.

Στις αρχές της δεκαετίας του 1970, μια σειρά από παράγοντες συμβάλλουν στο να αποκτήσουν οι πολιτιστικές πολιτικές, πολιτικά μεγαλύτερη σημασία. Τοπικοί πολιτικοί παράγοντες και υπεύθυνοι για τη χάραξη της πολιτικής, χρησιμοποιούν πολιτιστικές στρατηγικές, για να επιτύχουν διάφορους κοινωνικούς και πολιτικούς στόχους.

Διοργανώνουν πολιτιστικά φεστιβάλ και άλλες μορφές πολιτιστικών δραστηριοτήτων και συμβάλλουν στην εδραίωση ευκαιριών για συμμετοχή στον δημόσιο βίο ατόμων διαφορετικής ηλικίας, κοινωνικής τάξης, φύλου, τρόπου ζωής και εθνικής προέλευσης. Διάφορες πρωτοβουλίες χρησιμοποιήθηκαν για να προσδώσουν ζωντάνια και νόημα στην αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου των ηλικιωμένων και ανέργων, έστω και αν αυτός ο χρόνος δεν είχε οικονομική ανταποδοτική ή αγοραστική αξία. Χρησίμευαν για να αναζωογονήσουν όχι μόνο το νεκρό χρόνο αλλά και το «νεκρό» χώρο όπως π.χ. στις περιπτώσεις βιομηχανικών κτιρίων που είχαν αχρηστευθεί από την οικονομική αλλαγή. Οι πρωτοβουλίες αναζωογόνησης είχαν ιδιαίτερη επιτυχία όταν συνδυάζονταν με άλλες πολεοδομικού σχεδιασμού για να δημιουργηθούν νέοι δημόσιοι χώροι και για να γίνει η πόλη πιο ελκυστική και «ευανάγνωστη» πεζοδρόμηση και μέτρα κυκλοφοριακής αποφόρησης, ικανοποιητικός φωτισμός των δρόμων και συγκοινωνία, αστυνομική προστασία της κοινότητας και παιδική μέριμνα.

Η έμφαση που δόθηκε την περίοδο αυτή, στην προσωπική και κοινωνική ανάπτυξη, στη συμμετοχή, στην ισοτιμία, τον εκδημοκρατισμό του αστικού χώρου και την αναζωογόνηση του δημοσίου κοινωνικού βίου, αντικαταστάθηκε τώρα από μια γλώσσα που τόνιζε κυρίως τη δυνητική συνεισφορά της **πολιτιστικής πολιτικής** στην οικονομική και φυσική αναζωογόνηση των πόλεων. Η γλώσσα της «επιδότησης» αντικαταστάθηκε βαθμιαία από τη γλώσσα της «επένδυσης». Η συλλογική πρόσβαση, η λαϊκή δημιουργικότητα και η συμμετοχή της βάσης έγιναν για παράδειγμα, λιγότερο σημαντικοί στόχοι από ότι ο ρόλος των πολιτιστικών προγραμμάτων κύρους στην προβολή μιας θετικής εικόνας της πόλης ή η ανάπτυξη τομεακών στρατηγικών που αποσκοπούν στη μεγιστοποίηση του οικονομικού δυναμικού των τοπικών πολιτιστικών βιομηχανιών.

Οι πολιτιστικές πολιτικές απέκτησαν επίσης, μεγαλύτερη σημασία και ως εργαλεία για άμεσες επεμβάσεις σε επεκτεινόμενους οικονομικούς τομείς, όπως ο τουρισμός, ο αθλητισμός, η ψυχαγωγία, οι τέχνες και τα μέσα επικοινωνίας.

Κατά τη δεκαετία του 1980, οι πολιτιστικές πολιτικές, πρόσφεραν τη σημαντικότερη συμβολή τους στην αναζωογόνηση των πόλεων βοηθώντας να οικοδομηθούν εικόνες πόλεων ικανές να προσελκύσουν τουρίστες, ειδικευμένο προσωπικό και επενδυτές και έτσι να διαφοροποιηθεί, να αποκτήσει ποικιλία και να ενισχυθεί η τοπική κοινωνική βάση.

Στην περίπτωση της Ελλάδας, η περιορισμένη οικονομική ανεξαρτησία και οι μειωμένες εξουσίες των δήμων αποτελούσαν σοβαρό εμπόδιο για να αναπτυχθούν οι πολιτιστικές πολιτικές των πόλεων εκτός από την πρωτεύουσα.

*«Μετά το 1980 πολλές μεταβολές συντελούνται στον τομέα του πολιτισμού στην Ελλάδα. Η άσκηση της πολιτικής αυτής όμως, μας επιτρέπει την συναγωγή ορισμένων συμπερασμάτων».*¹⁰

¹⁰ ΝΤΟΡΑ ΚΟΝΣΟΛΑ, *Πολιτιστική δραστηριότητα και κρατική πολιτική στην Ελλάδα*, Εκδόσεις Παπαζήση, 1990, σελ.90-98.

1. Δεν έχει διαμορφωθεί ακόμη μια συνεπής, συστηματική και μακροπρόθεσμη περιφερειακή πολιτιστική πολιτική. Οι εκθέσεις και οι εισηγήσεις, που εμφανίζονται κατά καιρούς, διακρίνονται για την προχειρότητα, την αποσπασματική παράθεση μέτρων και γενικά για την έλλειψη ολοκληρωμένης αντιμετώπισης του πολιτιστικού προβλήματος, ιδιαίτερα στην περιφερειακή του διάσταση, όπου η κρατική ενίσχυση και παρέμβαση είναι περισσότερο απαραίτητη.

Τα τελευταία χρόνια οι αρμόδιοι φορείς άρχισαν να συνειδητοποιούν την ύπαρξη και την ανάγκη αντιμετώπισης του περιφερειακού πολιτιστικού προβλήματος και εφήρμοσαν κάποια μέτρα . Τα μέτρα αφορούσαν την οικονομική ενίσχυση ορισμένων τοπικών πρωτοβουλιών, την ενίσχυση πολιτιστικών υποδομών στην περιφέρεια με την αύξηση π.χ. του αριθμού των πνευματικών κέντρων, των δημοτικών ωδείων κ.α. καθώς και μέτρα συνέβαλαν στη μερική αποκέντρωση της θεατρικής κίνησης.

Τα παραπάνω μέτρα μπορεί να είχαν άμεσα αποτελέσματα στην κινητοποίηση του κοινού και στην αύξηση του ενδιαφέροντος του για πολιτιστικές εκδηλώσεις, αλλά δεν δημιούργησαν το υπόβαθρο μιας επιτυχημένης μακροχρόνιας πολιτικής.

2. Το χαμηλό ποσοστό δαπανών που διατίθενται από τον κρατικό προϋπολογισμό για τις πολιτιστικές δραστηριότητες αποδεικνύει ότι στη χώρα μας κυριαρχεί ακόμη η αντίληψη ότι, οι δαπάνες για την παραγωγή της πολιτιστικής ανάπτυξης είναι αντιπαραγωγικές.

Ακόμη όμως και αυτοί οι ελάχιστοι πόροι που διατίθενται για την εξυπηρέτηση πολιτιστικών σκοπών δεν αξιοποιούνται κατά τρόπο τέτοιο, που να προωθούνται συγκεκριμένοι στόχοι ορθολογικά επιλεγμένοι. Τα ποσά που διατίθενται για ενίσχυση των πνευματικών κέντρων, π.χ. και πολιτιστικών σωματείων, κατακερματίζονται για να καλύψουν την πιεστική ζήτηση.

3. Ο πολιτιστικός τομέας της κρατικής διοίκησης, είναι ίσως ο πιο πρόσφορος για να δοκιμαστούν και να λειτουργήσουν αποδοτικά αποκεντρωτικά πρότυπα. Μέχρι σήμερα, τα ελάχιστα και διστακτικά βήματα

που πραγματοποιήθηκαν, δεν έχουν αλλάξει καθόλου τη συγκεντρωτική δομή εξουσίας του ΥΠ.ΠΟ.

Στη διαδικασία λήψης των αποφάσεων που αφορούν τον πληθυσμό των περιφερειών, ο πολίτης της επαρχίας δεν μπορεί να παρέμβει και να ασκήσει την επιρροή του. Οι αποφάσεις για τα πολιτιστικά ζητήματα της περιφέρειας λαμβάνονται στην Αθήνα, χωρίς τη συμμετοχή του πληθυσμού τον οποίο αφορούν.

4. Η χάραξη μιας μακροπρόθεσμης και συστηματικής περιφερειακής πολιτικής πολιτιστικής, βασισμένης στις απαιτήσεις των σύγχρονων επιστημονικών απόψεων, προϋποθέτει κατά κύριο λόγο, πλήρη και συνθετική γνώση όλων των δεδομένων του πολιτιστικού γίγνεσθαι. Στην Ελλάδα όμως, εκτός από ελάχιστες εξαιρέσεις, δεν έχει ως τώρα επιχειρηθεί συστηματική συγκέντρωση και ανάλυση των απαραίτητων στοιχείων, στα οποία μπορεί να στηριχθεί ένα πρόγραμμα πολιτιστικής πολιτικής.

Αισθητή είναι επίσης, η έλλειψη εξειδικευμένων μελετών, που να διερευνούν σοβαρά προβλήματα πολιτιστικής ανάπτυξης, να προσδιορίζουν το ρόλο του πολιτιστικού τομέα στη συνολική αναπτυξιακή πολιτική της χώρας, να προτείνουν τρόπους αξιοποίησης των πολιτιστικών πόρων των περιφερειών κ.λ.π..

5. Ένα από τα κύρια μέσα της περιφερειακής και πολιτιστικής πολιτικής είναι η υποδομή. Η επέκταση και αναβάθμιση της πολιτιστικής υποδομής στην περιφέρεια αμβλύνει το περιφερειακό πολιτιστικό πρόβλημα και διαμορφώνει ανοδικά τους πολιτιστικούς δείκτες των χωρικών μονάδων.

Στη χώρα μας η χωροταξική κατανομή της πολιτιστικής υποδομής είναι άνιση. Εκτός από τις σημαντικές διαφορές που υπάρχουν ανάμεσα στην περιφέρεια της πρωτεύουσας και στις υπόλοιπες περιφέρειες της χώρας, παρατηρούνται έντονες διαπεριφερειακές και ενδοπεριφερειακές ανισότητες (έλλειψη αιθουσών, συναυλιών κ.λ.π.).

6. Η υπολειτουργία σε μεγάλο βαθμό πολλών πολιτιστικών ιδρυμάτων στην περιφέρεια, επιδρά σημαντικά στη μείωση της πολιτιστικής κίνησης και στην παγίωση της υποβάθμισης των πολιτιστικών υπηρεσιών στο

κοινό. Τα κύρια αίτια που συμβάλλουν στη διαμόρφωση αυτής της κατάστασης, είναι η ανεπάρκεια κατάλληλου χώρου, τεχνικού εξοπλισμού και πόρων, η αδυναμία τους να προσαρμοστούν στο σύγχρονο δυναμικό ρόλο που επιβάλλεται να διαδραματίσουν και τέλος, το επιτακτικό και άμεσο πρόβλημα της έλλειψης ειδικευμένων στελεχών. Κατά συνέπεια, άλλα ιδρύματα λειτουργούν πλημμελώς, άλλα ενεργοποιούνται περιοδικά και άλλα φθάνουν ως την ολοκληρωτική αδρανοποίηση.

7. Η ανάπτυξη και η ανάδειξη της ενδογενούς πολιτιστικής παραγωγής κινείται σε επίπεδα που δεν μπορούν να χαρακτηριστούν ικανοποιητικά σε ολόκληρο σχεδόν τον επαρχιακό χώρο. Οι σοβαρότατες ελλείψεις στον τομέα της καλλιτεχνικής εκπαίδευσης και στις εγκαταστάσεις που εξυπηρετούν την παρουσίαση του έργου των πολιτιστικών δημιουργών (π.χ. αίθουσες τέχνης, συναυλιών) καθώς και η διάθεση ανεπαρκών πιστώσεων για αγορά έργων τέχνης και βιβλίων, για ανέγερση μνημείων κ.α. δυσχεραίνουν την αξιοποίηση και την προβολή των τοπικών πολιτιστικών δημιουργών και των επιτευγμάτων τους.

Άμεση συνέπεια του «αναδημιουργικού περιβάλλοντος» που αναπτύσσεται στην περιφέρεια, είναι η στροφή των δραστήριων και ταλαντούχων νέων προς το κέντρο, με αποτέλεσμα η πνευματική και καλλιτεχνική δημιουργία στην περιφέρεια να παρουσιάζεται ανύπαρκτη ή υποτονική.

Τα προβλήματα λοιπόν αυτά, όπως προκύπτουν από τα παραπάνω συμπεράσματα σκιαγραφούν την κατάσταση που επικρατεί σήμερα στην περιφέρεια και γενικότερα στους κύριους πολιτιστικούς τομείς της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ

3.1 Εισαγωγική Τοποθέτηση

Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.), σύμφωνα με το Σύνταγμα πρέπει να έχουν δημοκρατική συγκρότηση, αποκλειστική αρμοδιότητα για τη διοίκηση των τοπικών υποθέσεων, διοικητική και πολιτική αυτοτέλεια και οικονομική αυτοδυναμία. Από τις συνταγματικές αυτές αρχές, εκείνη η οποία έχει εκπληρωθεί πλήρως, είναι η δημοκρατική συγκρότηση των Ο.Τ.Α.. Η οριοθέτηση των τοπικών υποθέσεων δεν είναι διασαφηνισμένη, ενώ η διοικητική αυτοτέλεια και η οικονομική αυτοδυναμία είναι μακριά από την πραγμάτωση τους, με αποτέλεσμα τη διαιώνιση της εξάρτησης και χειραγώγησης των Ο.Τ.Α. από τη κεντρική εξουσία.¹¹

Εκτός από κοινωνικοί φορείς, οι Ο.Τ.Α. είναι και οικονομικές μονάδες . Η χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων τους, μπορεί να γίνει είτε με ίδιους πόρους, είτε με τη μεταφορά πόρων από την κεντρική διοίκηση. Στη πρώτη περίπτωση μιλάμε για οικονομική αυτοδυναμία τους, ενώ στη δεύτερη, για οικονομική εξάρτηση τους από το κέντρο. Η αναγκαιότητα της οικονομικής αυτοδυναμίας των Ο.Τ.Α. έχει πολλαπλώς αναγνωρισθεί και τονισθεί, κυρίως σε θεωρητικό επίπεδο. Οι Ο.Τ.Α. δεν μπορούν να επιτελέσουν αποτελεσματικά το κοινωνικό τους έργο, δηλαδή τη διοίκηση και διαχείριση των τοπικών υποθέσεων, αν δεν εξασφαλίσουν τον έλεγχο σε ένα σημαντικό μέρος των πόρων που απαιτούνται για την υλοποίηση του έργου αυτών.

Η υφιστάμενη οικονομική εξάρτηση τους από την κεντρική διοίκηση είναι από τις βασικές αρνητικές συνέπειες του συγκεντρωτικού συστήματος διοίκησης.

¹¹ Χρήσιμος Σταύρος, Σημειώσεις στο Μάθημα *Οικονομική των ΟΤΑ*, Τεύχος Β, Καλαμάτα 1997, σελ. 23

Έτσι η οικονομική ανάπτυξη στη χώρα μας, παρουσιάζει προβλήματα που οφείλονται κυρίως στον εξαρτημένο χαρακτήρα ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας, την ανισομερή μεγέθυνση ορισμένων κλάδων, τις έντονες περιφερειακές ανισότητες, τη συγκεντρωτική δομή και λειτουργία της δημόσιας διοίκησης και την περιορισμένη ενεργοποίηση των κοινωνικών ομάδων στις αναπτυξιακές επιλογές.

Αποτέλεσμα όλων αυτών είναι η οικονομική και δημογραφική κατάρρευση της ελληνικής επαρχίας, ο υδροκεφαλισμός (οικονομικός – πληθυσμιακός), το οξυμένο ποσοστό ανεργίας, η υποαπασχόληση, ο χαμηλός ρυθμός επενδύσεων κ.α.

Όσον αφορά τη κεντρική διοίκηση, τα αδιέξοδα της στη διαχείριση των τοπικών υποθέσεων, τα οποία τα τελευταία χρόνια έχουν οξυνθεί, έχουν κάνει επιτακτική την διαδικασία κάποιου βαθμού αποκέντρωσης, της μεταβίβασης δηλαδή αρμοδιοτήτων από τη κεντρική διοίκηση στην τοπική αυτοδιοίκηση.

Με μια σειρά νόμων και προεδρικών διαταγμάτων, ενισχύεται τελευταία η δημοτική αυτοτέλεια των Ο.Τ.Α., θεσμοθετείται η δημοτική αποκέντρωση, τονίζεται ο ρόλος της Τ.Α. στην οικιστική ανάπτυξη, στην εκτέλεση δημοσίων έργων, στην αξιοποίηση των τοπικών φυσικών πόρων, επισκιάονται προγραμματικές συμβάσεις μεταξύ Ο.Τ.Α. και φορέων του δημοσίου τομέα για την εκτέλεση ολοκληρωμένων τοπικών αναπτυξιακών προγραμμάτων.

Βασική προϋπόθεση για την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής και την ανάπτυξη της κοινωνικοοικονομικής δραστηριότητας σε περιφερειακό επίπεδο, αποτελεί η αναγκαιότητα της διοικητικής αποκέντρωσης μέσω της ενίσχυσης της αυτονομίας της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην άσκηση οικονομικής πολιτικής.

Η αυτονομία στην άσκηση οικονομικής πολιτικής και η ενίσχυση του βαθμού αποκέντρωσης της Τ.Α., στηρίζονται στην ενίσχυση των φορολογικών εσόδων της (έσοδα που έχουν σοβαρή ταμειυτική σπουδαιότητα), στη συμπληρωματική λειτουργία άλλων μορφών εσόδων (που

έχουν μικρή ταμειευτική σπουδαιότητα), και στην εμφάνιση της κρατικής παρέμβασης στην εξισορρόπηση των τοπικών ανισοτήτων.

Τέλος, από όλες τις πλευρές, έχει κατά καιρούς υποστηριχθεί και έχει βεβαιωθεί στην πράξη, πως η τοπική αυτοδιοίκηση αποδιαρθρώνει τη μονολιθικότητα του συγκεντρωτικού κράτους και ενισχύει τον βαθμό προσέγγισης της διοίκησης προς τους πολίτες ακόμη και των πιο απομακρυσμένων περιοχών.

3.2 Γενικά – Επιχορηγήσεις

Σύμφωνα με έκθεση του Κ.Ε.Π.Ε.¹² τα τελευταία χρόνια, ενώ παρατηρήθηκε έξαρση των πολιτιστικών εκδηλώσεων, σημαντική αύξηση των πολιτιστικών συλλόγων, σωματείων πολιτιστικών ιδρυμάτων, πνευματικών κέντρων και του αριθμού των συνεδρίων που διοργανώθηκαν στη χώρα μας, οι κρατικές δαπάνες για τον πολιτισμό παρέμειναν σε χαμηλά επίπεδα.

Το μέσο ετήσιο ποσοστό του κρατικού προϋπολογισμού για το Υπουργείο Πολιτισμού την περίοδο 1982-1989 κυμαίνεται γύρω στο 0,47% και το 1992 σε 0,41%. από αυτά τα ποσοστά, σχεδόν το 50% απορρόφησαν οι πολιτιστικοί σύλλογοι της Αττικής. Ενώ οι επιδοτήσεις κάλυπταν επίσης, τις τρέχουσες ανάγκες των συλλόγων και όχι τα μακροχρόνια σχέδια τους.¹³

Κατά την χρονική περίοδο 1985,η κατά κεφαλή δημόσια δαπάνη για τον πολιτισμό στη χώρα μας ήταν 8.2 E.C.U, έναντι 19,1 κατά μέσο όρο, στις χώρες της E.O.K.

Η χώρα μας σε σχέση με άλλες χώρες της Ευρώπης, διαθέτει το μικρότερο ποσοστό ανά κάτοικο για τον πολιτισμό (περίπου 0,29 % του κρατικού προϋπολογισμού). Το 1992 δόθηκαν στο ΥΠ.ΠΟΛ. από τον κρατικό προϋπολογισμό 46 δις, το 1993 48 δις., το 1994 32 δις και το 1995 65 δις .¹⁴

¹² Κ.Ε.Π.Ε., Εκθέσεις: Πολιτιστική Ανάπτυξη, σελ. 43

¹³ ΠΛΗΡΗ ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ, Πολιτιστική και Τοπική Αυτοδιοίκηση, Εκδ. Τ.Ε.Δ.Κ. Ν.Α. 1994, σελ. 78

¹⁴ Αθανασόπουλος Δ., Για μια πολιτική της κουλτούρας, σελ.225.

Η έλλειψη απαιτούμενων πόρων αποτελεί χρόνιο πρόβλημα του ΥΠ.ΠΟ. και βασική αδυναμία εξέλιξης του πολιτιστικού τομέα, με συνέπεια την καθυστέρηση σημαντικών πρωτοβουλιών και ενεργειών .

Σημαντικό βήμα για την περιφερειακή πολιτιστική ανάπτυξη, αποτέλεσε η μεταφορά αρμοδιότητας επιχορήγησης πολιτιστικών συλλόγων στην Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση με το Π.Δ. 347/8. Ήταν όμως αυτή μια ενέργεια αναποτελεσματική, αφενός διότι οι επιχορηγήσεις αυτές βαρύνουν τους νομαρχιακούς προϋπολογισμούς χωρίς να δοθεί η δέουσα σημασία του σκοπού τους, ώστε να είναι επαρκείς και, αφετέρου οι εκδηλώσεις άρχισαν να πραγματοποιούνται στο κέντρο και στην επαρχία δωρεάν, χωρίς να δημιουργούνται τοπικές εστίες πολιτιστικής έκφρασης.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση από την πλευρά της, αντιμετωπίζει και εκείνη οικονομικά προβλήματα που έχουν σχέση με τον πολιτισμό. Οι πόροι της, εκτός του γεγονότος ότι είναι περιορισμένοι, τις περισσότερες φορές δεν αξιοποιούνται ορθολογικά. Κατακερματίζονται σε μεγάλο αριθμό πολιτιστικών εκδηλώσεων, που στην ουσία, υποβαθμίζουν και την ποιότητα των υπηρεσιών που παρέχονται.

3.3 Ευεργεσία –Χορηγία

Η μεταβατική ιστορική περίοδος που διανύουμε μετά την τεχνολογική επανάσταση και τις νέες αναγκαιότητες που δημιουργεί, προκαλεί ρευστότητα σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο και για να επιβιώσουν οι τέχνες και ο πολιτισμός σε επίπεδο δημιουργίας χρειάζεται η κρατική αρωγή και η ιδιωτική πρωτοβουλία να συνενώσουν τις δυνάμεις τους.¹⁵

Οι εμπλεκόμενοι φορείς στο θέμα της χορηγίας, εκπέμπουν αυτό το μήνυμα διότι η χορηγία είναι ένας θεσμός που γεννήθηκε στην αρχαία Ελλάδα αλλά με το πέρασμα των χρόνων αλλοιώθηκε και διαστρεβλώθηκε και σήμερα χρήζει εξυγιάνσεως. Είναι ευτυχές το γεγονός ότι πολλές από τις

¹⁵ Περιοδικό «Οικονομικός Ταχυδρόμος», 11-6-98, «Χορηγίες»

μεγαλύτερες επιχειρήσεις στην Ελλάδα αναδεικνύονται σε χορηγούς, αναλαμβάνοντας το ανάλογο δημιουργικό βάρος που και στο ιστορικό μας παρελθόν αποτελούσε καθήκον προς την πολιτεία.

Έτσι τα τελευταία χρόνια μπορεί να τα χαρακτηρίσει κανείς ως τα χρόνια που προώθησαν τη συνεργασία ανάμεσα σε δυο άλλοτε αντίπαλα πεδία, την οικονομία και τις τέχνες. Γίνεται ολοένα και πιο κατανοητή η σύνδεση των δραστηριοτήτων στους διάφορους κοινωνικούς τομείς, η δυνατότητα συνεργασίας των επιχειρήσεων και των παραγωγών πολιτιστικού προϊόντος με αμοιβαίο όφελος.

Η συνεισφορά των πολιτών στις ανάγκες της κοινότητας ήταν βασική λειτουργία της δημοκρατίας στην αρχαιότητα και απεκαλείτο χορηγία. Οι πλούσιοι πολίτες στην αθηναϊκή δημοκρατία αλλά και στις άλλες πόλεις της αρχαιότητας αναλάμβαναν τη χορηγία, έστω και αν αυτό σήμερα μπορεί να θεωρηθεί μορφή έμμεσης φορολογίας. Οι έλληνες όμως, είχαν αξίες ζωής άλλες. Πίστευαν ότι δεν είναι δυνατό ο εύπορος πολίτης να μη συνεισφέρει οικειοθελώς στις ανάγκες της πόλεως και να περιμένει την Πολιτεία να του θυμίσει με τη φορολογία τις υποχρεώσεις του. Όλοι άλλωστε οι δραματικοί και μουσικοί αγώνες γίνονταν με την ανάληψη της χορηγίας από κάποιον πολίτη, όπως και οι πλούσιοι πολίτες ήταν υποχρεωμένοι να εξοπλίζουν μια τριήρη. Κατά έτος και να αναλαμβάνουν τις δαπάνες λειτουργίας της.

Η έννοια του πολίτη ήταν διαφορετική. Πίστευαν ότι ο ενεργός πολίτης είναι ο πραγματικός πολίτης, ενώ ο άλλος που περίμενε από τη πολιτεία να του θυμίσει τις υποχρεώσεις του απεκαλείτο απράγμων. Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη στο έργο του 'ΠΟΛΙΤΙΚΑ' (Β, 5) *«είναι γλυκύτερη απόλαυση το να χαρίζει και να βοηθήσει κάποιος ή συντρόφους ή φιλοξενούμενους ή άλλους 'και ότι 'αυτό πραγματοποιείται όταν έχει κάποιος ατομική ιδιοκτησία».*

Σε αυτό το σημείο αξίζει να θυμηθούμε, πόσοι έλληνες παλαιότεροι και σύγχρονοι ευεργέτες ή χορηγοί, δεν κόσμησαν όχι μόνο την Αθήνα και άλλες πόλεις της χώρας μας με τα περίλαμπρα ιδρύματα, αλλά και συνέβαλαν και στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη του τόπου μας.

Η εκπληκτική διαπίστωση του Αριστοτέλη επιβεβαιώθηκε περίτρανα από τους ελληνόβλαχους και άλλους έλληνες ευεργέτες και επιβεβαιώνεται συνεχώς και από τους σημερινούς χορηγούς σημαντικών οικονομικών, κοινωνικών, πολιτιστικών και αναπτυξιακών πρωτοβουλιών.

Η ευεργεσία λοιπόν, είναι δαπάνη η οποία ίσως έχει τον υψηλότερο πολλαπλασιαστή απόδοσης, ενώ οι παροχές του κράτους με τη μορφή κοινωνικών δαπανών είναι σε πολλές περιπτώσεις αντιαναπτυξιακές και αντιοικονομικές, αφού χορηγούνται κυρίως για την ικανοποίηση διαφόρων σκοπιμοτήτων και σπάνια έχουν οικονομική απόδοση.

Οι ευεργεσίες ή οι χορηγίες έχουν οικονομική απόδοση, γιατί με αυτές υλοποιούνται με την παροχή των χρηματικών μέσων, όπως θα έλεγε και ο Αριστοτέλης, εμπνεύσεις ανθρώπων φωτισμένων ή παθιασμένων για οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη.

Σε τελευταία ανάλυση οι δαπάνες για ευεργεσίες ή χορηγίες είναι ίσως οι μόνες αναπτυξιακές. Παρόλα αυτά όμως, το κράτος από την πλευρά του, τα τελευταία χρόνια, επιβάλλει φορολογία στις χορηγίες.

3.4 Δωρεές – Κληροδοτήματα - Κληρονομίες

Οι δωρεές, τα κληροδοτήματα και οι κληρονομίες αποτελούν έκτακτα έσοδα της Τ.Α., λόγω του ότι εξαιτίας της φύσεώς τους δεν αποτελούν σταθερή πηγή εσόδων για τους Ο.Τ.Α. Τα έσοδα αυτά, που είναι αμελητέα από πλευράς οικονομικής για αυτούς τους οργανισμούς, μπορούν να προέλθουν από τυχόν δωρεές ιδιωτών και γενικά φυσικών ή νομικών προσώπων, από έσοδα κληρονομιών ή κληροδοτημάτων στους Ο.Τ.Α. Εκείνο που τα διακρίνει επίσης, είναι η αβεβαιότητα υλοποίησης και είσπραξής τους.¹⁶

Τελευταία γίνεται λόγος για τη διαφάνεια και αποτελεσματική διαχείριση των κληροδοτημάτων. Η Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας¹⁷

¹⁶ Λίβας Α., Σημειώσεις, *Λογιστική των ΟΤΑ*, Καλαμάτα 1995, σελ. 39

¹⁷ Επιτροπή Αγώνα για τα Ηπειρωτικά Κληροδοτήματα

έφερε στην επιφάνεια και στη δημοσιότητα ένα εθνικής σημασίας θέμα με μεγάλα προβλήματα σε όλες τις πλευρές.

Το μέγεθος και η έκταση των προβλημάτων αυτού του θέματος είναι δύσκολο με ακρίβεια να προσδιοριστεί . Στα κληροδοτήματα δεν υπάρχει σαφής γνώση της περιουσίας τους και της αξίας τους. Ο αριθμός τους, είναι άγνωστος και ο έλεγχος και η εποπτεία από τις αρμόδιες υπηρεσίες ανεπαρκείς.

Οι ελλείψεις στην οργάνωση και στελέχωση της αρμόδιας Διεύθυνσης κληροδοτημάτων και των ειδικών επιτροπών, η μη υποβολή προϋπολογισμού και απολογισμού και η άγνοια των περιουσιακών στοιχείων των κληροδοτημάτων στοιχειοθετεί την αδυναμία της κεντρικής διοίκησης να ελέγχει, εάν και κατά πόσο τηρείται και υλοποιείται η βούληση των δωρητών και διαθετών κατοχυρωμένη κατά το άρθρο 109 του Συντάγματος.

Εξάλλου, οι ίδιοι οι υπηρεσιακοί παράγοντες της αρμόδιας διεύθυνσης εθνικών κληροδοτημάτων, παραδέχτηκαν ότι εδώ και πολλές δεκαετίες δεν υπάρχει η υποδομή και τα μέσα για την παρακολούθηση τους.

Τι πρέπει να γίνει για την αντιμετώπιση του προβλήματος;

- Καταρχήν, να μη γίνει καμία αποσπασματική και περιστασιακή νομοθετική παρέμβαση στο υφιστάμενο καθεστώς κληροδοτημάτων μέχρι να συνταχθεί και να ψηφιστεί ένας νέος κώδικας που να αφορά τα εθνικά και άλλα κληροδοτήματα. Επιβάλλεται η συνολική αλλαγή του Α.Κ. 20.39/39, όπως σήμερα ισχύει, προκειμένου το σχετικό νομοθετικό καθεστώς να υπηρετεί κυρίως τη διαφάνεια και την αποτελεσματική διαχείριση των κληροδοτημάτων.

- Η συσταθείσα επιτροπή του Υπουργείου Οικονομικών που έχει ως έργο τη μελέτη και τη σύνταξη νέου κώδικα κληροδοτημάτων, είναι ανάγκη να οργανωθεί και να λειτουργήσει αποτελεσματικά πλαισιωμένη από κατάλληλα πρόσωπα.

Στην επιτροπή αυτή αποτελεσματικό θα είναι να συμμετάσχουν και εκπρόσωποι της Γ.Α. και των οργανώσεων των Αποδήμων, οι οποίοι να

γνωρίζουν το θέμα σε όλο το εύρος και τη σπουδαιότητά του (εθνική, πολιτιστική, οικονομική)

- Επίσης, η αλλαγή και αναμόρφωση της υπάρχουσας σχετικής νομοθεσίας για τα κληροδοτήματα, να διαπνέεται από πνεύμα αποκέντρωσης. Για παράδειγμα, η δημιουργία αποκεντρωμένων (π.χ. κατά περιφέρεια ή νομό) διοικητικών υπηρεσιών στελεχωμένων με εξειδικευμένο προσωπικό, οι οποίες θα εποπτεύουν και θα ελέγχουν την εκκαθάριση, τη διοίκηση και τη διαχείριση των κληροδοτημάτων.

Η αποκέντρωση, είναι φανερό πως θα ενισχύσει τη σωστή λειτουργία αλλά και τη διαφάνεια με την παρέμβαση των τοπικών φορέων, ώστε να αποκατασταθεί και στην κοινωνία η εμπιστοσύνη στο ρόλο των κληροδοτημάτων.

ΜΕΡΟΣ Β

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΤΟ ΜΕΤΣΟΒΟ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΤΟΥ ΔΙΑΔΡΟΜΗ

1.1 Γεωγραφική Τοποθέτηση

Το Μέτσοβο είναι μια από τις πιο γραφικές και παραδοσιακές πόλεις της Ελλάδας. Βρίσκεται σε υψόμετρο 1.156.μ. σε μια από τις ψηλότερες βουνοκορφές της Πίνδου, στο μεταίχμιο των ορίων Ηπείρου, Θεσσαλίας, και Δυτικής Μακεδονίας. Είναι χτισμένο στα ερείπια της Αρχαίας Παρωραίας, χώρας των Αιθίων ή της αρχαίας πόλεως Κιτίον, χώρας των Τυμφαίων.¹⁸

Λόγω της προνομιακής γεωγραφικής του θέσεως, υπήρξε ανέκαθεν προπύργιο εθνικό ενάντια στις επιδρομές από βορρά και δύση, που έκαναν εναντίον της Ελλάδας βάρβαροι και πολιτισμένοι λαοί διαμέσου των αιώνων.

Το Μέτσοβο περιβάλλεται από συνεχόμενα ψηλά βουνά, όπως το Περιστέρι, ο Ζυγός, η Κατάρα, το Μαυροβούνι, το Καρακόλι, και το βουνό Γκύρου, τα οποία στο σύνολό τους παρουσιάζουν ένα θέαμα φαντασμαγορικό.

Από τα βουνά αυτά πηγάζουν πέντε μεγάλα ποτάμια. Ο Αώος που κατευθύνεται προς τη Β. Ήπειρο και την Αδριατική. Ο Αλιάκμονας, που διασχίζει τη δυτικομεσημβρινή Μακεδονία και χύνεται στο Θερμαϊκό κόλπο. Ο Πηνειός, που ελίσσεται σε όλη τη Θεσσαλική πεδιάδα και φθάνει μέχρι το Αιγαίο Πέλαγος. Ο Αχελώος, που διασχίζει τη δυτική Στερεά Ελλάδα και χύνεται στο Ιόνιο Πέλαγος και τέλος, ο Άραχθος, που περνάει από την Άρτα και χύνεται και αυτός στο Ιόνιο Πέλαγος.

¹⁸ Σκαφιδά Β., *Ιστορία του Μετσόβου*, Ηπειρωτική Εστία, 1961-1964, σελ.75.

Χιονισμένο Μέτσοβο

Το κλίμα του Μετσόβου είναι πολύ υγιεινό χάρη στην παντελή έλλειψη υγρασίας, τη μεγάλη ξηρότητα της ατμόσφαιρας και τις τεράστιες δασωμένες εκτάσεις. Η θερμοκρασία, το καλοκαίρι φθάνει στους 25, ενώ το χειμώνα κατεβαίνει στους -15.

Το έδαφος είναι ιδιαίτερα ορεινό με έντονες εδαφικές εξάρσεις και πολλά δάση όπου βρίσκουν καταφύγιο πολλά είδη της πανίδας της χώρας μας.

Το Μέτσοβο διοικητικά υπάγεται στο νομό Ιωαννίνων. Αποτελεί έδρα Δήμου και περιλαμβάνει τα δημοτικά Διαμερίσματα, Μετσόβου, Ανηλίου, Ανθοχωρίου και Βοτονοσίου, έχει έκταση περίπου 200.000 στρέμματα και πληθυσμό περίπου 6.000 κατοίκους.

1.2 Ετυμολογία – Ιστορική Εμφάνιση

Πολλές είναι οι ετυμολογίες που δόθηκαν στη λέξη Μέτσοβο από παλιούς και νεώτερους γλωσσολόγους. Από αυτές επικρατέστερες είναι δύο. Η μια θέλει το Μέτσοβο από τις σλαβικές λέξεις μετς και όβο, δηλ. Αρκουδοχώρι και η άλλη από το μεσοβούνι, μέσσοβο, Μέτσοβο.¹⁹

Το Μέτσοβο μνημονεύεται ιστορικά για πρώτη φορά το 1380 μ.χ. Αρχικά ήταν ένας μικρός συνοικισμός ποιμένων και αργότερα λόγω της σημαντικής του γεωγραφικής θέσης ευτύχησε να τύχει ιδιαίτερων προνομιακών μεταχειρίσεων, που συνέβαλαν στην επιβίωση και επιτάχυναν τους ρυθμούς της πολυσχιδούς ανάπτυξης σε χαλεπούς και δύσκολους καιρούς.

Αναφέρεται ότι το 1430 χορηγήθηκαν προνόμια στους Μετσοβίτες από τον σουλτάνο Μουράτ τον Β' ως επιβράβευση της καλής συμπεριφοράς των Μετσοβιτών φυλάκων του ζυγού, όταν αυτοί διευκόλυναν το πέρασμα των τουρκικών στρατευμάτων του Σινάν Πασά, που κατευθύνονταν στα Γιάννενα.

¹⁹ Τρίτου Μιχαήλ, *Το Μέτσοβο*, Ιωάννινα 1990, σελ.9.

Ο Σουλτάνος αναγνώρισε το δερβένι του ζυγού, ως το πρώτο αρματολίκι της Ηπείρου.²⁰

Τα σπουδαιότερα όμως προνόμια, δόθηκαν στο Μέτσοβο το έτος 1659 από τον Σουλτάνο Μεχμέτ τον Δ. Κατά τη λαϊκή παράδοση τα προνόμια αυτά αποδίδονται στον Κυριάκο Φλόκα.

Με τα προνόμια αυτά το Μέτσοβο υπάγεται διοικητικά στο νομό Ευβοίας, δικαστικά στη Λιβαδειά και εκκλησιαστικά στο Οικουμενικό Πατριαρχείο.²¹ Χάρη στα προνόμια του 1659 η πόλη του Μετσόβου και τα γύρω χωριά αποτέλεσαν ένα είδος ομοσπονδίας, μια αυτόνομη δημοκρατική πολιτεία μέσα στην απολυταρχική οθωμανική αυτοκρατορία.

Η περιοχή αυτή κηρύχθηκε αυτόνομη, αυτοδιοίκητη, τόπος πολιτικής ασυλίας και τελούσε υπό την εποπτεία Μποσταντζή, ο οποίος προνοούσε και μεριμνούσε για τη διατήρηση των προνομίων της περιοχής. Είχε εντολή από την κυβέρνηση να προσέχει να μην κάνουν οι διερχόμενοι Μουσουλμάνοι την παραμικρή ζημιά στους κατοίκους.

Τα προνόμια του 1659 συνέβαλαν στην εντυπωσιακή δημογραφική ανάπτυξη της περιοχής. Κάτοικοι από την Πρεμετή, το Αργυρόκαστρο, τα Άγραφα, τα Γρεβενά, ακόμα και από την Ιταλία, εγκαταστάθηκαν στο Μέτσοβο.

Πρέπει να σημειωθεί πως την περίοδο αυτή ιδρύθηκε στο Μέτσοβο τραπεζικό γραφείο με ανταποκριτή στη Βενετία, το Βουκουρέστι, την Οδησό, την Κων/πολη, την Αλεξάνδρεια, τη Βιέννη και κυρίως στο Λιβόρνο, όπου είχαν εγκατασταθεί πολλοί εμπορευόμενοι Μετσοβίτες. Το 1719 Γάλλοι έκτισαν στο Μέτσοβο τεράστια αποθήκη για τη συγκέντρωση και διαφύλαξη κτηνοτροφικών προϊόντων που εξάγονταν στην Ευρώπη.

Το Μέτσοβο κατά τη περίοδο αυτή υψώνεται σε σπουδαίο βιοτεχνικό, εμπορικό και οικονομικό κέντρο. Γίνεται τόπος συγκεντρώσεως του μεγαλύτερου παραγωγικού πλούτου από τα τσελιγκάτα της περιοχής.

²⁰ Σκαφιδά Β., *Ιστορία του Μετσόβου*, Ηπειρωτική Εστία, 1961-1964 σελ. 23.

²¹ Λαμπρίδης Ιωάννης, *Ηπειρωτικά Μελετήματα*, Ιωάννινα 1971, σελ. 32

Επίσης, αναπτύχθηκε η βιοτεχνία της καιτοποίας, η υφαντική, η ραπτική, η πλεκτική και η κατασκευή σπαθιών. Εκεί γινόταν η κατεργασία του χρυσού και του ασημιού καθώς και η κατασκευή υπέροχων βλάχικων ενδυμασιών. Όπως σημειώνουν ξένοι περιηγητές, το Μέτσοβο ήταν πολύ πλούσιο κατά τον 17^ο και στις αρχές του 18^{ου} αι., αφού έκανε εξαγωγές οικιακών μάλλινων εμπορευμάτων, γιδομάλλινων ενδυμάτων, πρόβειου τυριού και κασσιτερωτών εμπορευμάτων. Ο γνωστός Άγγλος περιηγητής Leake γράφει ότι συνάντησε Μετσοβίτες Εμπόρους στην Τουρκία, τη Γερμανία, τη Ρωσία και τη Μεσόγειο.²²

Τα προνόμια του Μετσόβου καταργήθηκαν το 1795 από το συγκεντρωτικό κράτος του Αλί Πασά. Ο Αλί έχοντας ανάγκη των μοναδικών διόδων του Μετσόβου προς τη Θεσσαλία και τη Μακεδονία, προσάρτησε τη περιοχή στη δικαιοδοσία του. Το 1854 υπέστη μεγάλη καταστροφή από τα στρατεύματα του Αβδή Πασά. Τότε πολλοί μετσοβίτες εκπατρίστηκαν, άλλοι κατέφυγαν στη Μοσχόπολη και άλλοι εγκαταστάθηκαν οριστικά στην Αδριανούπολη. Εξαίρεση αποτέλεσε η Πατριαρχική Εξαρχία του Μετσόβου, η οποία διατηρήθηκε μέχρι το 1924, οπότε προήχθη σε προσωρινή Μητρόπολη στην οποία τοποθετήθηκε ο από Γάνου και Χώρας Μητροπολίτης Τιμόθεος.

1.3 Παιδεία

Τα προνόμια που χορηγήθηκαν στη περιοχή το 1659 και το κατέστησαν μια αυτόνομη δημοκρατική πολιτεία, έδωσαν στην ιστορική αυτή πόλη μια μοναδική δυνατότητα για την ανάπτυξη της παιδείας. Έτσι το 1700 μ.χ. σύμφωνα με την Ακαδημία της Μοσχοπόλεως, ιδρύθηκε στο Μέτσοβο ιδιοσυντήρητο ελληνικό σχολείο.²³

²² Ρόκου Β., *Συμβολή στη μελέτη της κοινωνίας του κτηνοτροφικού χωριού* (το παράδειγμα του Μετσόβου), σελ. 34.

²³ Σκαφιδά Β., *Τα προνόμια του Μετσόβου*, Η.Ε. Ι (1952) σελ. 657-660.

Το σχολείο αυτό, που ικανοποιούσε το φλογερό πόθο των Μετσοβιτών για την ανάπτυξη της παιδείας, αναδείχτηκε ένα από τα σημαντικότερα εθνικά προπύργια της Ηπείρου, σημαντικό κέντρο παιδείας, όπου δίδαξαν οι λογιότεροι και επιφανέστεροι διδάσκαλοι της εποχής.

Το Ελληνοσχολείο του Μετσόβου δεν ήταν μονάχα ένα σπουδαίο για την εποχή του εκπαιδευτικό ίδρυμα. Ήταν και εστία καλλιέργειας του εθνικού φρονήματος και του πατριωτικού πνεύματος. Οι απόφοιτοι του μετέδωσαν τον ελληνικό πολιτισμό, την ελληνική παιδεία και την ελληνική γλώσσα στα πρωτόγονα και απολίτιστα γεωγραφικά διαμερίσματα του Μαλακασίου και των Γρεβενών.

Επομένως δεν είναι υπερβολή αν πούμε, ότι χωρίς το Ελληνοσχολείο του Μετσόβου και την εμπνευσμένη διδασκαλία του Κοσμά του Αιτωλού, είναι ζήτημα αν η ελληνική γλώσσα θα είχε διατηρηθεί στις απώτατες, άγριες και απρόσιτες περιοχές της κεντρικής Πίνδου, όπου το υψόμετρο κυμαίνεται μεταξύ 920 και 2.500 μ. Στο αξιόλογο αυτό σχολείο δίδαξαν άριστοι των ελληνικών γραμμάτων όπως οι, Παρθένιος Κατζιούλης, Νικόλαος Στύγνης, Νικόλαος Τζαρτζούλης, Δημήτριος Βαρδάκας κ.λ.π.

Στο Ελληνοσχολείο του Μετσόβου μορφώθηκαν διακεκριμένοι άνδρες του Γένους, όπως ο Μητροπολίτης Αργυροκάστρου και Δρυινουπόλεως Δοσίθεος, οι αδελφοί Κυριάκος, Κων/νος και Θεόφιλος Τζαρτζούλης, οι Φιλικοί Δημήτριος Ύπατος, Δημ. Ζαμάνης, Δημ. Τζίμας, Ιωαν. Γκαδέλος, Αποστ. Χατζής, Μιχαήλ Τοσίτσας, Αναστάσιος Μανάκης, οι εθνικοί ευεργέτες Γ. Αβέρωφ, Νικ. Στουρνάρας, οι διδάσκαλοι του Γένους Τρύφων Ιερομόναχος, Νεόφυτος Δούκας και άλλοι. Ο τελευταίος, σε πρόλογο συγγράμματός του, γράφει μεταξύ άλλων και τα εξής: *«εγνωμονώντας με αυτόν τον τρόπο το Ελληνοσχολείο και τους Μετσοβίτες, προ πολλού μεν ώρμησα εις τούτον τον λόγον, ω άνδρες μετσοβίται, εις το να εκπληρώσω το χρεωστούμενον προς την πόλιν σας χρεος της ευεργεσίας εκείνης,*

της οποίας έλαβον πάλαι ποτέ εν τω υμετέρω σχολείω, εν ω και την ολίγην μου ταύτην έλαβον προκοπήν και φιλανθρωπίας ηξιώθην μεγίστης ...»²⁴

Εκτός από το Ελληνοσχολείο στο Μέτσοβο λειτουργούσαν και τα εξής σχολεία Κεντρική Δημοτική Σχολή, Δημοτική Σχολή Αγίου Δημητρίου, Κεντρικό νηπιαγωγείο Αρρένων, Τοσίτσειο Παρθεναγωγείο και το λύκειο Παρθεναγωγείο του Αγ. Δημητρίου.

1.4 Μετσοβίτες Μεγάλοι Ευεργέτες

Η πρόοδος που σημειώθηκε στο Μέτσοβο, οφείλεται κυρίως στους πολλούς ευεργέτες που ανέδειξε η ιστορική αυτή πόλη. Αν και μικρή, παρουσιάζει μεγάλο αριθμό ευεργετών και δωρητών, πολλοί από τους οποίους δεν περιόρισαν την ευεργετική τους δράση μονάχα στο Μέτσοβο, αλλά την επεξέτειναν σε πανελλήνια κλίμακα, στολίζοντας την πρωτεύουσα του ελληνικού κράτους με περίβλεπτα και αθάνατα έργα .

...Οι Έλληνες έμποροι,πραματευτάδες και επαγγελματίες, οι ξενιτευόμενοι μέσα και έξω από την οθωμανική αυτοκρατορία, φεύγοντας μακριά από την πατρίδα τους, δεν είχαν σαν μόνο κύριο σκοπό την ατομική τους πρόοδο και την απόκτηση πλούτου. Συνάμα επεδίωκαν την εξυπηρέτηση, ενίσχυση και βοήθεια όχι μόνο των οικείων τους αλλά και της ιδιαίτερης τους πατρίδας και του έθνους ολόκληρου. Το όραμα που τους φλόγιζε και τους καθιστούσε δυνατούς να πετύχουν και να αποκτήσουν πλούτο, ήταν να επανέλθουν μια μέρα με εκπληρωμένα τα όνειρά τους, να γίνουν νοικοκυραίοι, πλούσιοι στην πατρίδα τους και συνάμα ευεργέτες αυτής. Με το όραμα αυτό ξεκίνησαν και αναδείχθηκαν οι μεγάλοι εθνικοί ευεργέτες της νεώτερης Ελλάδας. Μεταξύ αυτών, ένας σημαντικός αριθμός ήταν Βλάχοι από την Ήπειρο και την Μακεδονία. Οι Βλάχοι υπήρξαν οι μεγαλύτεροι ευεργέτες του Γένους. Κληροδότησαν τα πιο όμορφα δώρα, έκτισαν για τον αθηναϊκό λαό τα

²⁴ Χατζημιχάλη Αγγελική, *Οι εν τω ελληνοσχολείω Μετσόβου διδάξαντες και διδαχθέντες, εν Ιωαννίνοις 1940*, σελ. 11.

πιο όμορφα οικοδομήματα, θεμελίωσαν στην Αθήνα τα ομορφότερα φιλανθρωπικά αλλά και εκπαιδευτικά κτίρια του ελληνικού κόσμου.²⁵

Σπουδαιότεροι ευεργέτες του Μετσόβου είναι οι, Αβέρωφ Γεώργιος, Στάνος Στέργιος, Πίχτος Νικόλαος, Στουρνάρας Νικόλαος, Τούλης Γεώργιος, Τοσίτσας Μιχαήλ, Τσουμάγκας Τριαντάφυλλος, Φλόκας Κυριάκος, Βαρόνος Μιχαήλ Τοσίτσας, και πολλοί άλλοι ..

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΒΕΡΩΦ (1818 –1899)

Ο μεγάλος αυτός Ευεργέτης γεννήθηκε στο βλαχοχώρι της Ηπείρου τον Αύγουστο του 1818.²⁶ Τα πρώτα γράμματα τα έμαθε στα σχολεία της Εκκλησίας του Μετσόβου. Το 1830 μεταβαίνει στην Αίγυπτο και εργάζεται στις επιχειρήσεις του αδερφού του . Στη συνέχεια επεκτείνει τις επιχειρήσεις και γίνεται ένας από τους μεγαλύτερους οικονομικούς παράγοντες της Αιγύπτου και του παροικιακού Ελληνισμού. Αποτελεί το ιδρυματικό μέλος της ελληνικής Κοινότητας Αλεξάνδρειας (1836) μαζί με άλλους δυο εξέχοντες επίσης Μετσοβίτες εθνικούς Ευεργέτες, τον Μιχαήλ Τοσίτσα και τον Νικόλαο Στουρνάρη.

Η προσφορά του Γεωργίου Αβέρωφ υπήρξε πολύπλευρη και πολυδιάστατη. Κληροδοτεί στο τότε νεοσύστατο ελληνικό κράτος αλλά και στην ιδιαίτερη του πατρίδα σημαντικά έργα.²⁷ Συγκεκριμένα, η Σχολή Ευελπίδων στην Αθήνα που ανοικοδομήθηκε με δαπάνες του Γ .Αβέρωφ σε περίοπτη θέση και είναι γνωστή για την πλούσια εθνική και μορφωτική της ιστορία. Το Μετσόβιο Πολυτεχνείο, το Ολυμπιακό Στάδιο και η Αβερώφεια Σχολή της Λάρισας, το Ωδείο Αθηνών, το οποίο είναι το πρώτο μουσικό ίδρυμα της νεωτέρας Ελλάδας, το θωρηκτό ‘ Αβέρωφ ‘ το οποίο αγοράστηκε με το 20% της κληρονομιάς του Γ .Αβέρωφ και διακρίθηκε στους νικηφόρους αγώνες 1912 –1913. Αυτό το καταδρομικό έλαβε μέρος στην απελευθέρωση

²⁵ Τρίτου Μ., *Το Μέτσοβο*, σελ. 15

²⁶ Σκαφιδά Β., *Γεώργιος Μιχαήλ Αβέρωφ*, Η.Ε. (1953) σελ.1128-1132, Η.Ε. (1954) σελ. 35-41.

²⁷ *Διαθήκη του Μεγάλου εθνικού ευεργέτου Γ. Αβέρωφ*, εν Τρικάλαις 1902.

της Λήμνου, της Χίου, της Μυτιλήνης, της Τενέδου και άλλων νησιών Αιγαίου και στον αποκλεισμό του τουρκικού στόλου στον Ελλήσποντο.

Συνέβαλε επίσης στην απόσβεση των χρεών της ελληνικής κοινότητας της Αλεξάνδρειας. Πρόσφερε μεγάλες δωρεές στην 'εν Χριστώ αδελφότητα', που ίδρυσε η Βασίλισσα Όλγα για τους φυλακισμένους και ίδρυσε Γυμνάσιο και Παρθεναγωγείο για τους Έλληνες της Αλεξάνδρειας .

Ακόμη ανέγειρε μπροστά στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο των Αθηνών τους ανδριάντες των πρωτομαρτύρων της εθνικής μας παλιγγενεσίας του Πατριάρχη Γρηγορίου του Ε ' και του Ρήγα Φεραίου . Η αγάπη του για τους νέους της πατρίδας του, τον έκανε να τους παρέχει την δυνατότητα να μεταβούν στα πνευματικά κέντρα της δύσεως για περάτωση των σπουδών τους.

Τη γενέτειρά του, το Μέτσοβο, τη στόλισε με σχολεία, εκκλησίες, βρύσες, φαρμακείο, υδραγωγείο, πάρκα, δημόσιους δρόμους και άλλα κοινωφελή έργα . Πέρα των όλων κοινωνικών έργων, πρόσφερε σεβαστά επιδόματα σε άπορους και χρηματικά και άλλα βραβεία σε φιλότιμους μαθητές που προσπαθούσαν και διακρίνονταν .

1.5 Άλλοι επιφανείς άνδρες του Μετσόβου

Το Μέτσοβο δεν είναι μονάχα η πατρίδα των μεγάλων εθνικών ευεργετών, αλλά και η γενέτειρα μαρτύρων της πίστεως, διδασκάλων του Γένους και εθνικών αγωνιστών.²⁸

Μετσοβίτης υπήρξε ο νεομάρτυς Νικόλαος (Μπασδάνης), που μαρτύρησε πάνω στη φωτιά το 1617 στην κεντρική πλατεία των Τρικάλων.

Η θαυματουργή και μυροβόλα κέρα του βρίσκεται στη Μονή Βαρλαάμ των Μετεώρων .

²⁸ Τρίτου Μιχαήλ., *Το Μέτσοβο*, σελ. 19.

Μεγάλος διδάσκαλος του Γένους υπήρξε ο Μετσοβίτης Νικόλαος Τζαρτζούλης . Κατά τον Ιώσηπο Μοισιόδακα ήταν ισάξιος με τον Ευγένιο Βούλγαρη και τον Νικηφόρο Θεοτόκη.

Μετσοβίτης ήταν και ο Δημήτριος Ιπατρος, υπασπιστής του Αλέξανδρου Υψηλάντη, που περιέτρεξε με εντολή του τη Συρία, την Κύπρο και την Αίγυπτο .

Άλλοι Μετσοβίτες μέλη της Φιλικής Εταιρείας ήταν, ο Ιωάννης Γκαδέλος, ο Απόστολος Χατζής, ο Δημήτριος Τζίμας, ο Ιωάννης Τσάπος και ο Δημήτριος Ζαμάνης που διέθεσε ολόκληρη την περιουσία του για τη Φιλική Εταιρεία .

Τέλος, επιφανείς άνδρες του Μετσόβου, υπήρξαν οι Μητροπολίτες Αργυροκάστρου Δοσίθεος και Παρθένιος, καθώς και οι λόγιοι αρχιμανδρίτες Βενεδίκτος Βούλας, Μόδεστος Πέρτσαλης και Ιερόθεος Σταύρου .

1.6 Το Κουτσοβλαχικό Ιδίωμα

Στο Μέτσοβο, πέρα της ελληνικής γλώσσας, η οποία γράφεται και μιλιέται κατά τρόπο υποδειγματικό, χρησιμοποιείται σε περιβάλλον στενό, οικογενειακό, φιλικό, επαγγελματικό, σαν προφορική μόνο γλώσσα, παράλληλα με την ελληνική και η κουτσοβλαχική, τα γνωστά βλάχικα .

Πρόκειται για ένα νεολατινικό ιδίωμα, γνωστότερο στους γλωσσολογικούς κύκλους με το νεολογισμό αρωμουνική, παράγωγο του Αρωμόνους, με το οποίο αυτοαποκαλούνται οι βλάχοι ή κουτσόβλαχοι των ελληνικών χωριών. Οι Μετσοβίτες, όπως και οι κάτοικοι των άλλων βλαχοχωριών Ηπείρου, Θεσσαλίας, Μακεδονίας και της Διασποράς, έχουν ως κύριο γλωσσικό όργανο πάντοτε την ελληνική. Και ακριβώς αυτή είναι η αιτία της ατροφικής υποστάσεως της αρωμουνικής και της μη εξελίξεώς της, σε γλώσσα ανεξάρτητη, ούτε καν σε διάλεκτο. Απλούστατα πρόκειται για ένα ιδίωμα .²⁹

²⁹ Βλ. Αχ. Γ. Λαζάρου, *Η Αρωμουνική*, σελ. 173.

Η γέννηση της αρωμουνικής χρονολογείται από την εμφάνιση των Ρωμαίων στην ελληνική χερσόνησο και κοιτίδα της είναι η πανάρχαια οδική αρτηρία που συνέδεε Δύση – Ανατολή, η μετέπειτα Εγνατία Οδός.

Από τους Έλληνες οι πρώτοι που χρησιμοποίησαν την λατινική, ήταν οι εκπρόσωποι των ελληνικών πόλεων, οι οποίοι ήταν υποχρεωμένοι να επικοινωνούν με τη Ρώμη στην επίσημη γλώσσα της, εκτός εξαιρέσεως. Στη συνέχεια οι Έλληνες που υπηρετούν στο ρωμαϊκό στρατό για μεγάλο χρονικό διάστημα, εκλατινίζονται και επιστρέφοντας στη γενέτειρα τους αναλαμβάνουν την φρούρηση οδικών κόμβων και κυρίως ορεινών διαβάσεων, όπως είναι το πέρασμα του Ζυγού του Μετσόβου.

Το ρωμαϊκό κράτος για τις πολύτιμες υπηρεσίες τους, τους απονέμει δελεαστικά προνόμια. Η οροφυλακία, ένας θεσμός πανάρχαιος, επιτρέπει και την άσκηση του κτηνοτροφικού έργου σε περιόδους παραμελήσεως και παρακμής.

Η γνώση της λατινικής αποβαίνει απαραίτητο εφόδιο για τους δημοσίους υπαλλήλους του ρωμαϊκού κράτους, το οποίο επιλέγει κατά προτίμηση αυτούς μεταξύ των Ελλήνων τόσο της μητροπόλεως όσο και της διασποράς. Εξίσου χρήσιμη είναι στους εμπόρους, ξενοδόχους, ταχυδρόμους, τεχνίτες, παντός τύπου επαγγελματίες, επιστήμονες κ.λ.π. που επιθυμούν να κινούνται με σχετική ευχέρεια επικοινωνίας στον τεράστιο χώρο της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας, εφόσον γίνουν κάτοχοι της ρωμαϊκής ισοπολιτείας και ταυτόχρονα της λατινικής γλώσσας, την οποία απαιτούσαν και οι αυτοκράτορες οι οποίοι θεωρούνταν φιλέλληνες.

Εστίες λατινοφωνίας Ελλήνων καθίστανται και οι αποικίες, τις οποίες ιδρύουν οι Ρωμαίοι σε κάθε λωρίδα νέου ρωμαϊκού εδάφους της Ανατολής.

Όσον αφορά την Πίνδο, εκεί στρέφονται κυρίως δίγλωσσοι Έλληνες της Θεσσαλίας, οι μεν κτηνοτρόφοι εξαιτίας των εποχιακών μετακινήσεων, οι δε αστοί εξαιτίας των κατά καιρούς ποικιλώνυμων λαών. Η μετακίνηση τακτή, εφήμερη, πολύχρονη, ή και οριστική μερικές φορές, συντείνει στην επίρρωση της λατινοφωνίας και στην εδραίωση σημαντικών ορεινών οικισμών των οποίων την ελληνικότητα μαρτυρεί και η αρχιτεκτονική, όπως του

Μετσόβου και άλλων βλαχοχωριών, όπου ο ρυθμός κατά την ορθή παρατήρηση του Γιουγκοσλάβου εθνολόγου CVIJIC, είναι βυζαντινός, ελληνομεσογειακός.³⁰

Η συρρίκνωση της αρωμουνικής επέρχεται βαθμιαία με την αδιάλειπτη αποδημία, εκούσια ή ακούσια των κατοίκων των βλαχοχωριών προς τα πεδινά, αστικά κέντρα του εσωτερικού, καθώς και του εξωτερικού, όπου ολοένα και σπανιότερα γίνεται χρήση της.

Αισθητές και απτές είναι οι διαφορές μεταξύ κουτσοβλαχικής και ρωμανικής σε όλα τα επίπεδα, λεξιλόγιο, σύνταξη, φωνητική –φωνολογία . Ωστόσο λόγοι πολιτικής σκοπιμότητας ίσχυσαν στο χαρακτηρισμό της αρωμουνικής σαν διαλέκτου της ρουμανικής και των βλάχων των ελληνικών χωριών σαν ρουμάνων,³¹ Δακών εκρωμαισμένων που κατήλθαν από τον Δούναβη στην Πίνδο . Το γλωσσικό αυτό ιδίωμα του Μετσόβου, τα βλάχικα θέλησε να εκμεταλλευτεί η ρουμανική προπαγάνδα, με την ίδρυση σχολείων και τη αποστολή γιατρών για να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στους κατοίκους κατά τον 19ο αι. και στις αρχές του 20ου αι. .

Η αποτυχία της ειδικά στο Μέτσοβο υπήρξε παταγώδης. Παρόλα τα τεράστια χρηματικά ποσά που διέθεσε και τις πολύμορφες πιέσεις που άσκησε δεν μπόρεσε να κατακτήσει έδαφος.

³⁰ CVIJIC J., PARIS 1918, σελ. 244.

³¹ Λαζάρου ΑΧ., *Βλέψεις Ρουμανίας και ελληνικότητα Βλάχων – Αρωμούνων*, σελ. 321 –346

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΙΕΡΑΡΧΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ³²

Η περιοχή του Μετσόβου υπήρξε πάντοτε ένα σημαντικό ορεινό σταυροδρόμι ανάμεσα στην Ήπειρο, τη Θεσσαλία και τη δυτική Μακεδονία. Τόσο οι παλιοί όσο και οι σύγχρονοι οδικοί άξονες τέμνονται σε αυτή την περιοχή. Τα ορεινά περάσματα της όμως, αποτελούν συγχρόνως και φυσικούς σταθμούς, που εξελίσσονται στο πλαίσιο του γενικότερου συστήματος διοίκησης και ασφάλειας σε σημαντικούς κόμβους με ιδιαίτερη στρατηγική σημασία, γεγονός που συμβάλλει τα μέγιστα και στη δημογραφική τους ανάπτυξη.

Αυτές οι λειτουργίες παράλληλα με την κτηνοτροφία, διαμόρφωσαν τις προϋποθέσεις μιας οικονομικής και κοινωνικής εξέλιξης που σε συνδυασμό με κάποιες ειδικές συνθήκες κατά την τουρκοκρατία οδήγησαν την περιοχή σε μια ακμή. Η οποία εκφράζεται χαρακτηριστικά από την άνθιση της βιοτεχνίας και του εμπορίου, δραστηριοτήτων που συνετέλεσαν αρκετά και στη γενικότερη πνευματική και πολιτιστική ανάπτυξη των τοπικών κοινωνιών και ιδίως της κοινωνίας του Μετσόβου. Τα διάφορα προνόμια που παραχωρήθηκαν στο Μέτσοβο υπήρξαν καθοριστικά για την οικονομική – κοινωνική ανάπτυξη της περιοχής. Η ανάπτυξη σημαντικών στρατιωτικών, διοικητικών και συγκοινωνιακών λειτουργιών στην περιοχή όπου υπήρχαν κτηνοτρόφοι, οδήγησε στην αύξηση του πληθυσμού και τη συγκρότηση οργανωμένων πληθυσμιακών κέντρων, τα οποία με το καιρό εξελίσσονται σε ακμάζουσες κοινότητες.

Το Μέτσοβο κέντρο της περιοχής εξελίσσεται σε ένα είδος πρότυπου ορεινής κοινότητας, που μέσα από συγκεκριμένες διαδικασίες θα μετασχηματισθεί από ένα κτηνοτροφικό χωριό σε μια βιοτεχνική πόλη με σημαντική ανάπτυξη του εμπορίου αλλά και της λαϊκής τέχνης της σχετικής με

³² Βλ. *Επιστρέφοντας ένα μέρος του Χρόνου*, Έκδοση Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, σελ. 368-378

το παραγόμενο προϊόν, που δεν ήταν άλλο από την ίδια την παραγωγή μαλλιού από τα κοπάδια.

Ακόμη στον καίριο αυτό χώρο των διαβάσεων της Β. Πίνδου έπαιξαν σημαντικό ρόλο οι στρατιωτικές λειτουργίες για την περαιτέρω δημογραφική, κοινωνική και οικονομική άνθιση . Οι μικρές ομάδες οροφυλάκων που συνδύαζαν αυτή τη λειτουργία με την κτηνοτροφική δραστηριότητα από τα ρωμαϊκά χρόνια ακόμη, μετατρέπονται σε δερβειζήδες και αμαρτωλούς κατά την οθωμανική περίοδο. Διαμορφώνοντας τις προϋποθέσεις συγκρότησης πληθυσμιακών κέντρων, καθώς παράλληλα με την στρατιωτική λειτουργία αναπτύσσεται και η εμπορική, παράλληλα με το δερβένι αναπτύσσεται το χάνι, αλλά κυρίως γύρω από αυτούς τους πυρήνες εγκατάστασης που αποσπών και πολλά προνόμια, συγκεντρώνονται και άλλοι κτηνοτρόφοι, εκείνοι που ασκούν τη μετακινούμενη από τον κάμπο στο βουνό κτηνοτροφία .

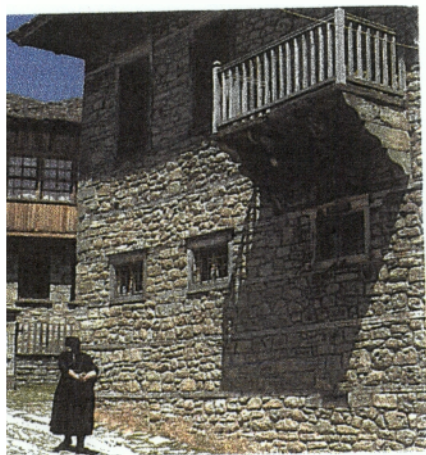
Η ακμή της κτηνοτροφίας κατά τον 17ο αι., σε συνδυασμό με την ανάπτυξη του εμπορίου, αλλά και τους φορολογικούς μηχανισμούς του οθωμανικού συστήματος, οδήγησε σταδιακά στο μετασχηματισμό της κτηνοτροφικής κοινωνίας. Δηλαδή στην εσωτερική οικονομική και κοινωνική διαφοροποίηση της, γεγονός που σφράγισε την τοπική κοινωνία και τον πολιτισμό της, διατηρώντας έντονα τον απόηχό της μέχρι τις μέρες μας.

Η εμπορευματοποίηση του μαλλιού απέφερε σημαντικά κέρδη. Οι περισσότερες οικογένειες ασχολούνταν με την επεξεργασία του μαλλιού, την κατασκευή ταπήτων και ειδών ρουχισμού. Το ίδιο συνέβαινε με την Τυροκομική, η οποία γνώρισε τεράστια ανάπτυξη, με αποτέλεσμα οι Μετσοβίτες τυρέμποροι να χρησιμοποιούν ειδικούς τεχνίτες οι οποίοι στέλνονταν και μάθαιναν την τέχνη της κατασκευής του τυριού στην Ιταλία και κυρίως στη Σαρδηνία. Χαρακτηριστικά το τυρί ‘ Κασιαβάλι ‘ παραγόταν στην περιοχή του Μετσόβου και εξαγόταν στην Ιταλία.

Η ανάπτυξη των μεταφορών και του διαμετακομιστικού εμπορίου είναι ο δεύτερος άξονας γύρω από τον οποίο κινήθηκαν οι διαδικασίες οικονομικής και κοινωνικής διαφοροποίησης. Δηλαδή, η ανάδυση και η

Εικόνες
καθημερινής
ζωής.

σταδιακή κυριαρχία των νέων και καπιταλιστικών σχέσεων παραγωγής. Η μεγάλη αυτή αλλαγή συντελέστηκε σε μια εποχή που η ευρωπαϊκή βιοτεχνία αναζητούσε τις πρώτες ύλες της αλλά και ορισμένα φτηνά μεταποιημένα προϊόντα στην οθωμανική αυτοκρατορία, και στη συνέχεια επεδίωκε την προώθηση των δικών της προϊόντων στην Ανατολή.

Χαρακτηριστικό δε, είναι το γεγονός της μεγάλης διασποράς του στρώματος των μεγαλεμπόρων, οι οποίοι ιδρύουν εμπορικούς οίκους σε μια μεγάλη γεωγραφική κλίμακα (Λιβόρνο, Βιέννη, Κων/πουλη, Μόσχα, Βενετία, Οδησό, Αλεξάνδρεια κ.λ.π.) Πολλοί από τους κατοίκους του Μετσόβου άρχισαν να ξενιτεύονται την περίοδο αυτή, είτε δουλεύοντας ως εργάτες, τεχνίτες ή ανοίγοντας δικά τους μαγαζιά.

Όσον αφορά τις κοινωνικές τάξεις, από τη μια έχουμε τους πλούσιους εμπόρους και τζελικάδες, από την άλλη τους φτωχούς τσοπαναραίους, τους αγωγιάτες, τους υλοτόμους κ.λ.π. και στη μέση της κοινωνικής ιεραρχίας, τους τεχνίτες και τους μικροεμπόρους.

Από την άλλη, ο κόσμος των χαμηλών στρωμάτων παραμένει καθηλωμένος στην τοπική κλίμακα και στο επίπεδο της επιβίωσης, ως κτηνοτρόφοι και τσομπάνηδες. Όλοι αυτοί ακολουθούν τα τσελικάτα, τη γεωγραφία της κάθετης μετακίνησης από τα ορεινά βοσκοτόπια στα πεδινά της Θεσσαλίας και την αέναη εναλλαγή ανάμεσα στους ψυχρούς και τους θερμούς μήνες που επιβάλλει αυτός ο τρόπος ζωής.

Οι νέες όμως οικονομικές σχέσεις που δημιουργήθηκαν, δεν σήμαιναν απλά την ανάδυση και μόνο κάποιων νέων επαγγελμάτων ή παραγωγικών δεξιοτήτων (ή και τη μετακίνηση των πληθυσμών), αλλά και τη διαμόρφωση μιας νέας οικονομικής και κοινωνικής ιεραρχίας.

Οι έμποροι των μακρινών αποστάσεων και οι ιδιοκτήτες των μεγαλύτερων εργαστηρίων, η αναδυόμενη δηλ. τοπική αστική τάξη στο Μέτσοβο, όπως και στον υπόλοιπο ελλαδικό χώρο, συνδέθηκαν γρήγορα με μια σχέση παραγγελιοδόχου – προαγοραστή με την οικοτεχνική παραγωγή των ατομικών παραγωγών.

Εξασφάλιζαν έτσι, από τη μια τον προσανατολισμό και την προσαρμογή της παραγωγής των ατομικών τεχνιτών στη ζήτηση αγορών πολύ πέρα από αυτές των τοπικών πανηγυριών, συχνά μάλιστα στη ζήτηση της διεθνούς αγοράς. Από την άλλη οδήγησαν με έμμεσο τρόπο τους τεχνίτες στην οικονομική εξουσία τους.

Ο τεχνίτης εξαρτιόταν πλέον από τις παραγγελίες και τις προκαταβολές του εμπόρου ή του ιδιοκτήτη του εργαστηρίου (μανουφακτούρας), για να επιβιώσει οικονομικά. Παράλληλα έχανε την ευχέρεια να πουλά τα προϊόντα του σε περισσότερους από έναν εμπόρους, εφόσον δούλευε για έναν και μόνο έμπορο –προαγοραστή (και αυτό ήταν ο κανόνας περί τα τέλη του 18ου αι.). Η σχέση τεχνίτη –εμπόρου έπαιρνε τη μορφή μιας έμμεσης σχέσης εργασίας –κεφαλαίου, μιας έμμεσης σχέσης ‘μισθού με το κομμάτι’. Διαμορφώθηκε αυτό που ο RUBIN ονομάζει καπιταλιστική οικοτεχνική βιομηχανία ή οικόσιτο σύστημα βιομηχανίας μεγάλης κλίμακας και το οποίο συνέβαλε στην οργάνωση οικογενειακών επιχειρήσεων παραγωγής.

Ονομαστοί Μετσοβίτες τεχνίτες ήταν οι σιδηρουργοί, οι ξυλουργοί, οι περιπλανώμενοι χτίστες και οι ξυλογλύπτες. Πολλοί μετσοβίτες ασχολούνταν με τη βιοτεχνία της βαρελοποιίας και της σαμαροποιίας εφοδιάζοντας τις αγορές των Ιωαννίνων, των Τρικάλων και άλλων πόλεων.

Ήδη από τις αρχές του 18ου αι. οι Μετσοβίτες είχαν αρχίσει να ιδρύουν εμπορικά καταστήματα στη Λάρισα. Αυτή την εποχή εμφανίστηκαν και οι πρώτοι Γάλλοι, οι οποίοι συγκέντρωναν ακατέργαστα μαλλιά, δέρματα και γουναρικά.

Την εποχή της ακμής του Μετσόβου, το 18ο και 19ο αι. οι μετσοβίτες έμποροι διέθεταν εμπορικούς οίκους στη Βενετία, στην Τεργέστη, στη Μασσαλία, στη Θεσ/νίκη, στις Σέρρες, στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου και άλλες πόλεις. Τα κυριότερα αντικείμενα αυτού του εμπορίου ήταν τα μάλλινα είδη, οι κάπες και άλλα ενδύματα. Πιάτα από κασσίτερο και δίσκοι ήταν μια σημαντική τοπική βιοτεχνία. Περιζήτητες ήταν οι μάλλινες βελόντζες και τα στρωσίδια με διακοσμητικά σχήματα.

Το αξιόλογο διαμετακομιστικό εμπόριο που διεξαγόταν από την ορεινή διάβαση του Ζυγού και κατά μήκος του δρόμου προς τα Γρεβενά, έδινε ακόμη μεγαλύτερη ώθηση στην οικονομική σπουδαιότητα της πόλεως.

Ένα μέρος του πλούτου που προκύπτει από το εμπόριο των μακρινών αποστάσεων διοχετεύεται στην ιδιαίτερη πατρίδα με την οποία οι δεσμοί παραμένουν ζωντανοί και οργανικοί, αφού κατά κανόνα η διευρυνόμενη οικογένεια αποτελεί τον πυρήνα της οργάνωσης της εμπορικής δραστηριότητας.

Το σπουδαίο σε αυτή την υπόθεση είναι, ότι ένα σημαντικό μέρος του πλούτου διατίθενται για αγαθοεργίες στη γενέτειρα, ενώ σημαντικά ποσά διοχετεύονται σε εθνικές ευεργεσίες, που κατά κύριο λόγο αποσκοπούν στην εθνική αφύπνιση και ανασυγκρότηση. Πρόκειται για φαινόμενο που υποδηλώνει ένα συγκεκριμένο ιδεολογικό υπόβαθρο, αλλά και μια συγκεκριμένη κοινωνική και εθνική λειτουργία του πλούτου αλλά και των εμπορών –ευεργετών. Όλοι γνωρίζουμε τον ρόλο αυτής της τάξης, τόσο στην πνευματική αναγέννηση, όσο και στον απελευθερωτικό αγώνα των Ελλήνων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ³³

3.1 Πρωτογενής Τομέας

Ο πρωτογενής τομέας είναι ένας από τους πλέον δυναμικούς τομείς του παραγωγικού συστήματος της περιοχής. Οι φυσικές συνθήκες έχουν από την πλευρά τους συμβάλει καθοριστικά στη διαμόρφωση της δομής του.

ΓΕΩΡΓΙΑ. Όσον αφορά τη γεωργία, η περιοχή του Μετσόβου δεν περιλαμβάνεται στις βασικές γεωγραφικές ζώνες του νομού. Η έκταση που χρησιμοποιείται για γεωργικές καλλιέργειες καταλαμβάνει το 5 % της συνολικής έκτασης της περιοχής. Το ποσοστό αυτό είναι χαμηλό σε σχέση με το αντίστοιχο ποσοστό σε επίπεδο νομού (10 %) και χώρας (30 %) . Σχετικά με την κατανομή των καλλιεργήσιμων εκτάσεων ανά είδος καλλιέργειας, μικρή είναι η έκταση που χρησιμοποιείται για δενδρώσεις καλλιέργειες και αμπελώνες (5%). Επικρατέστερο είδος καλλιεργειών είναι οι ετήσιες καλλιέργειες (54%), ενώ σημαντική έκταση (41%) καταλαμβάνουν οι βοσκότοποι, οι λαχανόκηποι, τα λιβάδια και οι αγραναπαύσεις. Παράγοντες που περιορίζουν την ανάπτυξη της γεωργίας, αποτελούν οι κλιματολογικές συνθήκες, το έντονο ορεινό ανάγλυφο (περιορίζει τις δυνατότητες ανάπτυξης και εκμηχάνισης) και οι ελλείψεις στον τομέα άρδευσης, παρά το πλούσιο υδάτινο δυναμικό της περιοχής που επαρκεί για την άρδευση της διαθέσιμης γεωργικής γης.

ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ. Η περιοχή του Μετσόβου αποτελεί μια από τις κύριες κτηνοτροφικές ζώνες του νομού. Η οικονομία της στηρίζεται σε σημαντικό βαθμό στην κτηνοτροφία, η οποία συμμετέχει κατά μεγάλο

³³ Πρακτικά Πρώτου Συνεδρίου Μετσοβίτικων Σπουδών, Αθήνα 1991, σελ. 40-60

Τοπία Μετσόβου

ποσοστό και στο ακαθάριστο γεωργικό προϊόν. Τα κύρια εκτρεφόμενα είδη είναι αιγοπρόβατα, βοοειδή, πουλερικά και χοίροι .

Στην περιοχή λειτουργούν τέσσερις μεταποιητικές μονάδες και τρία τυροκομεία. Από αυτά, το ένα τυροκομείο που λειτουργεί ως Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου τυροκομεί 1200 τόνους αγελαδινού γάλακτος, 270 τόνους πρόβειου και 120 τόνους γίδινου και παράγει τυριά άριστης ποιότητας. Τα άλλα δυο τυροκομεία συγκεντρώνουν 180 –200 τόνους αιγοπρόβειου γάλακτος από την περιοχή. Τα αιγοπρόβατα εκτρέφονται κυρίως, σε μικρές οικογενειακές εκμεταλλεύσεις παραδοσιακής μορφής.

Όσον αφορά την εξέλιξη της κτηνοτροφικής παραγωγής, η βοοτροφία και αιγοτροφία παρουσιάζουν τάσεις μείωσης με ρυθμούς της τάξης του 2 % και 1 % το χρόνο αντίστοιχα. Αντίθετα η ορνιθοτροφία και η χοιροτροφία παρουσιάζουν τάσεις αύξησης.

Η κτηνοτροφία συνεχίζει να υπάρχει με μειωμένο βαθμό, καθώς πολλοί γόνοι κτηνοτροφικών οικογενειών ακολούθησαν το γνωστό κύμα της αγροτικής εξόδου τις τελευταίες δεκαετίες, ενώ άλλοι στράφηκαν σε δραστηριότητες, όπως ο τουρισμός . Πάντως όσοι ασκούν το επάγγελμα του κτηνοτρόφου διατηρούν χαρακτηριστικά της παραδοσιακής ποιμενικής κοινωνίας, αλλά παράλληλα εκσυγχρονίζουν τα μέσα και τις τεχνικές της παραγωγής, ιδιαίτερα στα χειμαδιά όπου οι ίδιες οι συνθήκες επιβάλλουν την ύπαρξη σύγχρονων υποδομών και τρόπων διαχείρισης των κοπαδιών .

Όμως υπάρχουν δυσμενείς παράγοντες που περιορίζουν την ανάπτυξη της παραγωγής και τέτοιοι είναι οι ακόλουθοι. Το ορεινό ανάγλυφο του εδάφους, το κλίμα της περιοχής, ο πολυτεμαχισμένος μικρής έκτασης γεωργικός κλήρος και η αραιώση του πληθυσμού. Τέλος εμπόδια στην ανάπτυξη του κλάδου αποτελούν και κάποια οργανωτικά (έλλειψη στον τομέα έρευνας –εφαρμογής –εκπαίδευση) και θεσμικά (διαχείριση βοσκοτόπων, αυστηρές πολεοδομικές και υγειονομικές διατάξεις, δανειοδότηση κ.α.).

ΔΑΣΟΠΟΝΙΑ. Η περιοχή του Μετσόβου καλύπτεται στο 50 % περίπου της έκτασής της από δάση. Τα είδη ξύλου είναι κυρίως η μαύρη

πεύκη, η ελάτη και η οξιά, καθώς επίσης και ένα είδος πεύκης, γνωστό ως ρόμπολο που χρησιμοποιείται στη ξυλογλυπτική.

Ο παραγόμενος όγκος ξύλου ανέρχεται σε 4,3 εκατ.μ³ εμπορεύσιμου όγκου και 2,4 εκατ. μ³ για πρίση. Η παραγωγή της επαρχίας σαν ποσοστό της αντίστοιχης παραγωγής του νομού και της χώρας ανέρχεται σε 31 % και 3 % αντίστοιχα για εμπορεύσιμη ξυλεία, 35 % και 4 % αντίστοιχα ξυλεία για πρίση, ποσοστά ιδιαίτερα υψηλά, εάν ληφθεί υπόψη η μικρή έκταση της περιοχής.

Το σύνολο των δασών είναι σήμερα χαμηλής και μέσης παραγωγικότητας. Πρόκειται για δάση που κατά κύριο λόγο, εξελίσσονται φυσικά και λιγότερο για δάση τα οποία αποτελούν αντικείμενο διαχείρισης.

Ειδικότερα προβλήματα το οποία προκύπτουν από την έλλειψη επενδύσεων στη δασοπονία και είναι πρωταρχικής σημασίας είναι,

- η έλλειψη μεταφορικών εγκαταστάσεων, που έχει ως αποτέλεσμα πολλά σημεία των δασών να παραμένουν απροσπέλαστα και ανεκμετάλλευτα.
- η έλλειψη αναδασώσεων
- η έλλειψη καλλιέργειας και καθορισμού των συστάδων
- η έλλειψη διευθέτησης των ορεινών λεκανών και χειμάρρων.

Άλλα προβλήματα με μικρότερη σημασία, τα οποία όμως είναι ανάγκη να επισημανθούν είναι:

- η έλλειψη εδαφολογικού χάρτη για τον προσδιορισμό της εδαφικής ισχύος για κάθε χρήση
- η έλλειψη δασικού κτηματολογίου
- η ανεπάρκεια εργατικού δυναμικού.

3.2 Δευτερογενής Τομέας

Τον δευτερογενή τομέα στην επαρχία του Μετσόβου μονοπωλεί η μεταποιητική δραστηριότητα στον τομέα του ξύλου και της γαλακτομικής παραγωγής. Η εξορυκτική δραστηριότητα είναι ανύπαρκτη, ενώ η ενεργειακή βιομηχανία αφορά το Υδροηλεκτρικό Έργο στη θέση Πολιτσές στις πηγές Αώου.

Οι μονάδες μεταποίησης γαλακτομικών προϊόντων λειτουργούν σε μεγάλο βαθμό σε οικογενειακή βάση, με εξαίρεση το τυροκομείο του ιδρύματος Τοσίτσα το οποίο επεξεργάζεται σημαντικό μέρος της παραγωγής γάλακτος της περιοχής και παράγει επώνυμα και εξαγωγίμα προϊόντα. Σκοπός της δημιουργίας του ανωτέρω τυροκομείου ήταν η διατήρηση της κτηνοτροφίας του Μετσόβου και της γύρω περιοχής. Στο τυροκομείο αυτό, μαθήτευσαν πολλοί μετσοβίτες, που σήμερα έχουν δικά τους τυροκομεία στην Ήπειρο. Το φορτηγό του ιδρύματος περνάει κάθε πρωί και μαζεύει το γάλα των μικρών κτηνοτρόφων της περιοχής μεταξύ Ιωαννίνων και Μετσόβου. Η τιμή του γάλακτος επιδοτείται και το καλοκαίρι δίνονται σημαντικές προκαταβολές για να μπορούν οι κτηνοτρόφοι να προμηθευθούν τις ζωοτροφές τους για το χειμώνα.

Στο τυροκομείο του Ιδρύματος Τοσίτσα, παρασκευάζονται τυριά ειδικού τύπου που δεν γίνονται σε άλλα μέρη της Ελλάδας. Τα είδη των τυριών αυτών είναι: Μετσοβόνη (καπνιστό), Μετσοβέλλα, Γραβιέρα, το Μετσοβίσιο (τύπου γαλλικού σέβρ), μετσοβίτικη Παρμεζάνα.

Τόσο στο Μέτσοβο όσο και στη γύρω περιφέρεια παρασκευάζονται το κεφαλοτύρι, η κεφαλογραβιέρα, και η φέτα στις κτηνοτροφικές στάνες.

Τα τυροκομικά προϊόντα πωλούνται σε πολυάριθμα καταστήματα τυροκομικών προϊόντων που υπάρχουν στο Μέτσοβο, καθώς και σε ανάλογα καταστήματα των Ιωαννίνων, των Τρικάλων και των Αθηνών.

Στην επαρχία λειτουργούν με εντατικούς ρυθμούς παραγωγής 60 μικρές και μεγάλες βιοτεχνίες που χρησιμοποιούν ως πρώτη ύλη το ελληνικό ξύλο για την παραγωγή διαφόρων προϊόντων, που παράγονται πλέον σχεδόν αποκλειστικά στην περιοχή του Μετσόβου. Πρόκειται για βιοτεχνίες που παράγουν βαρέλια, κυψέλες, ξυλόγλυπτα είδη λαϊκής τέχνης και κουφώματα για τις ανάγκες της περιοχής.

Επίσης στο Μέτσοβο λειτουργεί και ένα πριονιστήριο του ιδρύματος Τοσίτσα, που με τη παραγωγή του υποστηρίζει στην πρωτογενή επεξεργασία του ξύλου τις μικρές κυρίως βιοτεχνικές επιχειρήσεις. Η υφαντική κατά κύριο λόγο, αλλά και η ξυλογλυπτική είναι οι ασχολίες που από το επίπεδο της

Μετσοβίτικα χειροποίητα υφαντά

βιοποριστικής δραστηριότητας εξυψώθηκαν στη σφαίρα της δημιουργίας και της τέχνης . Όλες οι μορφές της βιοτεχνικής παραγωγής είχαν αρχικά μια συμπληρωματική προς την κτηνοτροφία λειτουργία με αφετηρία την απλή οικιακή παραγωγή για τις ανάγκες της οικογένειας και της κτηνοτροφικής ομάδας, αλλά στη συνέχεια κάποιες από αυτές πέρασαν στην σφαίρα της εξειδίκευσης και εντάχθηκαν στην εμπορεύσιμη παραγωγή . Καθ' όλη τη διάρκεια όμως, διατηρούν τα παραδοσιακά χαρακτηριστικά τους, τόσο προς τη διαδικασία και τα μέσα παραγωγής, όσο και ως προς την τεχνοτροπία, τη μορφολογία και την αισθητική .

Η λαϊκή τέχνη βρίσκεται σε πολύ μεγάλη ανάπτυξη και αποτελεί μια από τις πιο σημαντικές ασχολίες των κατοίκων .

Είναι γνωστό ότι, από το Μέτσοβο ξεκινούσαν οι περίφημοι ταλιαδώραι που αναλάμβαναν σε ολόκληρη τη Βαλκανική τη κατασκευή ξυλογλύπτων ειδών .

Η λαμπρή αυτή παράδοση συνεχίζεται και σήμερα όπου σύγχρονοι μετσοβίτες ξυλογλύπτες κατασκευάζουν τέμπλα, Δεσποτικούς θρόνους, ξυλόγλυπτα ταβάνια σαλόνια κ.λ.π..

Άξια ιδιαίτερης εξάρσεως είναι και η ποιμενική ξυλογλυπτική, που είναι κυρίως τέχνη των βοσκών οι οποίοι γεμίζουν τις ώρες της αναγκαστικής τους μοναξιάς, σκαλίζοντας μικροαντικείμενα. Βασικά όμως η ποιμενική ξυλογλυπτική αυτών των έργων είναι οι μικρές τους διαστάσεις και η λειτουργική τεχνική τους. Γκλίτσες, ρόκες, κουτάλια, πιρουινιά και σφραγιστερά είναι τα κυριότερα έργα αυτού του είδους της ξυλογλυπτικής) .

Εκείνα όμως που είναι μοναδικά στο είδος τους είναι τα μετσοβίτικα υφαντά, που διακρίνονται για την ποικιλία, την πυκνότητα των μοτίβων και τη σταθερότητα των χρωμάτων . Αντιπροσωπευτικά είδη της υφαντουργικής του Μετσόβου είναι τα περίφημα χαλίμια, τα κελίμια, τα μαξιλάρια, τα στρωσίδια, τα μποχαροσκούτια, τα χαλιά, τα ντιβανοσκεπάσματα, οι στενόμακροι διάδρομοι, οι φλοκάτες και άλλες ποικιλίες ειδών και σχεδίων εξαιρετικής τέχνης .

Πέρα από το σχέδιο, σημαντικός παράγοντας ομορφιάς στα μετσοβίτικα υφαντά είναι το χρώμα με τις ζωνηρές αντιθέσεις των τόνων, τον διάλογο θερμών και ψυχρών και το δέσιμο του σχεδίου και του χρώματος . Μοναδική ύλη βαφής των νημάτων είναι τα φυσικά χρώματα, που μένουν αναλλοίωτα από το ηλιακό φως και το πλύσιμο και δίνουν ωραίους και λαμπερούς χρωματισμούς .

Επίσης και η χρυσοκεντητική συνεχίζεται με μεγάλη επιτυχία, ιδίως από τους χρυσοραφτάδες, που κατασκευάζουν τις θαυμάσιες μετσοβίτικες στολές καθώς και τις διάφορες εθνικές για τους χορευτικούς ομίλους της χώρας .

Η φορεσιά είναι, όπως κάθε έκφραση λαϊκής δημιουργίας, χρηστικό είδος και σαν τέτοιο γεννιέται, ζει και εξελίσσεται με βάση πρακτικές ανάγκες που πρέπει να καλύψει . Έτσι το βασικό υλικό της κατασκευής της και το σχήμα της καθορίζονται από το φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον και δεσμεύονται από αυτά . Ο τρόπος της χρήσης των υλικών αυτών ήταν πάντοτε βασισμένος στους κανόνες που δημιούργησε το καταστάλαγμα της πείρας πολλών γενεών .

Η κατασκευή της φορεσιάς, προσδιορίζεται από τρεις παράγοντες, την καθημερινή, την γιορτινή, την νυφική στολή, την ηλικία του ανθρώπου (κόρη, νύφη, ηλικία)και την κοινωνική τάξη .

Την μετσοβίτικη φορεσιά συνθέτουν τα ακόλουθα κομμάτια, η φούστα, το «κλειστό», το φόρεμα, η χρυσοκέντητη ποδιά και η λουλουδάτη η σάρικα, το μαντήλι, η περούκα, οι κάλτσες, τα παπούτσια, η ζώνη (πλότσι) . Συμπληρώνουν δε το στόλισμα τα πλούσια κοσμήματα .

Σύμφωνα με ανεπίσημα στοιχεία με κάποια σχετική προσέγγιση, σε επίπεδο βιοτεχνίας απασχολούνται 250 άτομα, σε οικογενειακή κυρίως βάση (1 στους 6 κατάλληλους για εργασία κατοίκους) .

Ο εξοπλισμός τους δεν είναι σύγχρονος, όχι όμως και απόλυτα πεπαλαιωμένος. Σημαντικές ελλείψεις τέλος, παρουσιάζει και η μηχανοργάνωση, γεγονός που εμποδίζει την ανάπτυξη του κλάδου.

Τέλος, λόγω των συνθηκών που επικρατούν, ο επιχειρηματίας είναι αναγκασμένος να μεταβαίνει στα αστικά κέντρα για την προώθηση των προϊόντων του πολλές φορές, γεγονός που πρέπει να περιοριστεί όσο το δυνατό γίνεται .

3.3 Τριτογενής Τομέας

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ . Ο τριτογενής τομέας στηρίζεται κυρίως στον τουρισμό. Το Μέτσοβο διατηρεί μία σημαντική τουριστική κίνηση, κατά τη χειμερινή περίοδο κυρίως αλλά και, κατά το καλοκαίρι. Κίνηση η οποία είναι αποτέλεσμα των πολλών τουριστικών προσόντων, της υποδομής και της φήμης που αυτά δημιούργησαν.

Προσόντα που διακρίνονται σε φυσικά και επίκτητα. Φυσικά προσόντα, όπως η γεωγραφική του θέση, σαν κόμβος συγκοινωνιών, το όμορφο τοπίο με τα ψηλά βουνά και δάση, τις χαράδρες, τα ποτάμια και τα λιβάδια, το καλό κλίμα με τα δροσερά καλοκαίρια και τους χειμώνες με τα χιόνια, συνθέτουν ένα γραφικό σύνολο με αρκετό αλπικό χρώμα, όμως με περισσότερες εναλλαγές συνθέτουν ένα ιδιαίτερο σύνολο, την γραφική κεντρική Πίνδο που θαυμάζουν πολλοί ξένοι και έλληνες περιηγητές.

Όσον αφορά τα επίκτητα τουριστικά προσόντα του Μετσόβου, αυτά είναι το παραδοσιακό χρώμα του οικισμού, τα ιστορικά μνημεία, οι εκκλησίες, τα μοναστήρια, τα ήθη και τα έθιμα, οι παραδόσεις, οι τοπικές ενδυμασίες, τα πανηγύρια, τα γλέντια και ο ιδιαίτερος τρόπος ζωής.

Στο Μέτσοβο, η ανάπτυξη του τουρισμού είχε και συνεχίζει να έχει σημαντικές επιπτώσεις στην οικονομία, την κοινωνία και βέβαια στον πολιτισμό, δεδομένου ότι τις τελευταίες δεκαετίες αποτελεί βασική παράμετρο της τοπικής οικονομικής ανάπτυξης. Το πάντρεμα της παράδοσης με τον τουρισμό είναι μια δύσκολη υπόθεση έτσι κι αλλιώς, όσο κι αν φαίνεται απλή. Εδώ η συνέχεια στα πράγματα και η παρουσία μιας ζωντανής παράδοσης απέτρεψε φαινόμενα κακόγουστων αναβιώσεων ή φτηνών αναπαραστάσεων .

Όσον αφορά την υποδομή σήμερα, σύμφωνα με ανεπίσημα στοιχεία, το σύνολο των κλινών είναι της τάξης των 800 . Λειτουργούν 13 ξενοδοχεία και είναι κυρίως Γ' κατηγορίας. Επίσης λειτουργούν και ενοικιαζόμενα δωμάτια, ως ανεξάρτητα διαμερίσματα .

Η αύξηση της τουριστικής κίνησης, δημιουργεί όλο και περισσότερη ζήτηση τουριστικών υπηρεσιών με συνέπεια όλο και περισσότερες οικογένειες να στρέφονται σε αυτή τη δραστηριότητα έστω και συμπληρωματικά .

Είναι χαρακτηριστικό πάντως το γεγονός ότι, παρά τη ραγδαία ανάπτυξη του τουρισμού στο Μέτσοβο διατηρήθηκαν και εξελίχθηκαν σε σύγχρονες επιχειρήσεις παραδοσιακές παραγωγικές δραστηριότητες δεμένες άρρηκτα με την τοπική πολιτιστική ταυτότητα . Το παραδοσιακό 'μπατζαριό ' έγινε σύγχρονο τυροκομείο, τα παλιά αμπέλια 'γινιέτς ' ξανακαλλιεργήθηκαν με σύγχρονα μέσα αναπαράγοντας νέους τύπους κρασιών σε νέο σύγχρονο οινοποιείο, ενώ μια σειρά από παραδοσιακά προϊόντα χαρακτηριστικά του βλάχικου υλικού πολιτισμού (χυλοπίτες, τραχανάς), παράγονται από μικρές σύγχρονες βιοτεχνικές μονάδες.

ΕΜΠΟΡΙΟ –ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Αυτοί οι τομείς, δεν είναι ιδιαίτερα αναπτυγμένοι και υποστηρίζουν κυρίως τον τουρισμό, τη διοίκηση και τις δραστηριότητες που σχετίζονται με τους τομείς του ξύλου και της κτηνοτροφίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ ΤΟΥ ΜΕΤΣΟΒΟΥ

4.1 Ο Ναός της Αγίας Παρασκευής³⁴

Στο κεντρικό σημείο του Μετσόβου, στην πλατεία του χωριού βρίσκεται ο ναός που είναι αφιερωμένος στην Αγ. Παρασκευή. Η μέχρι πρότινος ύπαρξη κελιών αποδεικνύει ότι παλιότερα η Αγ. Παρασκευή υπήρξε μοναστήρι .

Γραπτές μαρτυρίες για την αρχική κτίση του ναού δεν υπάρχουν. Βέβαια, ανακαινίστηκε τέσσερις φορές. Το 1511, το 1759, όπου έστειλαν οι προεστοί στους μετσοβίτες της Κωνστ/πολης, το 1894 με δαπάνη του Γεωργίου Αβέρωφ και το 1959 από το ίδρυμα Βαρόνου Μιχαήλ Τοσίτσα . Ο ρυθμός του ναού είναι βασιλική και είναι τρισυπόστατος .

Μεγάλης καλλιτεχνικής αξίας είναι το τέμπλο του ναού, το οποίο εντυπωσιάζει τον προσκυνητή αντικρίζοντας το . Τα σκαλίσματά του παριστάνουν διάφορα επεισόδια από την Παλαιά και Καινή Διαθήκη καθώς και διάφορα διακοσμητικά στοιχεία. Σε μια από τις ποδιές του τέμπλου εικονίζεται η δρακοκτονία του Αγ. Γεωργίου μέσα σε πυκνό φυτικό διάκοσμο, αληθινό αριστούργημα .

Οι είκοσι δύο εικόνες της πάνω ζώνης του τέμπλου είναι της σχολής των Μετεώρων και ανήκουν χρονολογικά στο διάστημα μεταξύ 1700 –1730 . Και οι δέκα υπέροχες εικόνες του κάτω διαζώματος είναι ρωσικές και τοποθετούνται μεταξύ του 1820 –1840 .

³⁴ Βλ. *Η Αγ. Παρασκευή του Μετσόβου*, Αβέρωφ Ευαγγέλος

Χαρακτηριστικό
δείγμα ξυλόγλυπτης
Μετσοβίτικης
τέχνης.

οική
η ξυλόγλο-
τέμπλου
αρασκευής.

Το τέμπλο αυτό αποτελεί έργο σπάνιο, αληθινό κομψοτέχνημα των Μετσοβιτών ξυλογλύπτων, το οποίο φιλοτεχνήθηκε το 1730. Αντικρίζοντας το κανείς αισθάνεται συντριβή και δέος, περνώντας σε άλλους κόσμους .

Πολύτιμα στολίδια στο ναό είναι και τα ψηφιδωτά τα οποία είναι αντίγραφα των ψηφιδωτών της Γάλλας πλακίδιας της Ραβέννας (5ος αι. μ.χ.) Στο ναό υπάρχουν δυο άμβωνες, από τους οποίους ο ένας ο ψηλότερος χρησιμεύει για την ανάγνωση του Ευαγγελίου και ο άλλος για την ανάγνωση του Αποστόλου .

Σε μια ωραία ξύλινη προθήκη σύγχρονης μετσοβίτικης τέχνης μπορεί να δει και να θαυμάσει κανείς τα κυριότερα κειμήλια του ναού, όπως Ευαγγέλια, διοκοπότητα, άμφια και πολλά άλλα μεγάλης ιστορικής αξίας.

Το καμπαναριό του ναού χτίστηκε το 1887 με δαπάνη του Γ. Αβέρωφ σύμφωνα με τα σχέδια που έστειλε ο ίδιος από την Αλεξάνδρεια . Το ύψος ανέρχεται στα 25 μ. Και την κορυφή του διακοσμεί ένας χρυσός σταυρός. Στο περίβολο του ναού, σώζεται και ο παλιός πλάτανος κάτω από τον οποίο μίλησε δυο φορές στους μετσοβίτες ο Κοσμάς ο Αιτωλός .

4.2 Η Μονή Αγίου Νικολάου³⁵

Είναι το αρχαιότερο μοναστήρι της τέως Εξαρχίας Μετσόβου για το οποίο γίνεται λόγος σε βυζαντινό χρυσόβουλο του ι δ' αι. Βρίσκεται στο ν.α τμήμα Μετσόβου, κοντά στον παραπόταμο του Αράχθου, τον μετσοβίτικο.

³⁵ Βλ. Στο *Μοναστήρι του Αη Νικόλα, Αβέρωφ Ευαγγέλος*

Η αρχική του κτίση παραμένει άγνωστη . Ανακαινίστηκε γύρω στο 1700 με έξοδα του Μιχαήλ και της .. Τα ονόματά τους αναγράφονται στην είσοδο του καθολικού της μονής, χωρίς επώνυμο.

Αρχιτεκτονικά το καθολικό της μονής ανήκει στις μονόκλιτες καμαροσκεπείς βασιλικές . Όπως και άλλα μοναστήρια έτσι και αυτό είχε τους προστάτες του οπλαρχηγούς.

Με την πρόσφατη ανακαίνιση αποκαλύφθηκαν οι εξαιρετικής τέχνης τοιχογραφίες του καθολικού, που είναι έργα του αγιογράφου Ευσταθίου και τοποθετούνται χρονολογικά το 1702 μ.χ.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το χρυσωμένο ξύλινο τέμπλο του καθολικού της μονής, που συγκροτήθηκε εν μέρει με τη χρησιμοποίηση προϋπάρχοντος υλικού . Στο σύνολό του όμως εμφανίζεται ως ενιαίο έργο, με άριστη ποιότητα εργασίας και αρμονική διάρθρωση . Γενικά το τέμπλο του αγ. Νικολάου αποτελεί ένα άριστο δείγμα των κατασκευασμένων ηπειρωτικών ξυλογλύπτων με την παλιότερη τεχνική .

Στα χρόνια της πατριαρχικής εξαρχίας στο μοναστήρι υπήρχε θεραπευτήριο για τους ψυχοπαθείς της περιοχής.

Το μοναστήρι του Αγ. Νικολάου ήταν σε όλες τις φάσεις λειτουργίας του ανδρική μονή και άσκησε μεγάλη κοινωνική και φιλανθρωπική δράση στην περιοχή .

Προσκολλημένο σε αυτό βρίσκεται και το παρεκκλήσι του αγίου νεομάρτυρος Νικολάου τω εκ Μετσόβω, το οποίο χτίστηκε το 1800 μ.χ.

4.3 Μονή Κοιμήσεως Θεοτόκου³⁶

Βρίσκεται ανατολικά του Μετσόβου, στους πρόποδες του βουνού Ζυγός. Η αρχική ημερομηνία κτίσεως της μονής παραμένει άγνωστη. Το καθολικό της που αποτελεί μικρό μονόχωρο επιπεδόστεγο ναό με νάρθηκα

³⁵ Βλ. Στο Μοναστήρι του Αγ. Νικόλα, Αβέρωφ Ευαγγέλος

³⁶ Βλ. Η Παναγία του Μετσόβου, Θέκλας Μοναχής

ψηλότερο κατά δυο βαθμίδες, ιστορήθηκε το 1754 . Το ξυλόγλυπτο επιχρυσωμένο τέμπλο του καθολικού, που κατά το ήμισυ είναι παλιό, ανήκει στα τέλη του 18ου αι. Ξεχωριστό ενδιαφέρον παρουσιάζει η εικόνα της Παναγίας του τέμπλου, που είναι ρωσικής τεχνοτροπίας και προελεύσεως, με χρονολογία 1782 .

Από γραπτές μαρτυρίες γίνεται γνωστό ότι το μοναστήρι αυτό δεν είχε ποτέ πολλούς μοναχούς . Για έναν αιώνα περίπου (1866 –1958) ήταν μάλλον «οικογενειακό». από το 1958 –1977 άνοιξε ξανά με τον ερχομό της φιλόλογου μοναχής Θέκλας, η οποία το ανακαίνισε ριζικά .

Η γεωγραφική θέση της μονής και οι μαρτυρίες που σώζονται, δείχνουν ότι το μοναστήρι εξυπηρετούσε τους οδοιπόρους, οι οποίοι έπαιρναν το δρόμο του Ζυγού για να φθάσουν στη Θεσσαλία . Επίσης έδινε δουλειά σε φτωχούς μεροκαματιάρηδες της περιοχής . Συντηρούσε απόρους και ανήμπορους για εργασία και πρόσφερε στέγη και τροφή σε φτωχούς μαθητές από τα γύρω χωριά, που σπούδαζαν στο Ελληνοσχολείο του Μετσόβου .

Στο μοναστήρι της Παναγίας σώζονται δυο ασημένιες λειψανοθήκες με ιερά λείψανα αγίων .

Σήμερα το μοναστήρι προσφέρεται για πνευματική περισυλλογή και ανάταση, χάρη στη μεγάλη πνευματικότητα που είναι διάχυτη σε αυτό .

4.4 Μουσείο λαϊκής Τέχνης³⁷

Πρόκειται για το ανοικοδομημένο αρχοντικό της οικογένειας Τσοίτσα, που χτίστηκε στη θέση του παλιού αρχοντικού του 19ου αι. και το οποίο σήμερα χρησιμεύει ως μουσείο λαϊκής ηπειρωτικής τέχνης . Το κτίριο εγκαινιάστηκε το 1955 από τους βασιλείς Παύλο και Φρειδερίκη και είναι έργο των αρχιτεκτόνων Κ. Δοξιάδη και Α.Σκέπερς .

Το σημερινό αρχοντικό περιέχει ότι ένα αρχοντικό της εποχής εκείνης . Καθώς μπαίνουμε, συναντούμε αριστερά το στάβλο και δεξιά την κάβα του

³⁷ Τρίτος Μιχαήλ, *Το Μέτσοβο*, σελ. 28.

αρχοντικού με βαρέλια που περιέχουν παλιό καλό κρασί . Πιο πίσω υπάρχει το ‘πλυσταριό ‘ με τις μεγάλες και χαρακτηριστικές από ρόμπολο, σκάφες . Στο κεφαλόσκαλο, μπροστά στο χαγιάτι, βρίσκονται τα άρματα του άρχοντα και των παιδιών του. Αριστερά βρίσκεται το καθιστικό δωμάτιο με το επιβλητικό τζάκι και τα δυο τεράστια χαμηλά ‘μπάσα ‘ και δίπλα στο κελάρι δηλ. Η αποθήκη του αρχοντικού. Προχωρώντας συναντάμε το υπνοδωμάτιο που χρησιμοποιούνταν τις βαριές νύχτες του χειμώνα και δεξιά το εργαστήριο των γυναικών . Εκεί μέσα σε μια μεγάλη ξύλινη ντουλάπα υπάρχουν μετσοβίτικες χρυσοποϊκίλλες φορεσιές με δεσπόζουσα τη φορεσιά της περίφημης Βασίλω – Αρχόντισσας .

Στο δεύτερο όροφο βρίσκεται η μεγάλη σάλα του αρχοντικού, όπου δεσπόζει το πορτραίτο του μεγάλου ευεργέτη Βαρόνου Μιχαήλ Τοσίτσα . Στους τοίχους υπάρχουν διάφορα διακοσμητικά πιάτα, που εικονίζουν σημαίνοντα ιστορικά πρόσωπα και δίνουν στην αίθουσα ιδιαίτερη λαμπρότητα. Με τη μεγάλη σάλα επικοινωνεί η μικρή, όπου ο άρχοντας δεχόταν τους επισήμους προσκεκλημένους του. Στον τοίχο της μικρής αυτής σάλας, βρίσκονται κρεμασμένες θαυμάσιες φορητές εικόνες αγίων, μεταβυζαντινής τέχνης που είναι έργα των αγιογράφων Δαμασκηνού, Μόσχου Παυλάκη και Τζανέ .

Από τη μεγάλη αίθουσα μια σκάλα οδηγεί στον όροφο του Ευαγγελίου Αβέρωφ, όπου υπάρχουν προσωπικά του αντικείμενα, στην πλούσια βιβλιοθήκη του που περιέχει οκτακόσιους τόμους μορφωτικά βιβλία και τον ξενώνα, που είναι ένα σύγχρονο και πολυτελέστατο διαμέρισμα για τη φιλοξενία ξένων και ελλήνων διανοούμενων και καλλιτεχνών .

Το Τοσίτσειο Μουσείο είναι ένα ζεστό έργο αγάπης. Υπάρχει πολλή στοργή, γνώση, πολύ μεράκι στη συγκέντρωση, την ταξινόμηση και την τοποθέτηση υλικού, καθώς και στην όλη κατασκευή και στην ξυλόγλυπτη διακόσμηση του κτιρίου που έγινε από ντόπιους τεχνίτες. Τα υφαντά, τα ξυλόγλυπτα, τα έπιπλα, τα χάλκινα, οι εικόνες, και τα όπλα δεν είναι κρύα

εκθέματα . Έχουν τη λειτουργική και αισθητική θέση τους μέσα στο χώρο . Είναι άφθονα και καλοδιαλεγμένα.³⁸

4.5 Πινακοθήκη Ευαγγέλου Αβέρωφ

Βρίσκεται στο κέντρο της πόλεως, πίσω από το φρούριο . Είναι δημιούργημα του αείμνηστου Ευαγγέλου Αβέρωφ και είναι χτισμένη σε αυθεντικό παραδοσιακό ηπειρωτικό ρυθμό. Η πινακοθήκη είναι μουσείο νεοελληνικής τέχνης . Περιέχει έργα Ελλήνων ζωγράφων, χαρακτών και γλυπτών του 19ου αι. Και του 20ου αι. Σε μόνιμη έκθεση μπορεί κανείς να θαυμάσει 250 αντιπροσωπευτικά έργα όλων των μεγάλων μας δημιουργών των τελευταίων δυο αιώνων . Λύτρας, Γύζης, Τσόκος, Ιακωβίδη, Παρθένη, Ροιλού, Αμιλίου και Παύλου, Προσελέντη, Πανταζή, Δούκα, Οικονόμου, Λεμπέση . Τα έργα είναι κλασσικής εικαστικής τέχνης μέχρι και μπρεσσιονιστικά.³⁹

Στην έκθεση που παρουσιάζει πολλά θέματα υπαίθρου, θάλασσας, διάφορες παραστάσεις και ωραιότατες προσωπογραφίες, δεσπόζουν οι πίνακες 'Πυρπόληση της τουρκικής ναυαρχίδας από τον Κων/νο Κανάρη', του Νικηφόρου Λύτρα και η 'μάχη των Φαρσάλων'.

Στην πινακοθήκη Αβέρωφ υπάρχουν και μερικά θαυμάσια γλυπτά των, Κωστή Παπαχριστοπούλου, Αρμακόλα, Κυριάκου Ρόκου και της Πιπίτσας Χρυσοχοΐδου .

Το 1994 έγινε επέκταση των κτιριακών εγκαταστάσεων και λειτούργησε η νέα πτέρυγα της πινακοθήκης . Δημιουργήθηκαν νέοι εκθεσιακοί χώροι και η συλλογή εμπλουτίστηκε σημαντικά . Το κτίριο εκσυγχρονίστηκε και απέκτησε πρόσθετους βοηθητικούς χώρους .

³⁸ Μακρή Κ . Μέτσοβο, Εφημερίδα, «Βήμα» της 22.9.1953

³⁹ Μπίστικα Ε., «Πινακοθήκη στο Μέτσοβο», Εφημερίδα «Καθημερινή», 2.8.87 και 7.1.1990.

Δημιουργήθηκε η βιβλιοθήκη, η αίθουσα προβολών, το υπαίθριο καφενείο και το μαγαζί με τις εκδόσεις της πινακοθήκης και τα άλλα είδη δώρων . Διαμορφώθηκε ο ειδικός χώρος του παιδικού εργαστηρίου και το αίθριο για τις καλοκαιρινές εκδηλώσεις και εκθέσεις .

Παράλληλα με τη μόνιμη έκθεση της πινακοθήκης οργανώνονται και περιοδικές εκθέσεις με έργα από άλλα μουσεία και ιδιωτικές συλλογές . Εκθέσεις ζωγράφων, αναδρομικές ή ομαδικές, εκθέσεις θεματικές που διαπραγματεύονται έναν συγκεκριμένο τομέα ή μια περίοδο της τέχνης . Τα θέματα, οι ημερομηνίες και η διάρκεια των περιοδικών εκθέσεων ποικίλλουν και ανακοινώνονται από τον τύπο .

Η πινακοθήκη διοργανώνει διαφόρων ειδών εκπαιδευτικά και δημιουργικά προγράμματα για παιδιά .

Στο παιδικό εργαστήρι της Πινακοθήκης, τα παιδιά μαθαίνουν τεχνικές, πειραματίζονται και δημιουργούν, γνωρίζουν τους καλλιτέχνες και τις τεχντροπίες και έρχονται σε επαφή με την τέχνη .

4.6 Νερόμυλος (Γκίνα)⁴⁰

Στο Μέτσοβο στη ρίζα της απότομης πλαγιάς, όπου είναι σκαρφαλωμένη η γραφική πλατεία, αποκαταστάθηκε και επαναχρησιμοποιήθηκε από τον Δήμο Μετσόβου ένας εγκαταλελειμμένος νερόμυλος. Είναι ένας από τους πολλούς που συναντά κανείς διάσπαρτους σε όλη την ελληνική ύπαιθρο, στις όχθες των ποταμών, των οποίων τα ίχνη εξαφανίζονται όσο περνά ο καιρός .

Ο νερόμυλος χρησιμοποιήθηκε σχεδόν αποκλειστικά, για την άλεση σιτηρών . Η κατασκευή του περιλάμβανε ένα ορθογώνιο σε κάτοψη κτίριο, το οποίο στέγαζε τους μηχανισμούς όπου επικεντρώνεται και το ενδιαφέρον του . Το κινητικό με τη φτερωτή και τον αλεστικό με τις μυλόπετρες και τα λοιπά εξαρτήματά τους. Η παράλληλη σε κατασκευή έργων υποδομής

⁴⁰ Πρακτικά Συνεδρίου *Τεχνολογία, Πολιτισμός και Αποκέντρωση*, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Μέτσοβο 1998, σελ. 55

Χαρακτηριστική Μετσοβίτικη πέτρινη βρύση

Παραδοσιακός νερόμυλος

συγκεντρώσεως, αποθήκευσης και διοχετεύσεως του νερού, ανέβαζε κατακόρυφα το κόστος κατασκευής και συντηρήσεως του όλου συστήματος .

Ο χειρισμός της αποκαταστάσεως με αλλαγή χρήσεως ενός κτιρίου προορισμένου να στεγάζει μια συγκεκριμένη λειτουργία (της οποίας όμως η ανάγκη δεν υφίσταται πλέον) είναι ένα σημείο ιδιαίτερου προβληματισμού . Δεδομένου ότι το κτίσμα βρίσκεται έξω από την κατοικημένη περιοχή και δεν είναι τόσο εύκολα προσπελάσιμο, οι προσπάθειες επικεντρώνονται στην ενίσχυση της χρήσεως του μύλου, πλαισιώνοντάς την με άλλες χρήσεις (όχι κατά ανάγκη δευτερεύουσες αλλά ισότιμες) και τη δημιουργία των αναγκαίων για αυτές κατασκευών . Το όλο θέμα είναι ένα παιχνίδι πολλαπλών ισορροπιών, από τη μια το χρηστικό κτίριο του μύλου να διατηρήσει τον χαρακτήρα του, παρά τις αλλαγές των αναγκών που έχει επιφέρει ο χρόνος, από την άλλη να προσελκύσει κόσμο παρά τη μακρά απόσταση από τον οικισμό και να το καταστήσει χώρο ζωής .

Έτσι επιλέχθηκε μια πορεία που οδηγεί από το Μέτσοβο στο συγκρότημα και χωρίζει το δρόμο που ενώνει τα δυο μοναστήρια (της Παναγίας και του Αγ. Νικολάου), καθιστώντας το ‘ Μύλο ‘ συνεκτικό κρίκο αλλά και ευχάριστη ενδιάμεση στάση . Ο νερόμυλος και η περιοχή γύρω από αυτόν μετατρέπονται σε ένα χώρο αναψυχής. Το ίδιο το κτίσμα του μύλου, διατηρώντας σε λειτουργία τον έναν από τους δυο προϋπάρχοντες μηχανισμούς, φιλοξενεί ένα παραδοσιακό εργαστήριο παρασκευής ζυμαρικών, το οποίο πέρα από το διδακτικό χαρακτήρα του, μπορεί να επιφέρει στον Δήμο (στον οποίο ανήκει) και οικονομικά οφέλη .

Ένα κτίριο νέο παραπλεύρως, στεγάζει μια γεννήτρια παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος για την κάλυψη των αναγκών του συγκροτήματος . Η λειτουργία της στηρίζεται στην ίδια αρχή με αυτή της λειτουργίας του νερόμυλου, δηλαδή την μετατροπή της δυναμικής ενέργειας του νερού σε κινητική, μέσω μιας φτερωτής και τελικά σε ηλεκτρική (στην περίπτωση) της γεννήτριας. Παράλληλα, τονίζοντας το διδακτικό περιεχόμενο του συγκροτήματος, στο ίδιο κτίριο διαμορφώνεται ένας χώρος εκθέσεως με θέμα

τους ποικίλους τρόπους εκμεταλλεύσεως του υδάτινου δυναμικού μέσα στο χρόνο (νερόμυλοι, νεροτριβές, μαντάνια κ.α.)

Ένα δεύτερο, μεγαλύτερο κτίριο χωροθετείται ανάμεσα στο κτίριο της γεννήτριας και στο ποτάμι. Πρόκειται για ένα αναψυκτήριο –εστιατόριο, εφοδιασμένο με τους ανάλογους βοηθητικούς χώρους και υπαίθρια καθιστικά και εσωτερικά, ούτως ώστε η χρήση του να είναι δυνατή όλες τις εποχές με εκπληκτική θέα του παραποτάμιου δάσους και του οικισμού του Μετσόβου .

Στο συγκρότημα γίνεται σαφής διάκριση των παλαιών από τις νέες κατασκευές, μέσα από τη διαφορετική τεχνολογία αλλά και τα υλικά που χρησιμοποιούνται για την υλοποίησή τους (ξύλο και φύλλα χαλκού για την επικάλυψη των στεγών), η επιλογή των οποίων έγινε κυρίως με γνώμονα την εναρμόνισή τους με το ευαίσθητο φυσικό περιβάλλον .

Τα επιμέρους κτίρια δένονται μεταξύ τους με στέγαστρα και ξύλινα πατώματα . Η ξύλινη γέφυρα που υπάρχει στην περιοχή, προσφέρει οπτικές παραστάσεις σπάνιας ομορφιάς (όπως τους μικρούς καταρράκτες του φράγματος του μετσοβίτικου), καθιστώντας την και μόνη αυτή αιτία καταβάσεως από το Μέτσοβο ως τον Μύλο. Ταυτόχρονα κάνει το συγκρότημα σημείο συνδέσεως της πόλης με την απέναντι πλαγιά και τον οικισμό της, Ανήλιο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ (ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ)

Οι παραδοσιακοί οικισμοί είναι ένα μοναδικό, σε αισθητική και πολεοδομική αξία, σε ιστορικό και πολιτιστικό πλούτο και σε διαφοροποιημένη ποικιλομορφία, φαινόμενο του ελληνικού χώρου . Από την ιστορικά διαμορφωμένη συγκρότηση των οικιστικών συσσωματώσεων όπως αυτές εξελίχτηκαν στη διάρκεια των περασμένων αιώνων, έχουν επιβιώσει στις μέρες μας αρκετά αξιόλογα δείγματα με αλλοιώσεις κυμαινόμενης έκτασης και έντασης .

Η σημασία τους είναι μεγάλη για την πολιτιστική και οικονομική ανάπτυξη τόσο σε τοπικό ή περιφερειακό επίπεδο όσο και σε εθνικό.⁴¹

Καταρχήν, οι παραδοσιακοί οικισμοί είναι στοιχείο της αρχιτεκτονικής φυσιογνωμίας και του δημιουργημένου χώρου ενός τόπου, μιας περιοχής . Σε αυτούς αποτυπώνονται και εκφράζονται τρόποι ζωής, τεχνικές μέθοδοι, αισθητικές προτιμήσεις και καλλιτεχνικά ρεύματα, ιδεολογικές παραστάσεις και κοινωνικές σχέσεις. Ταυτόχρονα διαμορφώνουν και οι ίδιοι πολλά από τα παραπάνω στοιχεία συγκροτώντας την πολιτιστική διάρθρωση του χώρου .

Ως στοιχεία πολιτισμού, συναρθρώνονται με τα άλλα επίπεδα του κοινωνικού γίνεσθαι, το πολιτικό, το ιδεολογικό και το οικονομικό μέσα στις ιστορικές συνθήκες που διαμορφώνουν τον κοινωνικό σχηματισμό .

Έτσι η διατήρησή τους και η ανάδειξή τους σε πρωταρχικής σημασίας, κύτταρα της πολιτιστικής κληρονομιάς έχει σημαντικές ευεργετικές επιπτώσεις στα άλλα επίπεδα .

⁴¹ Βλ. Διατήρηση και ανάπτυξη παραδοσιακών οικισμών, Έκδοση ΕΟΤ, Αθήνα 1992,σελ. 280.

5.1 Βιοκλιματική Αρχιτεκτονική

Ο παραδοσιακός οικισμός του Μετσόβου έχει χτισθεί σύμφωνα με ορισμένες βασικές αρχές βιοκλιματικού σχεδιασμού που χαρακτηρίζουν πολλούς οικισμούς της περιοχής της Μεσογείου. Οι κλιματολογικές συνθήκες με τις συχνές εναλλαγές τους σε συνδυασμό με τις κοινωνικές συνήθειες και τη χρήση παραδοσιακών υλικών κατασκευής, δημιουργούν συνθήκες θερμικής και οπτικής άνεσης για τους κατοίκους.⁴²

Ο ορεινός αυτός παραδοσιακός οικισμός χαρακτηρίζεται από κλιματολογικές συνθήκες, στις οποίες σημειώνονται σημαντικές θερμοκρασιακές διαφορές στη διάρκεια του χρόνου . Η μέση μηνιαία θερμοκρασία το καλοκαίρι καθώς και η μέση ελάχιστη θερμοκρασία τον χειμώνα, περιέχονται στα όρια που χαρακτηρίζουν τις μεσογειακές κλιματολογικές συνθήκες, σύμφωνα με μια μελέτη της Ε.Ο.Κ.. Σύμφωνα με την οποία η Ελλάδα ως σύνολο περιλαμβάνεται τόσο στις χειμερινές, όσο και στις θερινές κλιματολογικές ζώνες της Μεσογείου .

Έτσι, τόσο στην παραδοσιακή αρχιτεκτονική, όσο και στην πολεοδομική συγκρότηση του Μετσόβου, μπορούμε να παρατηρήσουμε την εφαρμογή ορισμένων αρχών βιοκλιματικού σχεδιασμού που χαρακτηρίζουν και άλλους παραδοσιακούς οικισμούς της Μεσογείου, παρά τις σημαντικές κλιματολογικές και κοινωνικές διαφοροποιήσεις μεταξύ τους καλύπτοντας με αυτό τον τρόπο ένα μεγάλο ποσοστό των αναγκών των κατοίκων σε θέρμανση και δρόσισμα με το σωστό σχεδιασμό, αλλά και τη σωστή κατασκευή και χωροθεσία των κτιρίων και των οικισμών .

⁴² Βλ. *Μέτσοβο Ελληνική Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική*, Χαρίση Β., Τεύχος .6, Θεσσαλία, σελ.161

5.1.2 Αρχές Βιοκλιματικού Σχεδιασμού σε Παραδοσιακούς Οικισμούς⁴³

Παρά τη μεγάλη ποικιλία των παραδοσιακών οικισμών, τόσο από την άποψη των κλιματολογικών συνθηκών όσο, και των κοινωνικοοικονομικών και μορφολογικών στοιχείων που τους χαρακτηρίζουν, μπορούμε να διαπιστώσουμε ότι υπάρχουν ορισμένες βασικές αρχές βιοκλιματικού σχεδιασμού που συνήθως τηρούνται σε μεγαλύτερο βαθμό ή μικρότερο με στόχο το μετριασμό των κλιματολογικών συνθηκών για τους κατοίκους τους. Οι πιο σημαντικοί είναι οι παρακάτω,

-χωροθέτηση του οικισμού λαμβάνοντας υπόψη το μικρό περιβάλλον και το μικροκλίμα με στόχο την επίτευξη θερμικής άνεσης για επιμέρους κτίρια και κοινόχρηστους χώρους. Βασικοί παράγοντες που λαμβάνονται υπόψη είναι:

- i. προσανατολισμός του οικισμού ή τμημάτων του ως προς τον ήλιο και τους ανέμους που επικρατούν.
- ii. ένταξη στο τοπίο, χρήση κλίσεων εδάφους.
- iii. δημιουργία ελεγχόμενου μικροπεριβάλλοντος σε άμεση γειτνίαση με τον οικισμό με τη χρήση φυσικών και τεχνητών στοιχείων όπως φυτεύσεις, διαμόρφωση τοπίου, φράκτες κ.λ.π.

Πολεοδομική διάρθρωση του οικισμού, δηλ. κυρίως,

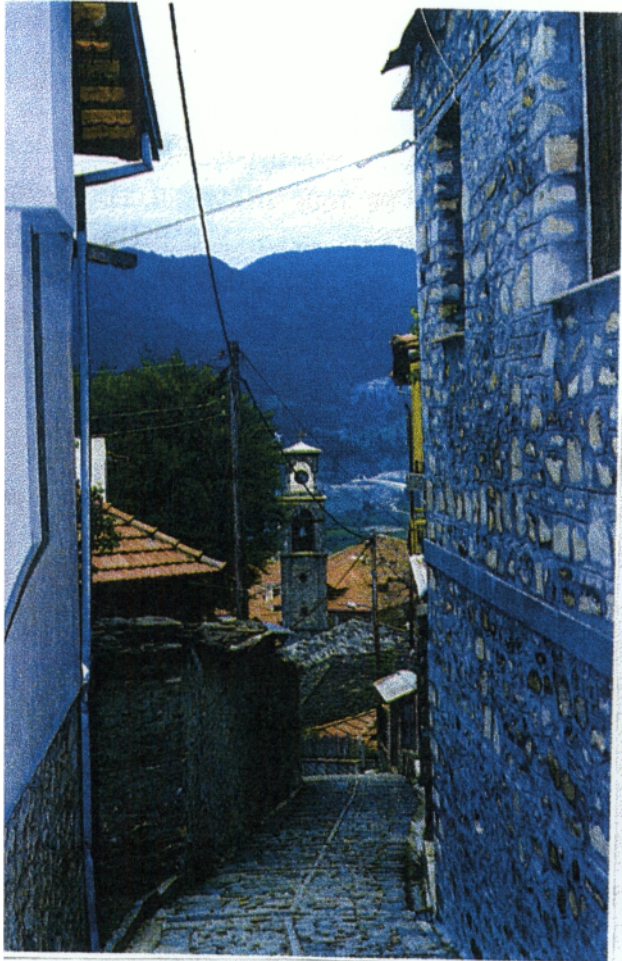
- i. ομαδοποίηση των κτιρίων για τη μεγιστοποίηση της θερμικής άνεσης.
- ii. χάραξη του κυρίου δρόμου με στόχο τον έλεγχο των κλιματολογικών συνθηκών, όπου αυτό είναι δυνατό.
- iii. σχεδιασμός πλατειών ή άλλων σημείων συγκέντρωσης με στόχο τη θερμική άνεση των κατοίκων

-χωροθέτηση κάθε κτιρίου σε συνάρτηση με τη δομή του οικισμού, με στόχο τη διευκόλυνση της ένταξής του στην κοινότητα μέσω κατάλληλων

⁴³ Βλ., Μέτσοβο, Χαρίση Β., Μέλισσα, 1988 σελ. 15.

Καλντερίμι Μετσόβου

χώρων μετάβασης από την ιδιωτική στη δημόσια σφαίρα, που συνδυάζουν το μετριασμό των κλιματολογικών συνθηκών με κοινωνικές συνήθειες και έθιμα .

-εσωτερική διάρθρωση της κατοικίας και καταμερισμός του χώρου σε συνάρτηση με τις κλιματολογικές συνθήκες . Εδώ περιλαμβάνονται:

- i. η λειτουργική κατανομή των εσωτερικών χώρων (υπόγεια, κελάρια, χώροι του ισογείου, κ.α.) όπως χρησιμοποιούνται στις διάφορες εποχές του χρόνου και στις διάφορες ώρες της ημέρας .
- ii. οι άμεσες προεκτάσεις της κατοικίας, όπως οι ημι-υπαίθριοι χώροι (αυλές, είσοδος κ.ά.) και οι ημι –προστατευόμενοι χώροι (κλειστές βεράντες, εξώστες κ.α.)

-σχεδιασμός του κτιριακού κελύφους με στόχο τη θερμική άνεση των εσωτερικών χώρων. Υλικές και κατασκευαστικές λεπτομέρειες τοίχων, ανοιγμάτων, παντζουριών, στεγών, δαπέδων κ.λ.π.

- χρησιμοποίηση απλών μηχανισμών και πρακτικών θερμικού ελέγχου σε κάθε κτίριο για την επίτευξη, σε συνδυασμό με τη διαφοροποίηση της χρήσης των εσωτερικών χώρων ανάλογα με την εποχή:

- α) χειμερινού ηλιασμού των εσωτερικών χώρων
- β) θερμομόνωσης και θερμοαποθήκευσης στον εσωτερικό χώρο
- γ) αερισμού και δροσισμού εσωτερικών και ημι-υπαίθριων χώρων
- δ) φυσικού φωτισμού ανάλογα με την εποχή .

5.2 Αρχές Βιοκλιματικού Σχεδιασμού στον Παραδοσιακό Οικισμό του Μετσόβου

Η εφαρμογή των βασικών αρχών βιοκλιματικού σχεδιασμού στη χωροθέτηση, στην πολεοδομική και στην αρχιτεκτονική διάρθρωση του οικισμού του Μετσόβου, φαίνεται συνοπτικά στα παρακάτω:

- α) Χωροθέτηση του Οικισμού

Όπως αναφέρθηκε, ο οικισμός του Μετσόβου είναι χτισμένος σε μια απότομη πλαγιά με νότιο- νοτιοανατολικό προσανατολισμό, με αποτέλεσμα τη δυνατότητα άμεσου ηλιασμού κάθε κατοικίας, καθώς και των σημαντικότερων υπαίθριων χώρων, καθώς και την προστασία τους από τους επικρατούντες ανέμους με προσεκτική χρήση στοιχείων του φυσικού περιβάλλοντος για αυτό το σκοπό (φυτεύσεις, χρήση μορφολογίας του εδάφους, δημιουργία κλιμακωτών ημι-υπαίθριων χώρων).

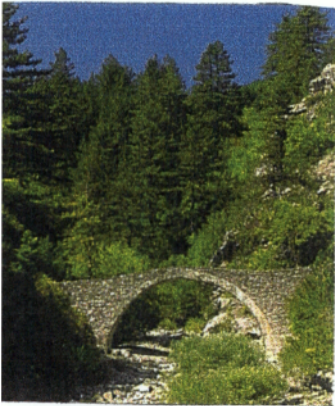
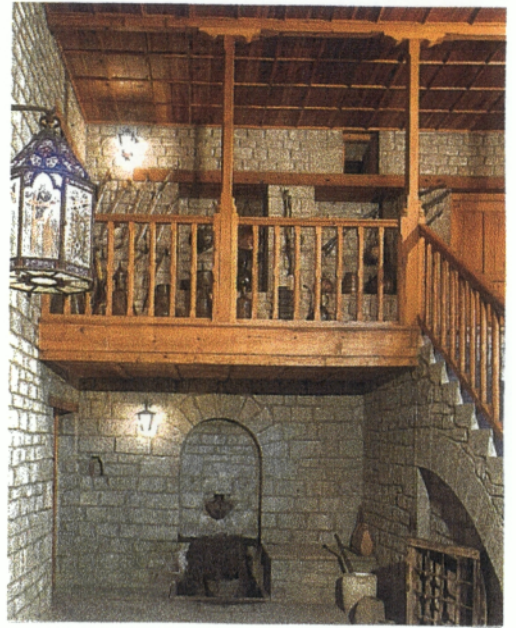
β) Πολεοδομική Διάρθρωση

Η δομή του οικισμού δεν είναι πολύ πυκνή . Ανάμεσα στα κτίρια υπάρχουν υπαίθριοι ή ημι-υπαίθριοι χώροι (κήποι, αυλές) με δέντρα όλων των ειδών που τους περιβάλλουν, δημιουργώντας ένα ευνοϊκό μικροκλίμα τόσο για τους εσωτερικούς όσο και για τους κοινόχρηστους χώρους συνάθροισης της γειτονιάς που συχνά περιστοιχίζουν τις σκεπαστές εισόδους των σπιτιών .

Οι δρόμοι είναι στενοί και στριφογυριστοί και προστατεύονται από τους ανέμους από τους ψηλούς μαντρότοιχους ή τους τοίχους των σπιτιών που δημιουργούν μια εντύπωση κλειστού 'εντοιχισμένου' χώρου, μερικώς στεγασμένου από τις προεξοχές των σπιτιών .

γ) Εσωτερική Οργάνωση της Κατοικίας

Συνήθως ακολουθείται η εσωτερική διάρθρωση της παραδοσιακής κατοικίας με αίθριο, όπου ο κύριος όγκος του κτίσματος είναι προσανατολισμένος νότια ή νοτιοανατολικά . Οι αυλές των σπιτιών εκτείνονται σε χαμηλότερα επίπεδα και επικοινωνούν με τα υπόγεια ή τα κελάρια, καθώς και με τις κλειστές βεράντες του πρώτου ορόφου, που ονομάζονται συχνά 'ηλιακοί' ή σαράγια. Οι ηλιακοί ήταν συνήθως άνετοι, τζαμωμένοι χώροι που αποτελούσαν το κέντρο ζωής του κάθε σπιτιού όπου γίνονταν οι περισσότερες καθημερινές δραστηριότητες. από τον ηλιακό ή το σαράι μπορούσε κανένας να περάσει στους χώρους ύπνου, εργασίας ή παραμονής . Οι τελευταίοι ήταν συνήθως προσανατολισμένοι προς το νότο και τη θέα και συχνά προεκτείνονταν σε έναν κλειστό εξώστη (κεπέγκι) που

**Παραδοσιακά
Μετσοβίτικα
κτίσματα**

κάλυπτε μερικώς το δρόμο . Ο κλειστός αυτός εξώστης ήταν πλούσια διακοσμημένος και αποτελούσε μέρος του πρόχειρου χώρου παραμονής ή του κυρίου καθιστικού, που πέρα από την πλούσια διακόσμησή του, είχε μεγάλα ανοίγματα στολισμένα με περίτεχνους φεγγίτες . Έτσι ο τρόπος ένταξης κάθε σπιτιού στο έδαφος του εξασφαλίζει προστασία από βορρά, μειώνοντας τις θερμικές απώλειες και δίνοντας άπλετο ηλιασμό τον χειμώνα που μεταφέρεται στο κέντρο του σπιτιού . Αντίθετα το καλοκαίρι εξασφαλίζεται ο δροσισμός τόσο από τους ημι-υπαίθριους χώρους του σπιτιού όσο και από τους ορόφους, όπου τα πολλά ανοίγματα και οι προεξοχές συμβάλλουν στον αερισμό των χώρων, ενώ τα παντζούρια και τα σκιάδια στην προστασία τους από τον ήλιο .

5.3 Πολεοδομική Διάρθρωση

Η πολεοδομική διάρθρωση του οικισμού έχει μονοκεντρικό χαρακτήρα γύρω από την κεντρική πλατεία, που βρίσκεται σε υψόμετρο 1.150 μ. και είναι το εμπορικό θρησκευτικό και κοινωνικό κέντρο . Από εκεί περνάει και ο κεντρικός δρόμος που κατεβαίνει στριφογυριστά προς το ποτάμι ξεκινώντας από την είσοδο του οικισμού και ενώνοντας το πάνω με το κάτω τμήμα του, όπου καθένα χωρίζεται σε συνοικίες . Οι μικρότεροι δρόμοι και τα μονοπάτια είναι συνήθως καλύτερα με αυλάκια στη μια πλευρά τους για την απορροή των νερών της βροχής . Περιβάλλονται από ψηλούς μαντρότοιχους με σκεπαστές αυλόθυρες και τοίχους σπιτιών με προεξοχές, που τους έναν κλειστό χαρακτήρα, Ενώ ταυτόχρονα διατηρούνται ανοίγματα με επιλεγμένες διαφυγές προς το περιβάλλον σε ορισμένα σημεία που συχνά συνοδεύονται με ιδιαίτερες χρήσεις για κάθε γειτονιά (βρύση, εκκλησία κ.λ.π.).

Είναι χαρακτηριστική η χρήση τόσο των φυσικών στοιχείων του τοπίου (προσανατολισμοί, κλίσεις, φυτεύσεις), όσο και των αρχιτεκτονικών στοιχείων του οικισμού (μαντρότοιχοι, μονοπάτια, τοίχοι σπιτιών, κ.α.). Σε συνδυασμό με τις κοινωνικές και οικονομικές παραμέτρους, δημιουργούν έναν πολύπλοκο πολεοδομικό ιστό όπου οι χώροι ιεραρχούνται από τους πιο

δημόσιους ως τους πιο ιδιωτικούς, εξασφαλίζοντας συγχρόνως τις καλύτερες δυνατές συνθήκες θερμικής και οπτικής άνεσης .

5.4 Αρχαιολογικά Ευρήματα Επαρχίας Μετσόβου⁴⁴

Η ανασκαφική έρευνα στην Ήπειρο, με εξαίρεση τη Δωδώνη, που είχε την αίγλη του πανελλήνιου ιερού, και τη Νικόπολη, γνωστή ως πολυάνθρωπη ιερή πόλη του Αύγουστου, άρχισε ουσιαστικά μετά την ίδρυση ανεξάρτητης Εφορείας Αρχαιοτήτων Ηπείρου . Στόχος των ερευνητών ήταν στην αρχή κυρίως, η διερεύνηση των προϊστορικών και πρώιμων ιστορικών χρόνων.

Αρχαιολογικά ευρήματα στην επαρχία του Μετσόβου, έχουν εντοπιστεί μέχρι σήμερα στην περιοχή του Ανθοχωρίου, του Βοτονοσίου, του Μετσόβου και της Χρυσοβίτσας .

Το σύνολο των ιστοριογραφικών πληροφοριών και των αρχαιολογικών ευρημάτων της επαρχίας του Μετσόβου ενισχύει την άποψη ότι πρόκειται για μια περιοχή που κατοικήθηκε διαρκώς από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα .

Τα λείψανα της ακρόπολης και τα ίχνη αρχαίου οικισμού μαζί με το αντίστοιχο νεκροταφείο στο Ανθοχώρι (εντοπισμός και βυτιόσχημου Υ.Ε Ι Ι Β-Γ τάφου, άφθονα όστρακα κλασσικών χρόνων, ενδείξεις ύπαρξης αρχαίου υπαίθριου ιερού στον ίδιο λόφο). Επίσης έχουμε κατάλοιπα ακρόπολης κλασσικών χρόνων από τις υπώρειες του οποίου προέρχονται επιτύμβιες ενεπίγραφες πλάκες και θησαυρό χάλκινων αγγείων στο Λαχανόκαστρο του Βοτονοσίου . Ακόμη ανασκάφτηκαν λείψανα οικοδομημάτων και νομίσματα ρωμαϊκών χρόνων στη θέση βλάχοι – Μπιριταυάρι του Μετσόβου . Καθώς και τμήμα λίθινου πελέκεως, όστρακα αγγείων και αργυρό αττικό τετράδραχμο στη Χρυσοβίτσα . Όλα αυτά αποτελούν αδιάψευστους μάρτυρες της

⁴⁴ Hammond N.G.L., *Epirus-the geography, the ancient remains, the history and topography of Epirus and adjacent areas*, σελ.261

κατοίκησης της περιοχής κατά τις διάφορες ιστορικές περιόδους . Επιπλέον στοιχεία που διευκολύνουν τη διερεύνηση του παρελθόντος της ευρύτερης περιοχής είναι τα διάφορα ρωμαϊκής προέλευσης τοπωνύμια, που μας προσδιορίζουν συγκεκριμένα σημεία της περιοχής που χρησιμοποιήθηκαν κατά τη ρωμαϊκή περίοδο .

Συγκεκριμένα, όσο αφορά το Ανθοχώρι και το Βοτονόσι, τα μέχρι στιγμής ευρήματα, υποδηλώνουν την ύπαρξη οργανωμένου οικισμού με ακρόπολη και τον αντίστοιχο χώρο ταφής των κατοίκων του . Στη θέση «Μπιριτουάρι», η διαπίστωση ύπαρξης οχυρωμένου χώρου, τα λείψανα οικοδομημάτων, τα νομίσματα ρωμαϊκών χρόνων σε συνδυασμό με το ρωμαϊκό τοπωνύμιο της περιοχής (Μπιριτουάρι - mpirituare) έρχονται να συμπληρώσουν την παράδοση, ότι εδώ έζησε η Οκταβία και να μας πείσουν, ότι στο σημείο αυτό πρέπει να υπήρχε οχυρή μεγαλοπρεπής πιθανώς ρωμαϊκή κατασκευή .

Τα πιο αποσπασματικά ευρήματα της Χρυσοβίτσας λειτουργούν και πάλι ως μάρτυρες ενός αρχαίου οικισμού που πρέπει να είχε εμπορικές επαφές με περιοχές εκτός των ορίων του, (εάν θυμηθούμε το αργυρό αττικό τετράδραχμο που βρέθηκε στην περιοχή).

Είναι για αυτό ιδιαίτερα σημαντική μια συστηματική διερεύνηση της περιοχής αρχίζοντας από τα σημεία όπου έχουν ήδη εντοπισθεί αρχαιολογικά κατάλοιπα . Κάτι τέτοιο θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί με ένα συνδυασμό τηλεπισκοπικών μεθόδων έρευνας (που θα βασιζόταν στη συγκριτική μελέτη κυρίως αεροφωτογραφιών διαφορετικών περιόδων των διάφορων επιμέρους περιοχών της επαρχίας Μετσόβου, αλλά και δορυφορικών τηλεπισκοπικών απεικονίσεων) και επίγειων ελέγχων, προκειμένου να ελεγχθεί η ακρίβεια των αποτελεσμάτων φωτοερμηνείας . Κάτι τέτοιο απαιτεί μια διεπιστημονική προσέγγιση του θέματος και συστηματική οργάνωση του πληροφοριακού υλικού .

Ο εντοπισμός των αρχαιολογικών σημείων είναι απαραίτητος για την προστασία των χώρων αυτών από τυχόν μεγάλα δημόσια έργα, αλλά και από την καθημερινή ανθρώπινη παρουσία (ας μη ξεχνάμε ότι όλα τα ευρήματα που

προέρχονται από την περιοχή βρέθηκαν τυχαία και πιθανώς να υπήρξαν και άλλα που ποτέ δεν έγιναν ευρύτερα γνωστά ή που καταστράφηκαν από την καθημερινή δραστηριότητα των κατοίκων . Πέρα από το θέμα της προστασίας που είναι άλλωστε και πρωτεύον, μια τέτοια κινητοποίηση θα πρόσθετε μια ακόμη διάσταση στο πολιτιστικό ενδιαφέρον που ούτως ή άλλως παρουσιάζει η επαρχία του Μετσόβου, ενώ ταυτόχρονα θα εμπλούτιζε τις γνώσεις μας για την ιστορία της χώρας μας .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΜΕΤΣΟΒΟΥ

6.1 Ο ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ

Με τον οργανισμό εσωτερικής, καθορίζεται η διάρθρωση των υπηρεσιών του Δήμου ή της κοινότητας σε οργανικές μονάδες δηλ. σε διευθύνσεις, τμήματα και γραφεία . Ο οργανισμός ψηφίζεται από το συμβούλιο και εκδίδεται πράξη της περιφερειακής αρχής στο νομό, ύστερα από γνώμη του οικείου υπηρεσιακού συμβουλίου . Η σχετική απόφαση του δημοτικού συμβουλίου, δημοσιεύεται στην εφημερίδα της κυβερνήσεως .

Με τον οργανισμό αυτό καθορίζεται καταρχήν, ο αριθμός των θέσεων του προσωπικού, κατά κατηγορίες και κλάδους (άρθρο 8 παρ. 5 Ν . 2307/95). Η σύσταση θέσεων προσωπικού γίνεται μετά από εκτίμηση των υπηρεσιακών αναγκών και με την προϋπόθεση ότι για τη σύσταση κάθε νέας τακτικής θέσης πρέπει ο μέσος όρος των τακτικών εσόδων των δυο τελευταίων χρόνων κάθε Ο.Τ.Α. να είναι διπλάσιος του ποσού στο οποίο ανέρχεται η ετήσια δαπάνη του βασικού μισθού με την Α.Τ.Α., του καταληκτικού μισθολογικού κλιμακίου των προτεινόμενων θέσεων, πολλαπλασιαζόμενης της δαπάνης αυτής επί δυο.⁴⁵

Ακόμη σε περίπτωση δήμου που προκύπτει από συνένωση δυο ή περισσότερων κοινοτήτων κατά τις διατάξεις του άρθρου 4 του Δ.Κ.Κ.(Π.Δ. 410/95) δεν είναι δυνατόν να μη ληφθεί υπόψη κατά τη σύσταση οργανικών θέσεων με τον πρώτο ύστερα από τη συνένωση οργανισμό εσωτερικής

⁴⁵ Τσουντας Κ., Σημειώσεις Δομή – Οργάνωση – Ο.Τ.Α., Καλαμάτα 1995, σελ.130.

υπηρεσίας, ο διπλασιασμός της τακτικής κρατικής επιχορήγησης (άρθρο 25 Ν. 1828/ 89) που προβλέπει ως κίνητρο για τη συνένωση.⁴⁶

ΟΡΓΑΝΟΓΡΑΜΜΑ ΝΕΟΥ ΔΗΜΟΥ ΜΕΤΣΟΒΟΥ

Πηγή: Τμήμα Διοικητικών και Οικονομικών Υπηρεσιών του Δήμου

⁴⁶ Πανάγου Β., Σημειώσεις Πρακτικές Εφαρμογές, Κεφ. Περιεχ.Οργαν.Εσωτ. Υπ. σελ. 130

6.2. Διάρθρωση Υπηρεσιών

Οι δραστηριότητες των υπηρεσιών του νέου Δήμου, σύμφωνα με τον Ο.Ε.Υ⁴⁷, κατανέμονται στις εξής διοικητικές ενότητες:

1. Γραφείο Ειδικού Συνεργάτου - Συμβούλου ή Επιστημονικού Συνεργάτου

Ο κάθε ειδικός συνεργάτης ή ειδικός σύμβουλος ή επιστημονικός συνεργάτης ασκεί καθήκοντα επιτελικά και δεν έχει αποφασιστική αρμοδιότητα οποιασδήποτε μορφής. Είναι εκείνος που παρέχει συμβουλές και διατυπώνει εξειδικευμένες γνώμες γραπτά ή προφορικά, για τον συγκεκριμένο τομέα δραστηριοτήτων τον οποίο έχει οριστεί να εξυπηρετήσει. Το συμβουλευτικό του έργο απευθύνεται προς τον Δήμαρχο.

2. Γραφείο Νομικής Υποστήριξης

Είναι αρμόδιο για την παροχή υπηρεσιών νομικής υποστήριξης προς τα αιρετά όργανα του δήμου, καθώς και νομικών προσώπων και άλλων ιδρυμάτων του δήμου με σκοπό την προώθηση των επιδιώξεων –στόχων και συμφερόντων του δήμου .

3. Γραφείο Υποστήριξης, Ανάπτυξης και Προγραμματισμού

Είναι αρμόδιο για την γραμματειακή υποστήριξη του Δημάρχου και των αιρετών οργάνων, παρακολουθεί τις εξελίξεις και συγκεντρώνει πληροφορίες για την περιοχή του δήμου και το εξωτερικό περιβάλλον. Εισηγείται προς τα αιρετά όργανα για θέματα στρατηγικού –επιχειρησιακού προγραμματισμού . Ακόμη, συγκεντρώνει στοιχεία που αφορούν την υφισταμένη κατάσταση των υποδομών του δήμου σε ζητήματα παιδείας, επιμόρφωσης, πολιτισμού, κοινωνικής πολιτικής, πρόνοιας, κ.α. καθώς και την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών στους δημότες είτε μέσω νομικών

⁴⁷ Φ.Ε.Κ. (734 Β'/19/99)

προσώπων του δήμου, είτε μέσω άλλων τοπικών φορέων . Είναι εκείνο που ενημερώνει τον δήμο για τα υπάρχοντα προγράμματα της Ε.Ε, που τον ενδιαφέρουν και υποστηρίζει τις αρμόδιες υπηρεσίες στον σχεδιασμό, στην υλοποίηση και στην αξιολόγηση σχετικών ενεργειών . Τέλος στις αρμοδιότητες του, ανήκει και η οργάνωση ανθρωπίνου δυναμικού . Τέτοιες είναι, η υποστήριξη του δήμου και των θυγατρικών φορέων του σε θέματα βελτίωσης, οργάνωσης και διαδικασιών διοίκησης και λειτουργίας , η εκτέλεση προγραμμάτων για την επιμόρφωση του προσωπικού και ενημέρωσης των αιρετών οργάνων κ.α.

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Είναι αρμόδια για την δημοτική κατάσταση (Δημοτολόγιο, Ληξιαρχείο, μητρώα αρρένων, στρατολογία, εκλογικοί κατάλογοι – βιβλιάρια, εκτέλεση πολιτικών γάμων) την διαχείριση Αγροτικών θεμάτων (αποζημιώσεις Ε.Λ.Γ.Α., επιδοτήσεις διεύθυνσης Γεωργίας), επίσης το Πρωτόκολλο, Αρχείο και βοηθητικές ασχολίες . Στις αρμοδιότητές του ανήκει και ο προϋπολογισμός –απολογισμός –οικονομική παρακολούθηση, η διαχείριση των δαπανών, η λειτουργία μισθοδοσίας –ασφάλισης, η δημοτική περιουσία –κληροδοτήματα, η ταμειακή υπηρεσία, η μηχανοργάνωση, η δημοτική αστυνόμευση και οι λαϊκές αγορές .

ΤΜΗΜΑ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Το τμήμα αυτό, είναι αρμόδιο για την γραμματειακή υποστήριξη της διεύθυνσης, τον προγραμματισμό των τεχνικών έργων, την εκπόνηση μελετών και την επίβλεψη εκτέλεσης των έργων . Ασχολείται με θέματα χωροταξικού /πολεοδομικού σχεδιασμού, με πολεοδομικές εφαρμογές και το κτηματολόγιο. Εκτελεί εργασίες κατασκευής, επισκευής, συντήρησης τεχνικών έργων,

ηλεκτροφωτισμού, σήμανσης οδών, ηλεκτρομηχανολογικού εξοπλισμού και εκτέλεσης τοπογραφικών εργασιών κάθε είδους .

Είναι υπεύθυνο για θέματα προστασίας του περιβάλλοντος, τη συγκρότηση –προγραμματισμό –παρακολούθηση των συνεργείων του τμήματος, τη χορήγηση αδειών καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος, τη διαχείριση απορριμμάτων, την ύδρευση –αποχέτευση, την ανάπτυξη και συντήρηση χώρων πρασίνου, τις παιδικές χαρές, τα δημοτικά σφαγεία και το νεκροταφείο .

6.3 Προσωπικό Δήμου Μετσόβου

Τα θέματα που αφορούν το προσωπικό της πρωτοβάθμιας αυτοδιοίκησης ρυθμίζονται από το Ν. 1188 /1981, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει ο νόμος αυτός, διαιρείται σε τέσσερα μέρη⁴⁸, σύμφωνα με τα οποία

- στις διατάξεις του πρώτου μέρους υπάγεται το μόνιμο προσωπικό των δήμων και κοινοτήτων με πληθυσμό άνω των 2.000κατοίκων, των δημοτικών και των κοινοτικών ιδρυμάτων .

- στις διατάξεις του δεύτερου μέρους υπάγονται οι μόνιμοι κοινοτικοί γραμματείς ειδικής περιορισμένης διαβάθμισης και οι μόνιμοι αδιαβάθητοι υπάλληλοι των κοινοτήτων και των δημοτικών και των κοινοτικών νομικών προσώπων .

- στις διατάξεις του τρίτου μέρους υπάγεται το προσωπικό ειδικών θέσεων και το προσλαμβανόμενο προσωπικό με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου .

- και το τέταρτο μέρος περιλαμβάνει ειδικές και μεταβατικές διατάξεις .

Ας δούμε τις υπάρχουσες θέσεις στον συγκεκριμένο δήμο, ανά κατηγορία και κλάδο.⁴⁹

⁴⁸ Τσουντας Κ., Σημειώσεις, Δομή Οργάνωση Ο.Τ.Α., Καλαμάτα 1995

⁴⁹ Οργανισμός Εσωτερικής Υπηρεσίας Δήμου Μετσόβου

**ΤΑΚΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΜΕ ΣΧΕΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ**

Α. ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ Π.Ε. (ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ)

Κλάδος		θέσεις
ΠΕ3	Πολ.μηχανικών	2
	Σύνολο	2

Β. ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ Δ.Ε. (ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ)

Κλάδος		θέσεις
ΔΕ1	Διοικητικών	6
ΔΕ15	Εισπρακτόρων	1
ΔΕ29	Οδηγών αυτοκινήτων	1
	Σύνολο	8

Γ. ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ Υ.Ε. (ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ)

Κλάδος		θέσεις
ΥΕ1	Κλητήρων –Θυρωρών	2
ΥΕ3	Δασοφυλάκων	1
ΥΕ16	Εργατών γενικών καθηκόντων	4
	Σύνολο	7

**ΠΡΟΣΩΡΙΝΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΜΕ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΑΟΡΙΣΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ**

Κλάδος		θέσεις
ΥΕ16	Υδραυλικών	1
ΔΕ29	Οδηγών	1
ΥΕ16	Εργατών	1
	Σύνολο	3

Από τα παραπάνω μπορεί να διαπιστώσει κανείς, ότι το προσωπικό που απασχολεί ο δήμος, στην πλειοψηφία του έχει χαμηλό μορφωτικό επίπεδο και

ότι τα επαγγελματικά τους προσόντα έχουν αποκτηθεί με εμπειρικό τρόπο μέσα στον δήμο .

Έτσι, στα πλαίσια του προγράμματος 'Ιωάννης Καποδίστριας', ο δήμος θέλοντας να συμβάλλει στη σωστή οργάνωση – λειτουργία και τον εκσυγχρονισμό των υπηρεσιών του, στον νέο οργανισμό εσωτερικής υπηρεσίας, έχει δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας επιστημονικού και τεχνικού προσωπικού που θα στελεχώσουν κατάλληλα τους νέους δήμους και θα συντελέσουν στην ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΔΗΜΟΥ ΜΕΤΣΟΒΟΥ

7.1 Ο ρόλος των Δημοτικών Επιχειρήσεων στην Τοπική Ανάπτυξη

Η προώθηση της ενδογενούς τοπικής ανάπτυξης και ο ρόλος της Τ.Α. σε αυτήν είναι τα βασικά συστατικά μιας αναπτυξιακής πολιτικής . Κύριο εργαλείο προώθησης της ενδογενούς ανάπτυξης στα πλαίσια των τοπικών αναπτυξιακών προγραμμάτων, εκτός τους αναπτυξιακούς συνδέσμους, που είχαν συσταθεί αρχικά και τις προγραμματικές συμβάσεις, είναι οι δημοτικές επιχειρήσεις.

Οι δημοτικές επιχειρήσεις έχουν ως σκοπό να παρέμβουν αποτελεσματικά στην κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη των περιοχών τους και να προσπαθήσουν να τις βελτιώσουν. Η επιχειρηματική δραστηριότητα των Ο.Τ.Α. συνδέεται συνήθως με την υποδομή και την κοινή ωφέλεια.⁵⁰

Σύμφωνα με το Δημοτικό και Κοινοτικό Κώδικα (Π.Δ. 410/95) οι δήμοι και οι κοινότητες μπορούν να ιδρύσουν δικές τους επιχειρήσεις ή να μετέχουν σε επιχειρήσεις

α) για την εκτέλεση έργων που έχουν σκοπό την εξυπηρέτηση του κοινού, καθώς και την οικονομική εκμετάλλευση των έργων αυτών .

β) για την παραγωγή αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών που έχουν σκοπό την εξυπηρέτηση του κοινού.

⁵⁰ Κύριοι τομείς της δραστηριότητας τους είναι ο πολιτισμός και ο αθλητισμός, η κατοικία, οι συγκοινωνίες, η αποχέτευση, η ύδρευση, τα σφαγεία κ.α. Αναλαμβάνουν να αναπτύξουν δραστηριότητες που είναι απαραίτητες για την λειτουργία μιας κοινωνίας, αλλά έχουν το κόστος της αρχικής επένδυσης και είναι υψηλό και αποφέρουν χαμηλά κέρδη βραχυπρόθεσμα .

γ) για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων που Έχουν σκοπό την πραγματοποίηση εσόδων (κερδών).

Όσον αφορά την χρηματοδότηση των δημοτικών επιχειρήσεων αυτή προέρχεται κυρίως από τον κρατικό προϋπολογισμό και την πολιτική φορολογία . Μπορούν επίσης, να χρηματοδοτηθούν κυρίως για έργα υποδομής που συμβάλλουν στην ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας από τα ευρωπαϊκά κοινοτικά ταμεία, όπως το ευρωπαϊκό κοινωνικό ταμείο, το ευρωπαϊκό ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης κ.α.

Με το Ν. 1262/82 δημιουργήθηκαν οι θεσμικές προϋποθέσεις για την ίδρυση και χρηματοδότηση των δημοτικών και κοινοτικών επιχειρήσεων και με το Ν. 1416/82 και με το Π.Δ. 76/85 καθορίστηκαν τα θεσμικά πλαίσια λειτουργίας των δημοτικών επιχειρήσεων.⁵¹

Ειδικότερα με το νόμο 1262/82, όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με τους νόμους 1892/1990 και 2234/1994, παρέχει κίνητρα για την πραγματοποίηση παραγωγικών επενδύσεων όπως επιχορηγήσεις, επιδοτήσεις επιτοκίου, αφορολόγητες εκπτώσεις και αυξημένες αποσβέσεις, ανάλογα με την περιοχή και το είδος της επιχειρηματικής δραστηριότητας .

7.2 Αναπτυξιακή Επιχείρηση Δήμου Μετσόβου (Α.Ε.Δ.Μ.)

Σύσταση – Νομική Φύση

Ο Δήμος Μετσόβου επιθυμώντας να συμβάλει στην οικονομική, τουριστική και κοινωνική ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής και των Δ.Δ. Ανηλίου, Ανθοχωρίου και Βοτονοσίου δημιουργεί αμιγή δημοτική επιχείρηση με την επωνυμία «Αναπτυξιακή Επιχείρηση Δήμου Μετσόβου (Α.Ε.Δ.Μ.)».

Η επιχείρηση που συστήθηκε με την αριθμό Ε.Σ. 16747/16-6-93 με απόφαση του Νομάρχη Ιωαννίνων και η οποία δημοσιεύτηκε⁵², είναι Νομικό

⁵¹ Σκιά-Πανοπούλου Χ., Σημειώσεις, Περιφερειακή Πολιτιστική Πολιτική, Καλαμάτα 1996, σελ.14

⁵² Φ.Ε.Κ., 471/29-6-93 Β' ΤΕΥΧΟΣ

Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου και διέπεται από τους κανόνες του Ιδιωτικού Δικαίου .

Η επιχείρηση έχει ως έδρα το Δημαρχιακό κατάστημα Μετσόβου . Σχετικά με τις δραστηριότητες και τα διάφορα προγράμματα που υλοποιούνται, πραγματοποιούνται σε χώρους που παραχωρούνται από τον Δήμο ή σε χώρους φιλοξενούμενων άλλων νομικών προσώπων ανάλογα με τις εκάστοτε ανάγκες .

Με αυτή την επιχείρηση ο Δήμος στοχεύει στην επιστημονική υποστήριξη του, πάνω σε θέματα τουρισμού, πολιτισμού, τοπικών αναπτυξιακών προγραμμάτων, ενθαρρύνοντας τοπικές παραγωγικές πρωτοβουλίες και υποστηρίζοντας με κάθε πρόσφορο την τοπική ανάπτυξη . Η ανάληψη ερευνών, μελετών και έργων που έχουν σχέση με τον πρωτογενή τομέα, τη μεταποίηση, τον τουρισμό και τον πολιτισμό, καθώς και των έργων υποδομής και των παρεχόμενων υπηρεσιών στους δημότες θα παίζει σημαντικό ρόλο . Επίσης, με τον προγραμματισμό και την υλοποίηση αναπτυξιακών έργων υποδομής με σεβασμό στο περιβάλλον, καθώς και η υλοποίηση διαφόρων προγραμμάτων χρηματοδοτούμενων από ευρωπαϊκούς και εθνικούς πόρους συμβάλλει στην διατήρηση φυσικών καλλονών, την επιμόρφωση των κατοίκων και την ευαισθητοποίησή τους .

ΔΙΟΙΚΗΣΗ

Τα όργανα που ασκούν Διοίκηση στις υποθέσεις της επιχείρησης είναι:

α. Το διοικητικό συμβούλιο της επιχείρησης που είναι εννεαμελής . Αποτελείται από (2) τουλάχιστον αιρετούς εκπροσώπους του δήμου και τα υπόλοιπα μέλη από δημότες ή κατοίκους του δήμου .

β. Ο πρόεδρος του Δ.Σ.

γ. Το φυσικό ή νομικό πρόσωπο στο οποίο το Δ.Σ. έχει αναθέσει τη Διεύθυνση της επιχείρησης και είναι ο Διευθύνων Σύμβουλος .

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΩΝ ΤΟΜΕΩΝ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ⁵³

1. Τα διοικητικά επίπεδα της οργανωτικής διάρθρωσης της επιχείρησης είναι:

- η διεύθυνση
- το τμήμα
- το γραφείο

Υπεύθυνοι των παραπάνω διοικητικών επιπέδων είναι:

- ο Διευθυντής
- ο Υπεύθυνος τμήματος
- ο Υπεύθυνος γραφείου

2. Οι διοικητικές ενότητες που υπάγονται άμεσα στη διεύθυνση είναι:

- α. Προγραμματισμού, δημοσίων σχέσεων, γραμματεία
- β. Επιστημονικών και τεχνικών δραστηριοτήτων
- γ. Πολιτιστικών δραστηριοτήτων
- δ. Οικονομικών δραστηριοτήτων
- ε. Κοινωνικής φροντίδας και μέριμνας

Σχετικά με τις αρμοδιότητες της διεύθυνσης και των διοικητικών ενότητων της, παρατηρούμε τα εξής: Ο διευθυντής διορίζεται από το διοικητικό συμβούλιο της επιχείρησης το οποίο είναι και αποκλειστικά υπεύθυνο για τον έλεγχο και την παρακολούθηση των εργασιών του. Είναι δυνατό διευθυντής να ορισθεί και κάποιο από τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου της . Ο διευθυντής ως πρόσωπο ικανό με γνώσεις και πείρα σε θέματα αναπτυξιακά, καθώς και σε θέματα των υπολοίπων δραστηριοτήτων της επιχείρησης, συμβάλλει στον καθορισμό προγραμμάτων και μελετών που

σε επαφή και συνεργασία με άλλους φορείς, επιστήμονες και συνεργάτες συνάπτοντας διάφορες συμβάσεις. Τέλος, είναι υπεύθυνος για τον έλεγχο και την εποπτεία των τμημάτων της επιχείρησης .

Τμήμα Προγραμματισμού, Δημοσίων Σχέσεων και Γραμματείας

Το τμήμα αυτό, είναι αρμόδιο για τη ρύθμιση των επαφών μεταξύ του προέδρου και του διευθυντή με τις υπηρεσίες, τους φορείς, τις οργανώσεις και γενικά με πρόσωπα που σχετίζονται με τους σκοπούς και τις δραστηριότητες της επιχείρησης . Αυτό είναι που παρακολουθεί τα θέματα νομικής φύσεως και δημιουργεί προϋποθέσεις καλής συνεργασίας μεταξύ προσωπικού και επιχείρησης .

Ασχολείται με την συγκέντρωση εισηγήσεων και στοιχείων και αποφάσεων που πρέπει να προωθούν στα αρμόδια τμήματα και τις υπηρεσίες . Ακόμη οργανώνει συσκέψεις με φορείς και παράγοντες για θέματα που απασχολούν την επιχείρηση, προβάλλει την περιοχή με κάθε πρόσφορο μέσο στην Ελλάδα και στο Εξωτερικό .

Δεν ξεχνά να έρχεται σε επαφή και συνδιαλλαγή με τους κατοίκους της περιοχής, πληροφορώντας τους σχετικά με την κατάσταση της επιχείρησης. Τέλος παρέχει υποστήριξη στον πρόεδρο και τον διευθυντή, κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους (π.χ. σύνταξη και δακτυλογράφηση των αποφάσεων, προετοιμασία θεμάτων για το Δ.Σ. κ.α.).

Τμήμα Επιστημονικών και Τεχνικών Δραστηριοτήτων

Το τμήμα αυτό είναι επιφορτισμένο με τη διενέργεια ερευνών και την εκπόνηση μελετών που ανατίθενται από το Δ.Σ. ή τον διευθυντή της επιχείρησης ή από άλλους φορείς ή φυσικά και νομικά πρόσωπα της περιοχής . Είναι ακόμη υπεύθυνο, για την εκτέλεση των έργων, που αναλαμβάνει να

⁵³ Κανονισμός Εσωτερικών Υπηρεσιών της Επιχείρησης

υλοποιήσει η επιχείρηση . Στις αρμοδιότητες του είναι και η κατάρτιση προγραμμάτων για την χρηματοδότηση της επιχείρησης ή άλλων φορέων ή προσώπων από εθνικούς και δημοτικούς πόρους.

Τμήμα Πολιτιστικό

Το τμήμα αυτό, είναι επιφορτισμένο με την ανάπτυξη και προώθηση των πολιτιστικών και παραδοσιακών πρωτοβουλιών στην περιοχή . Στο τμήμα θα ενταχθούν τα τμήματα παραδοσιακών τεχνών του δήμου μας, ενώ παράλληλα μεριμνά για τη διοργάνωση πολιτιστικών και άλλων δραστηριοτήτων και εκδηλώσεων κοινωνικού ενδιαφέροντος. Στις αρμοδιότητες του τμήματος αυτού είναι:

-η διοργάνωση εκδηλώσεων πολιτιστικού περιεχομένου, αυτοτελώς ή σε συνεργασία με άλλους φορείς της Ελλάδας (Αντάμωμα Βλάχων, Μετσόβεια) ή του εξωτερικού.

-η εκπαίδευση των ενδιαφερομένων κατοίκων της περιοχής σε παραδοσιακές τέχνες (υφαντική, ξυλογλυπτική κ.λ.π.)

-η υποστήριξη κατοίκων της περιοχής που έχουν σχέση με παραδοσιακές τεχνικές και γενικά με τη σύνδεση του τουρισμού με τα παραδοσιακά στοιχεία της περιοχής .

-έχει ακόμη την επιμέλεια εκδόσεων σχετικών με την ιστορία του πολιτισμού και την παράδοση

Τμήμα Οικονομικών Λειτουργιών

Στις αρμοδιότητες του τμήματος αυτού, είναι η οικονομική διαχείριση και η ταμειακή υποστήριξη της επιχείρησης . Υπεύθυνος του τμήματος αυτού είναι ο λογιστής της επιχείρησης, ο οποίος έχει τη γενική ευθύνη τόσο για τη λειτουργία του Λογιστηρίου, όσο και του ταμείου . Στις δραστηριότητές του είναι:

- η συγκέντρωση των απαραίτητων στοιχείων και η κατάρτιση σε συνεργασία με τον διευθυντή, του προϋπολογισμού και κάθε ενέργειας ή προγράμματος .
- η κατάρτιση τακτικού και έκτακτου σχεδίου χρηματοδότησης .
- η κατάρτιση των καταστάσεων των ασφαλιστικών ταμείων του προσωπικού.
- Η έκδοση ενταλμάτων πληρωμών και γραμματίων εισπράξεων
- Η συγκέντρωση, ταξινόμηση και αρχειοθέτηση των παραστατικών εγγράφων
- Και η παρακολούθηση των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης και η τήρηση των σχετικών βιβλίων αποθήκης και απογραφών.

Τμήμα Κοινωνικής Φροντίδας και Μέριμνας

Το τμήμα αυτό είναι αρμόδιο για την υλοποίηση διαφόρων προγραμμάτων κοινωνικής μέριμνας, φροντίδας, προληπτικής ιατρικής, κ.λ.π. κάλυψης βασικών αναγκών για την αξιοπρεπή και αυτόνομη διαβίωση των ηλικιωμένων.

Συμβάλλει στην ομαλή λειτουργία του Κ.Α.Π.Η., που υπάρχει στην περιοχή (διοργανώνει εκδρομές, εκδηλώσεις κ.λ.π.) και υλοποιεί διάφορα προγράμματα κοινωνικού χαρακτήρα (πρόγραμμα βοήθεια στο σπίτι).

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ Α.Ε.Δ.Μ.

Η Αναπτυξιακή επιχείρηση Δήμου Μετσόβου, έχει αναλάβει για λογαριασμό του δήμου, τα μεγάλα αναπτυξιακά έργα που έχει εκτελέσει ο δήμος, αλλά και άλλα που πρόκειται να υλοποιηθούν και που θα συμβάλλουν στην ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής.

Τα έργα αυτά είναι :

α. Το χιονοδρομικό αθλητικό κέντρο στη θέση Προφήτη Ηλία, που θα συμβάλλει στην ανάπτυξη του χειμερινού τουρισμού και την αποκόμιση πόρων, καθώς και τα καταστήματα που έχουν ιδρυθεί .

β. Το υπόγειο γκαράζ που ήδη λειτουργεί και η δημοτική αγορά στο κέντρο του Μετσόβου.´

γ. Η εκπόνηση μελετών για τον σχεδιασμό και προγραμματισμό των αναπτυξιακών έργων της περιοχής.

δ. Η καθαριότητα των χώρων του δήμου, η μεταφορά των κατοίκων καθώς και οι εκδόσεις του δήμου.

ε. Η ασχολία με τις παραδοσιακές τέχνες και η λειτουργία του υπό ίδρυση Λαογραφικού Μουσείου Τσανάκα .

στ. Η λειτουργία ιστορικής αρχαιακής συλλογής .

Προσωπικό Α.Ε.Δ.Μ.

Ο κάθε εργαζόμενος στην Αναπτυξιακή επιχείρηση κατέχει μια συγκεκριμένη θέση εργασίας, ο τίτλος της οποίας αντιστοιχεί κατά το δυνατόν στο πραγματικό της περιεχόμενο. Η ανάληψη της ευθύνης από έναν εργαζόμενο περισσοτέρων από μιας θέσης εργασίας γίνεται, εάν κριθεί αυτό σκόπιμο, ύστερα από εισήγηση του διευθυντή στο Διοικητικό Συμβούλιο.⁵⁴

Στην Αναπτυξιακή Επιχείρηση του Δήμου Μετσόβου, το προσωπικό που απασχολεί η επιχείρηση, συνδέεται με σχέση εξαρτημένης εργασίας (ορισμένου ή αορίστου χρόνου), πλήρους ή μερικής απασχόλησης .

Τα στοιχεία που θα παρουσιαστούν παρακάτω στον Πίνακα Ι, αφορούν το επίπεδο εκπαίδευσης και τις σχέσεις εργασίας του προσωπικού της επιχείρησης . Το επίπεδο εκπαίδευσης αναλύεται σύμφωνα την κατάταξη που υιοθετεί η νομοθεσία για το προσωπικό των Ο.Τ.Α. πανεπιστημιακή εκπαίδευση (ΠΕ), τεχνολογική εκπαίδευση (ΤΕ), δευτεροβάθμια εκπαίδευση (ΔΕ), και υποχρεωτική εκπαίδευση (ΥΕ). Οι σχέσεις εργασίας ακολουθούν

⁵⁴ Κανονισμός Προσωπικού της Επιχείρησης

την ίδια λογική . Δημοσίου δικαίου, ιδιωτικού δικαίου, έκτακτο προσωπικό και ειδικές θέσεις.

**ΠΙΝΑΚΑΣ Ι – ΣΥΝΘΕΣΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ Α.Ε.Δ.Μ. ΚΑΤΑ ΕΠΙΠΕΔΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΣΧΕΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ**

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ	ΠΕ	ΤΕ	ΔΕ	ΥΕ	ΣΥΝΟΛΟ
ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ	-	-	-	-	-
ΙΔΙΩΤ. ΔΙΚΑΙΟΥ	4	1	5	8	18
ΕΚΤΑΚΤΟΙ	2	2	4	4	12
ΕΙΔΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ	1	-	-	-	1
ΣΥΝΟΛΟ	7	3	9	12	31

Το προσωπικό δημοσίου δικαίου περιλαμβάνει μόνιμους δημοτικούς υπαλλήλους, οι οποίοι στην περίπτωση της Αναπτυξιακής επιχείρησης του Δήμου δεν πρέπει να υπερβαίνουν τους τέσσερις . Μέχρι σήμερα, η επιχείρηση δεν απασχολεί προσωπικό με σχέση εργασίας δημοσίου δικαίου.

Στο προσωπικό ιδιωτικού δικαίου περιλαμβάνονται εργαζόμενοι ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου (καθηγητές, λογιστές, εργάτες γενικών καθηκόντων κ.λ.π.).

Στο έκτακτο προσωπικό περιλαμβάνονται εργαζόμενοι ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου, μισθώσεις έργου .

Πόροι της Επιχείρησης

- α. Έσοδα από εισιτήρια χιονοδρομικού κέντρου
- β. Έσοδα από θέσεις Γκαράζ
- γ. Εισπράξεις από ενοίκια καταστημάτων
- δ. Έσοδα από πωλήσεις εκδόσεων
- ε. Δάνεια, εισφορές, δωρεές, κληρονομίες, κληροδοτήματα
- στ. Έσοδα από την εκπόνηση μελετών και κατασκευή έργων, κ.τ.λ.

Λογιστικά βιβλία και στοιχεία

Τα κύρια και βοηθητικά λογιστικά βιβλία επιχείρησης είναι τα εξής:

- Βιβλίο Απογραφής και Ισολογισμού.
- Αναλυτικό Ημερολόγιο Εισπράξεων και Πληρωμών.
- Αναλυτικό Ημερολόγιο Διαφόρων Πράξεων
- Συγκεντρωτικό Ημερολόγιο
- Αναλυτικά Καθολικά
- Βιβλίο Πρακτικών Συνεδριάσεων Δ.Σ.

Από αυτά στο βιβλίο Απογραφής και Ισολογισμού καταχωρείται στο τέλος κάθε χρήσης, η απογραφή των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης, οι απαιτήσεις, τα διαθέσιμα και οι υποχρεώσεις της. Η απογραφή και η αποτίμηση των περιουσιακών στοιχείων, απαιτήσεων, διαθέσιμων και υποχρεώσεων της επιχείρησης γίνεται με βάση το άρθρο 40 και 41 του Π.Δ. 409/1986.

Ακόμη στο βιβλίο απογραφής και ισολογισμού καταχωρείται στο τέλος της χρήσης, εκτός από την απογραφή, ο ισολογισμός χρήσης, η ανάλυση του λογαριασμού της γενικής εκμετάλλευσης, ο λογαριασμός αποτελεσμάτων της χρήσης και ο πίνακας διάθεσης των κερδών.

Εκτός των ανωτέρω, το Λογιστήριο της επιχείρησης τηρεί Βιβλίο – Μητρώο των Πάγιων Περιουσιακών Στοιχείων. Στο βιβλίο αυτό, καταχωρούνται αναλυτικά τα περιουσιακά στοιχεία, σύμφωνα με όσα ορίζονται στο Λογιστικό σχέδιο της Επιχείρησης . Στο βιβλίο επίσης παρακολουθούνται αναλυτικά και οι αποσβέσεις κάθε πάγιου περιουσιακού στοιχείου .

Για τον προϋπολογισμό και απολογισμό το Λογιστήριο της επιχείρησης, τηρεί ξεχωριστό βιβλίο .

Θα παρουσιαστούν στον παρακάτω πίνακα, οι απολογισμοί τεσσάρων ετών της Αναπτυξιακής Επιχείρησης του Δήμου Μετσόβου.

Ο απολογισμός όπως θα δούμε, είναι ένας πίνακας ο οποίος εμφανίζει μετά το τέλος του οικονομικού έτους, το πραγματικό ύψος των εισπραγμένων εσόδων και πληρωμένων δαπανών κατά το οικονομικό έτος που έληξε.

ΠΙΝΑΚΑΣ II

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΜΕΤΣΟΒΟΥ ΕΤΩΝ 1995-1996-1997-1998

ΕΣΟΔΑ

ΕΤΗ	1995	1996	1997	1998
1.ΕΠΙΧΟΡΗΓ. Δ.Μ.	17.500.000	17.200.000	10.000.000	0
2.ΕΠΙΔΟΤ. Ε.Ο.Κ.	0	0	0	33.110.000
3.ΕΠΙΔΟΤ. Ο.Α.Ε.Δ.	0	0	0	3.223.101
4.ΧΙΟΝΟΔΡ.ΚΕΝΤ.	-	3.289.570	141.200	3.866.000
5.ΠΑΡΚΙΓΚ	-	-	-	11.717.000
6.ΕΝΟΙΚΙΑ	-	-	-	2.612.195
7.ΆΛΛΑ ΕΣΟΔΑ	12.743.642	473.240	3.051.019	1.275.134
8.ΤΟΚΟΙ ΚΑΤΑΘΕΣ.	182.180	183.119	0	0
9.ΥΠΟΛ. ΠΡΟΗΓ.ΕΤ.	1.086.796	5.152.939	2.206.821	183.196
ΣΥΝΟΛΟ	31.512.618	26.298.868	15.399.040	55.982626

ΕΞΟΔΑ

ΕΤΗ	1995	1996	1997	1998
1. ΑΠΟΔΟΧΕΣ ΠΡΟΣ.	9.171.420	12.515.848	7.851.862	26.015.829
2. ΑΣΦΑΛΙΣ.ΕΙΣΦΟΡ.	3.159.079	6.993.037	4.337.820	14.959.487
3. Χ /ΜΟ ΜΙΣΘΩΤΩΝ	0	515.138	330.524	851.693
4. ΑΛΛΑ ΕΞΟΔΑ	14.029.180	4.068.024	2.695.638	12.136.768
5. ΑΠΟΘΕΜΑΤ.ΚΕΦ.	5.152.939	2.206.821	183.196	2.018.849
ΣΥΝΟΛΟ	31.512.618	26.298.868	15.399.040	55.982.626

Πηγή: Τμήμα οικονομικών Υπηρεσιών της Επιχείρησης

7.3 Πνευματικό Κέντρο Δήμου Μετσόβου.

Στο Δήμο Μετσόβου, εκτός από την Αναπτυξιακή Επιχείρηση έχει συσταθεί και άλλη μια αμιγής δημοτική επιχείρηση με την επωνυμία *‘ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΜΕΤΣΟΒΟΥ’*.

Η δημοτική αυτή επιχείρηση, είναι πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου και διέπεται από τις διατάξεις των άρθρων 260 έως 267, 270, 274 και 287, του Π.Δ./105 323 /1989 (Δημοτικός και κοινοτικός Κώδικας).

Σκοπός του Δήμου με τη δημιουργία αυτού του πνευματικού κέντρου, είναι να συμβάλει στην πνευματική και πολιτιστική ανάπτυξη της περιοχής.

Έδρα της είναι η πόλη του Μετσόβου και έχει διάρκεια είκοσι χρόνια από τη δημοσίευσή της, στην εφημερίδα της κυβερνήσεως.⁵⁵

Σχετικά με το κεφάλαιο του διαθέτει ο δήμος ως προς τα μετρητά είναι το ποσό των 50.000.000. δραχμών .

Ως προς την οργανωτική διάρθρωση του πνευματικού κέντρου, λειτουργούν τα εξής τμήματα:

- Τμήμα χορού

⁵⁵ ΦΕΚ 62 /23-4-93 Τ.Α

- Τμήμα μουσικής
- Τμήμα αθλητισμού
- Τμήμα ιστορικού αρχείου εκδόσεων
- Τμήμα παραδοσιακής μετσοβίτικης τέχνης

Ακόμη στα πλαίσια του πνευματικού κέντρου, λειτουργεί από το Μάρτιο του 1999 και ο Δημοτικός Κινηματογράφος . Οι προβολές γίνονται τρεις φορές την εβδομάδα, σε ένα χώρο φιλικό και σύγχρονο . Το πρόγραμμα περιλαμβάνει νέες ταινίες, Ευρωπαίων και Ελλήνων δημιουργών που εκφράζουν σύγχρονες τάσεις στην κινηματογραφική τέχνη .

Ετησίως γίνονται διάφορες θεατρικές παραστάσεις είτε στον χώρο του πνευματικού κέντρου είτε στην πλατεία του Μετσόβου .

Μέσα στο χώρο του πνευματικού κέντρου, λειτουργεί και βιβλιοθήκη, που σκοπός της είναι η εξασφάλιση των απαραίτητων μέσων (βιβλίων κ.λ.π.) στους κατοίκους του δήμου και άλλους ενδιαφερόμενους για μελέτη δημιουργώντας και εξυψώνοντας το πνευματικό, μορφωτικό και επαγγελματικό επίπεδο των κατοίκων και της νεολαίας της περιοχής .

Το πνευματικό κέντρο διοικείται από εννεαμελές διοικητικό συμβούλιο, από τα οποία τα πέντε (5) είναι αιρετοί εκπρόσωποι του δήμου, ένας είναι εκπρόσωπος του χορευτικού Συλλόγου Μετσόβου και τα υπόλοιπα τρία μέλη είναι δημότες ή κάτοικοι Μετσόβου, που έχουν πείρα ή γνώσεις σχετικές με το αντικείμενο της επιχείρησης .

Η επιχείρηση έχει ως πόρους τα εξής . Έσοδα από την εκμετάλλευση του πνευματικού κέντρου και γενικά την άσκηση της δραστηριότητάς της, οι πρόσοδοι από την περιουσία της, δάνεια, κληρονομίες, εισφορές, δωρεές και λοιπές επιχορηγήσεις.

Στον πίνακα που ακολουθεί βλέπουμε τους απολογισμούς του πνευματικού κέντρου τριών ετών. Φαίνεται το πραγματικό ύψος των εισπραγμένων εσόδων και πληρωμένων δαπανών κατά το οικονομικό έτος που έληξε .

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΙΙ
ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΔΗΜΟΥ
ΜΕΤΣΟΒΟΥ

ΕΣΟΔΑ

ΕΤΗ	1996	1997	1998
1.ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ Δ.Μ.	6.000.000	8.000.000	7.000.000
2.ΕΝΙΣΧ. ΠΙΧΤΕΙΟΥ ΚΛΗΡΟΔ.	3.500.000	7.000.000	3.500.000
3.ΑΛΛΑ ΕΣΟΔΑ	255.000	1.043.600	1.791.090
4.ΤΟΚΟΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ	193.368	81.627	47.843
5.ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΠΡΟΗΓ.ΕΤΟΥΣ	2.685.304	1.806.488	3.909.886
ΣΥΝΟΛΟ	12.633.672	17.931.715	16.248.819

ΕΞΟΔΑ

1.ΑΠΟΔΟΧΕΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	5.501.314	6.163.742	7.754.930
2.ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ	2.507.714	2.682.966	3.602.531
3.Χ /ΜΟ ΜΙΣΘΩΤΩΝ	201.025	142.028	128.587
4.ΑΛΛΑ ΕΞΟΔΑ	2.617.131	5.033.093	1.166.486
5.ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟ ΚΕΦ.	1.806.488	3.909.886	3.596.285
ΣΥΝΟΛΟ	12.633.672	17.931.715	16.248.819

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

ΦΟΡΕΙΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

8.1 Το Συνεδριακό Κέντρο

Στο Μέτσοβο λειτουργεί το πιο σύγχρονο συνεδριακό κέντρο της Ηπείρου. Αποτελεί τον 'προπομπό' μιας σειράς πολύπλευρων αναπτυξιακών δραστηριοτήτων του Ιδρύματος 'ΕΓΝΑΤΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ', που ιδρύθηκε τον Απρίλιο του 1991, με πρωταρχικό στόχο τη συμμετοχή και συμβολή του στην προσπάθεια για μια ολοκληρωμένη αλλά και συμβατή προς το περιβάλλον ανάπτυξη της Ηπείρου .

Η επιλογή του Μετσόβου, ως περιοχή για τη λειτουργία του Συνεδριακού Κέντρου, αιτιολογεί η αποδεδειγμένη πλέον 'κόπωση του κοινού διεθνώς από τον πολύβουο συνωστισμό των πολυσύχναστων τουριστικών περιοχών . Το πανέμορφο φυσικό περιβάλλον του Μετσόβου, σε συνδυασμό με το παραδοσιακό αρχιτεκτονικό 'ύφος' των γύρω χωριών, είναι σίγουρα μια ευχάριστη αλλαγή για τον 'κόσμο' των συνεδρίων.

Η σύγχρονη τεχνική και οργανωτική υποδομή του κέντρου, με τις εγκαταστάσεις υψηλών προδιαγραφών και την αποδοτικότητα των υπηρεσιών, όλα σε ένα κομψό και ευρύχωρο παραδοσιακό κτίσμα, με ονομασίες των χώρων παρμένες είτε από δωμάτια μετσοβίτικου σπιτιού, είτε από βουνοκορφές και ποτάμια της περιοχής, προσφέρουν εξαιρετικές συνθήκες, για μια δημιουργική, όσο και ευχάριστη συνάντηση εργασίας .

Στο κεντρικό όροφο, εκτός από τον χώρο υποδοχής και τα γραφεία εγγραφών και κρατήσεων δωματίων, συναντά κανείς το ' Δεσποτικό ', σαλόνι με παραδοσιακό τζάκι και ξυλόγλυπτο ταβάνι, που αποτελεί χώρο, όχι μόνο ξεκούρασης αλλά και συνέχισης συνεδριακών συζητήσεων . Το μπαρ 'ΑΠΑΓΚΙΟ', γωνιά φυγής για ένα γρήγορο καφέ ημέρας, το

‘ΜΕΤΣΟΒΙΤΙΚΟ’ περίπτερο με προϊόντα της περιοχής και είδη πρώτης ανάγκης .

Λειτουργούν 10 αίθουσες διαλέξεων, στρογγυλής τράπεζας, διδασκαλίας συσκέψεων συναντήσεων για επιμέρους αναφορές και προετοιμασίες ομιλητών.

Ακόμη ο εκθεσιακός χώρος ‘ΦΤΕΛΙΑΣ’ το κέντρο παροχής υπηρεσιών ‘ΠΗΓΗ’ το οποίο περιλαμβάνει το γραφείο τύπου ενημέρωσης και πληροφόρησης, καθώς και το γραφείο τουρισμού, όπου οι σύνεδροι μπορούν να πάρουν πληροφορίες για ξεναγήσεις και εκδρομές .

Το εσωτερικό του Συνεδριακού Κέντρου, γνωρίζοντας το κανείς, διαπιστώνει ότι το διακρίνει η παραδοσιακή, λιτή και καλόγουστη γραμμή του. Τα ξυλόγλυπτα ταβάνια, τα αυθεντικά υφαντά στους τοίχους και άλλες πρακτικές λεπτομέρειες οδηγούν τους συνέδρους σε μια ατμόσφαιρα ηρεμίας και ετοιμότητας για την προγραμματισμένη δραστηριότητά τους.

Τέλος, αξίζει να σημειώσουμε, ότι στα διάφορα συνέδρια που πραγματοποιούνται, διοργανωτές τις περισσότερες φορές είναι, ο Εξωραϊστικός Σύλλογος Μετσόβου, ο Δήμος Μετσόβου, το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο.

8.2 Διεπιστημονικά – Διαπανεπιστημιακά συνέδρια στο Μέτσοβο

Το Ε.Μ.Π. επιστρέφοντας ένα μέρος του χρέους στη γενέτειρα των ευεργετών του, αναγνωρίζοντας και τιμώντας την καθοριστική συμβολή τους στην ίδρυση, λειτουργία και ανάπτυξη του, έχει αποφασίσει τη καθιέρωση του συνεδρίου ως θεσμού και τη μόνιμη διεξαγωγή του σε τακτά χρονικά διαστήματα στο Μέτσοβο.

Στο 1ο διεπιστημονικό Συνέδριο που πραγματοποιήθηκε το 1995 στο Συνεδριακό Κέντρο και ήταν αφιερωμένο στους μετσοβίτες ιδρυτές και

μεγάλους ευεργέτες, ανακοινώθηκε η απόφαση της Συγκλήτου να ιδρυθεί από το Ε.Μ.Π. και να αναφερθεί το 'Μετσοβιο Κέντρο Διεπιστημονικής Έρευνας'.

Γενικός τίτλος του συνεδρίου ήταν, «επιστρέφοντας ένα μέρος του χρέους» ο οποίος καταρχήν εμπεριέχει εκτός από το σεβασμό και την υποχρέωση που αισθάνεται το ΕΜΠ. για τους συνεργάτες του και τη βαθιά επιθυμία να προσφέρει στη γενέτειρά τους, όσα αποκόμισε όλα τα χρόνια λειτουργίας, σε εμπειρίες και γνώσεις, να συνδυαλεγει σε θέματα πολιτισμού, ιστορίας και επιστήμης .

«Το Μέτσοβο είναι η πατρίδα της ψυχής μας . Και η ψυχή της Ελλάδας έχει ανάγκη από πολλές τέτοιες πατρίδες ...! Υποσχόμαστε ισόβια προσπάθεια προσφοράς σε αυτόν τον ευλογημένο τόπο!»

Ευ- ενεργούντες ευχαριστούμε τους Ευεργετούντες ..»⁵⁶

Το 2ο Διεπιστημονικό Συνέδριο πραγματοποιήθηκε τον Ιούνιο του 1998 στο Συνεδριακό Κέντρο και τίτλος του ήταν «Τεχνολογία Πολιτισμός και Αποκέντρωση» . Στα πλαίσια του Συνεδρίου αυτού έγινε μια ολοκληρωμένη προσέγγιση και ανάλυση των πολυδιάστατων σχέσεων , αλληλεξαρτήσεων και αλληλεπιδράσεων τους στα επίπεδα της πολιτικής και της κοινωνίας , από έμπειρους επιστήμονες στους τομείς αυτούς.

Όπως το προηγούμενο Συνέδριο ,έτσι και αυτό, τελείωσε τις εργασίες με ιδιαίτερη επιτυχία.

Το ΕΜΠ. Και το ΜΚΔΕ του ΕΜΠ, μετά από πρόταση της επιτροπής σύνδεσης του ΕΜΠ με το Μέτσοβο, και εκτιμώντας την ουσιαστική επιτυχία των πρώτων Συνεδρίων που έγιναν το 1995 και το 1998, αποφάσισαν την οργάνωση του 3ου Διεπιστημονικού Διαπανεπιστημιακού Συνεδρίου του ΕΜΠ την άνοιξη του 2001 στο Συνεδριακό Κέντρο Μετσόβου .

Το θέμα του συνεδρίου αυτού είναι, ' η ολοκληρωμένη ανάπτυξη της ορεινής περιοχής θεωρία και πράξη'.

⁵⁶ ΜΑΡΚΑΤΟΣ Ν., *Χαιρετισμός στο Συνέδριο*, Πρακτικά 1ου Διεπ. Συνεδ. στο Μετσοβο, σελ.5

Τα συνέδρια αυτά που θα πραγματοποιούνται κάθε τρία χρόνια στο Μέτσοβο θα παρουσιάζουν:

α) επιστημονικές, ερευνητικές και τεχνικές –τεχνολογικές συμβολές επιστημόνων και διπλωματούχων μηχανικών, αλλά και των μελών του διδακτικού ερευνητικού προσωπικού του ΕΜΠ., του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και των άλλων ΑΕΙ της χώρας, σε θέματα τεχνολογίας, ανάπτυξης, περιβάλλοντος και πολιτισμού γενικώς, αλλά και σε σχέση με το Μέτσοβο και την ευρύτερη περιοχή της Ηπείρου .

β) τις καλύτερες σπουδαστικές διπλωματικές ή μεταπτυχιακές εργασίες σπουδαστών του ΕΜΠ και του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και Θεσσαλίας σε σχετικά θέματα .

γ) διεπιστημονικές και ολοκληρωμένες προσεγγίσεις, αναλύσεις και επεξεργασίες των πολυδιάστατων, σύγχρονων, πλανητικής κλίμακας και σημασίας προβλημάτων, τα οποία σχετίζονται με την παρακολούθηση και προστασία του ορεινού περιβάλλοντος και των τοπικών πολιτισμών και γενικότερα με την πολυδιάστατη συμβολή της παιδείας, της έρευνας και της τεχνολογίας στην ολοκληρωμένη ανάπτυξη των ορεινών περιοχών .

8.3 Το Μετσόβιο Κέντρο Διεπιστημονικής Έρευνας (ΜΕΚΔΕ)⁵⁷

Το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, έπειτα από μακρόχρονη και διεξοδική προεργασία της επιτροπής σύνδεσής του με το Μέτσοβο, την πατρίδα των ιδρυτών και ευεργετών, και στο πλαίσιο της στρατηγικής επιλογής για ουσιαστική συμβολή του στην ολοκληρωμένη και αποκεντρωμένη κοινωνική, οικονομική, πολιτιστική και περιβαλλοντική ανάπτυξη της χώρας,

⁵⁷ Βλ. *Επιστρέφοντας ένα μέρος του Χρέους*, Έκδοση Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, σελ.27-31

διερεύνησε τη σκοπιμότητα, αποφάσισε και προγραμματίζει την ίδρυση στο Μέτσοβο του Μετσόβιου κέντρου Διεπιστημονικής Ερευνάς (ΜΕΚΔΕ).

Αντικειμενικός σκοπός του ΜΕΚΔΕ θα είναι η αποκεντρωμένη στο Μέτσοβο και ολοκληρωμένη διεπιστημονική ,ερευνητική και μελετητική προσπάθεια και δράση του ΕΜΠ για την ανάπτυξη και προστασία του ορεινού περιβάλλοντος και των τοπικών ευρωπαϊκών πολιτισμών .

Η εγκατάσταση του ΜΕΚΔΕ θα γίνει στο Μέτσοβο ,σε οικοπέδο το οποίο παραχωρήθηκε από το Δήμο Μετσόβου ,στα πλαίσια της δημιουργικής συνεργασίας του ΕΜΠ με το Μέτσοβο που συνεχώς ενισχύεται . Η επιλογή του Μετσόβου ,ως τόπου εγκατάστασης του ΜΕΚΔΕ βασίστηκε στο γεγονός ότι, η ευρύτερη περιοχή ως ήδη αναπτυγμένη ευρωπαϊκή περιφέρεια με σεβαστή τοπική πολιτισμική παράδοση ,θα μπορέσει να συνεχίσει και να ενισχύει τη μεγάλη εθνικής κλίμακας και σημασίας συμβολή της στην ανάπτυξη της παιδείας, της επιστήμης ,της έρευνας και της τεχνολογίας στην Ελλάδα και στον κόσμο. Αξιοποιώντας με το βέλτιστο δυνατό τρόπο τις πλέον σύγχρονες δυνατότητες των τεχνολογιών αιχμής σε πλήρη και δυναμική ζωντανή επικοινωνία με τα εργαστήρια και τις ακαδημαϊκές και ερευνητικές μονάδες του ΕΜΠ και του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Ακτινοβολώντας στη Βαλκανική και στην Ευρώπη γενικότερα το μήνυμα μιας πιο ανθρώπινης, αποκεντρωμένης και σε αρμονία με το φυσικό και πολιτισμικό περιβάλλον ολοκληρωμένης ανάπτυξης .

Το Μέτσοβο ακόμη ,είναι η ιδιαίτερη πατρίδα των μεγάλων εθνικών ευεργετών της χώρας μας και το ΕΜΠ αποτελεί ένα μικρό δείγμα της τεράστιας συμβολής τους στην πρόοδο του τόπου μας .

Όσον αφορά τη λειτουργία ,τη διοίκηση και την ανάπτυξη του ΜΕΚΔΕ αποφασίστηκε να την αναλάβει ειδικός φορέας ,που θα είναι κοινωφελές ίδρυμα / εταιρεία μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα ,θυγατρική του ΕΜΠ και του Νομικού Προσώπου ,για τη διαχείριση και αξιοποίηση της περιουσίας του ΕΜΠ.

Σχετικά με την χρηματοδότηση του έργου, έχουν εγκριθεί ήδη 600 εκ. από το Υπουργείο Παιδείας και προτάθηκε από το ΕΜΠ για χρηματοδότηση

από το Γ' ΚΠΣ με τη στήριξη του δημάρχου Μετσόβου ,του Νομάρχη Ιωαννίνων, της περιφέρειας Ηπείρου και του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

Το ΜΕΚΔΕ για την επίτευξη του σκοπού του, θα αναπτύξει σειρά δραστηριοτήτων ,οι βασικότερες από τις οποίες είναι:

-έρευνες και μελέτες διεπιστημονικού και διαπανεπιστημιακού χαρακτήρα των προβλημάτων ανάπτυξης και προστασίας του ορεινού περιβάλλοντος και των τοπικών ευρωπαϊκών πολιτισμών, με βάση τη συμβολή των ακαδημαϊκών μονάδων του ΕΜΠ και του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

-ίδρυση σχετικής με το αντικείμενο των δραστηριοτήτων του βιβλιοθήκης.

-δημιουργία της κατάλληλης εργαστηριακής υποδομής για την διατήρηση και ενίσχυση των παραδοσιακών παραγωγικών δραστηριοτήτων, αλλά και τη δημιουργική ενσωμάτωση και αξιοποίηση σε αυτές των σύγχρονων τεχνολογικών δυνατοτήτων.

-ίδρυση και λειτουργία εστίας των πανεπιστημιακών δασκάλων και σπουδαστών του ΕΜΠ ,οι οποίοι θα συμμετέχουν στην επιστημονική και πολιτιστική του δραστηριότητα .

-δημιουργία σεμιναριακού κέντρου διεθνούς ,ευρωπαϊκής και βαλκανικής συνεργασίας και επικοινωνίας πανεπιστημιακών δασκάλων και ερευνητών ,αλλά και σχετικών με τους σκοπούς και τις δραστηριότητες του ΜΕΚΔΕ φορέων, κέντρων και δικτύων .

Ταυτόχρονα και παράλληλα, το ΜΕΚΔΕ θα αποτελέσει πεδίο πολιτιστικής συνεργασίας του ΕΜΠ με τον Δήμο Μετσόβου, τους τοπικούς φορείς (παραγωγικούς και πολιτιστικούς) , αλλά και με το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΔΡΩΜΕΝΑ ΣΤΗΝ ΕΠΑΡΧΙΑ ΜΕΤΣΟΒΟΥ

9.1 Πολιτιστικές δραστηριότητες στην περιοχή Μετσόβου

Το Μέτσοβο είναι μια πόλη με έντονο πολιτιστικό και θρησκευτικό χρώμα. Έκφραση της θρησκευτικότητας είναι οι δεκατέσσερις εκκλησίες που το περιβάλλουν, καθώς και τα παραδοσιακά ήθη και έθιμα, που είναι έντονα διαποτισμένα από τη χριστιανική διδασκαλία .

Στη βαθύτατα αυτή θρησκευόμενη πόλη γιορτάζεται με ξεχωριστή λαμπρότητα ο πολιούχος νεομάρτυς Αγ. Νικόλαος και η Αγ. Παρασκευή . Πανηγύρι πραγματοποιείται και στις 20 Ιουλίου, γιορτή του Προφήτη Ηλία, καθώς και στις 6 Αυγούστου γιορτή της Μεταφορτώσεως του Σωτήρος και τον Δεκαπενταύγουστο .

Τα πανηγύρια του Προφήτη Ηλία και της Αγ. Παρασκευής έχουν ένα εντελώς πρωτότυπο χρώμα .

Στις 20 Ιουλίου γίνεται πανηγύρι στο ξωκλήσι του Προφήτη Ηλία στις Πολιτισίες, που απέχει τέσσερα χιλιόμετρα από το Μέτσοβο . Μετά το πέρας της θείας λειτουργίας οι οικογένειες ξεχύνονται στην περιοχή της κρύας βρύσης, όπου διασκεδάζουν και ξεκουράζονται μέχρι τις τελευταίες απογευματινές ώρες τρώγοντας τις περίφημες μετσοβίτικες πίττες και τα ψημένα στις σούβλες αρνιά .

Μεταξύ των οικογενειών ανταλλάσσονται φαγητά, γλυκά και ότι άλλο έχουν ετοιμάσει οι νοικοκυρές . Το πανηγύρι αυτό με τη ζεστασιά, την αμοιβαιότητα και τον αισθηματικό αυθορμητισμό που διαθέτει, προάγει τα αλτρουιστικά αισθήματα και συντελεί στη δημιουργία κοινωνίας αγάπης .

Στις 26 Ιουλίου γιορτή της Αγ. Παρασκευής, το πανηγύρι γίνεται μέσα στο Μέτσοβο και διαρκεί δυο μέρες . Κατά τη διάρκειά του, γίνεται

διαγωνισμός μεταξύ γυναικών στολισμένων με τις παραδοσιακές μετσοβίτικες στολές . Γυναίκες και άνδρες ντυμένοι μετσοβίτικα γεμάτοι ζωντάνια και αυθορμητισμό τραγουδούν και χορεύουν βλάχικα τραγούδια, συνεχίζοντας τα ήθη και έθιμα της κοινωνίας του Μετσόβου .

Κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού, διοργανώνονται από τον Δήμο σε συνεργασία με συλλόγους της τοπικής κοινωνίας, τα ‘ Μετσόβεια ‘. Πρόκειται για εκδηλώσεις με πλούσιο πρόγραμμα πολιτιστικού, κοινωνικού και αθλητικού περιεχομένου .

Φολκλорικά συγκροτήματα από διάφορες ξένες χώρες, εντυπωσιάζουν με το δικό τους τρόπο στην κεντρική πλατεία . Επίσης, λαϊκά και δημοτικά συγκροτήματα της περιοχής και άλλων πόλεων της Ελλάδας κάνουν τις εμφανίσεις τους, προκαλώντας και ξυπνώντας μέσα στους κατοίκους, ντόπιους και επισκέπτες, το αίσθημα για χορό και διασκέδαση .

Χορωδίες και φιλαρμονικές παίζουν τα δικά τους κομμάτια που αγγίζουν και ηρεμούν τους κατοίκους της ορεινής κοινωνίας .

Στις εκδηλώσεις αυτές, πραγματοποιούνται και διάφοροι αγώνες δρόμου, σκυταλοδρομίες, κρυμμένος θησαυρός και άλλες δραστηριότητες ψυχαγωγικές, στις οποίες παίρνουν μέρος κατά κύριο λόγο η νεότερη γενιά .

Το τοπικό παιδικό θέατρο, θέλοντας και αυτό να προσφέρει σε ανθρώπους κάθε ηλικίας και να ψυχαγωγήσει, ανεβάζει τη δική του θεατρική παράσταση .

Όλο αυτό το πρόγραμμα εκδηλώσεων κλείνει με τον Πίχτειο περίπατο που περιλαμβάνει διανυκτέρευση στη θέση ‘ Λάκκος ‘ στο όρος Μαυροβούνι (υψ. 2000 μ.) με χορούς, τραγούδια και μεγάλες φωτιές, και την επόμενη μέρα περίπατο τριών ωρών μέχρι την θέση ‘ Φλέγγα ‘ με φόντο τον Εθνικό Δρυμό της Βάλια Κάλντα .

Τέλος, αξίζει να αναφερθεί και η πραγματοποίηση του πανελλήνιου ανταμώματος των Βλάχων . Η Πανελλήνια Ένωση Πολιτιστικών Συλλόγων Βλάχων, αποτελεί την ομοσπονδία των πολιτιστικών συλλόγων βλάχων από όλη την Ελλάδα και έχει ως σκοπό την καταγραφή και προβολή της λαογραφίας και της ιστορίας του βλαχόφωνου ελληνισμού . Στα πλαίσια

Μεισοβίτικες παραδοσιακές στολές

του ανταμώματος, κατά τη περίοδο του καλοκαιριού διοργανώνονται διάφορες πολιτιστικές εκδηλώσεις . Στο πρωτόκολλο προβλέπεται η πραγματοποίηση του σε διαφορετικές πόλεις . Τα τελευταία χρόνια όμως, πραγματοποιείται στο Μέτσοβο λόγω της κατάλληλης υλικοτεχνικής υποδομής και των φυσικών καλλονών που διαθέτει η περιοχή . Για αυτούς τους λόγους, έχει καθιερωθεί άτυπα η συνεχής πραγματοποίησή του στο Μέτσοβο .

Το φετινό ανταμώμα των Βλάχων ήταν αφιερωμένο στον μεγάλο εθνικό Ευεργέτη Γεώργιο Αβέρωφ, τιμώντας τα 100 χρόνια από τον θάνατό του .

9.2 Πολιτιστικές εκδηλώσεις στα Δημοτικά Διαμερίσματα του Δήμου Μετσόβου

Τα τρία Δ. Δ. Που περιλαμβάνονται στο νέο Δήμο Μετσόβου, πραγματοποιούν κατά τη διάρκεια του έτους και ιδίως το καλοκαίρι, πολιτιστικές εκδηλώσεις σε χώρους που διατίθενται για τέτοιες με τη συμμετοχή και τη βοήθεια των αρμοδίων οργάνων και των διαφόρων συλλόγων . Ειδικότερα:

Στο Δ.Δ. Ανηλίου στην αίθουσα των πολιτιστικών εκδηλώσεων, διοργανώνονται κατά τη περίοδο 24-26 Ιουλίου, τα γνωστά 'Ανηλιώτικα' . Πρόκειται για εκδηλώσεις χορευτικές, λαογραφικές κ.λ.π. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει επίσης και καλλιτεία ζώων. Εκδήλωση η οποία πραγματοποιείται για τους κτηνοτρόφους. Όσον αφορά τους συλλόγους, συναντά κανείς τον πολιτιστικό σύλλογο Ανηλίου (έτος ιδρύσεως 1980)και το χορευτικό όμιλο (έτος ιδρύσεως 1985) .

Στο άλλο Δ.Δ. Βοτονοσίου, οι διάφορες εκδηλώσεις πραγματοποιούνται στην αίθουσα του εκπολιτιστικού συλλόγου . Μεγάλο πανηγύρι με ολονύχτιο γλέντι γίνεται σε αυτό το διαμέρισμα στις 6 Αυγούστου . Την ημέρα αυτή γιορτάζει η εκκλησία της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος, που κτίστηκε από τον ευεργέτη Γεώργιο Αβέρωφ και στολίστηκε με

ωραίο ξυλόγλυπτο τέμπλο στη μνήμη της μητέρας του Δούκως, η οποία καταγόταν από αυτό το χωριό .

Πανηγύρι γίνεται και στις 25 Μαρτίου του Ευαγγελισμού και στις 2 Μαΐου του Αγ. Αθανασίου . Η κοινότητα προσφέρει με δικά της έξοδα, λουκούμι και βακαλάο σε όλους τους ντόπιους και επισκέπτες, στην γιορτή του Ευαγγελισμού και της Μεταμορφώσεως . Ενώ στη γιορτή του Αγ. Αθανασίου, προσφέρει ψητό κοτόπουλο και κρασί βαρελίσιο.

Στο τρίτο Δ. Δ. Ανθοχώρι, πραγματοποιούνται κατά τη διάρκεια του έτους εκδηλώσεις με την επιμέλεια πολιτιστικού συλλόγου και την ενεργή συμμετοχή των κατοίκων του χωριού . Αποκορύφωμα αυτών των εκδηλώσεων έχουμε κατά την περίοδο 25-26 Ιουλίου, όπου στην κεντρική πλατεία πραγματοποιείται ιερά πανήγυρης καθώς επίσης και χορευτικές εκδηλώσεις προς τιμή της Αγ. Παρασκευής . Αξιοποινες είναι πάντως, οι προσπάθειες των κατοίκων για την διοργάνωση διαφόρων εκδηλώσεων, καθώς παρατηρείται έλλειψη πνευματικού κέντρου και άλλων χώρων για τέτοιου είδους δραστηριότητες .

9.3 Πολιτιστικοί και Αθλητικοί Σύλλογοι

Στα πολιτιστικά δρώμενα της περιοχής, αξιοσημείωτο είναι το γεγονός της παρουσίας διαφόρων συλλόγων πολιτιστικών και αθλητικών που συμβάλλουν και αυτοί από την πλευρά τους στην κοινωνικό- πολιτιστική ανάπτυξη της τοπικής κοινότητας .

Από τους συλλόγους αυτούς διακρίνονται:

-Ο Χορευτικός Όμιλος Μετσόβου (έτος ιδρύσεως 1973) Είναι διαρθρωμένος από εγγενείς Μετσοβίτες . Δραστηριότητες του ομίλου είναι η προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής, μέσα από χορευτικές και άλλες εκδηλώσεις στο εσωτερικό και εξωτερικό . Πέρα αυτού, στόχος και φιλοδοξία του ομίλου είναι η διατήρηση και διαμόρφωση υγιών πολιτιστικών προτύπων .

-Χορευτικός Σύλλογος Μετσόβου ‘η Βασιλαρχόντισσα’ (έτος ιδρύσεως 1986) Με την υποστήριξη του χορευτικού ομίλου, ο σύλλογος εργάζεται για την διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς στην ίδια την περιοχή . Κύριο έργο του, είναι η εκμάθηση στην νέα γενιά της παράδοσης του τόπου, μέσα από την διδασκαλία χορού αλλά και άλλων δραστηριοτήτων .

- Εκπολιτιστικός Σύλλογος Μετσόβου (έτος ιδρύσεως 1983). Από την ίδρυση του, φροντίζει για την διαφύλαξη των ιστορικών και λαϊκών παραδόσεων. Ανάμεσα στις δραστηριότητες του, είναι η χρηματοδότηση εκδηλώσεων στην περιοχή αλλά, και εκτός αυτής . Πέρα αυτού φροντίζει για την διατήρηση των ριζών με το παρελθόν μέσων του ιστορικού και πολιτισμικού αρχείου που διατηρεί .

- Λαογραφικός - Μορφωτικός Σύλλογος ‘Νικόλαος Τζαρτζούλης’ . Κύριος σκοπός της ιδρύσεως του, είναι η διατήρηση της λαογραφικής κληρονομιάς . Ο σύλλογος έχει επιδοθεί στην προστασία της ενδυμασίας, αλλά και άλλων λαογραφικών δραστηριοτήτων των κατοίκων της περιοχής . Αφορμή για την σύσταση του συλλόγου ήταν η αγάπη ορισμένων για την διατήρηση των προγονικών δεσμών .

- Ελληνικός Ορειβατικός Σύλλογος Μετσόβου .(έτος ιδρύσεως 1970). Ο ορειβατικός σύλλογος σε στενή συνεργασία με τον ορειβατικό σύλλογο Ιωαννίνων, διοργανώνει πορείες προς διάφορες φυσικές καλλονές όπως ο Δρυμός ‘ ΒΑΛΙΑ ΚΑΛΝΤΑ ‘, Μαυροβούνι, Γκαμήλα κτλ. Οι ορειβάτες μπορούν να ακολουθήσουν πορείες βαθμού δυσκολίας Ε1, Ε2, καθ’ όλη τη διάρκεια του έτους και να φιλοξενηθούν στο καταφύγιο ‘ Μαυροβούνι ‘, που βρίσκεται υπό την εποπτεία του Δήμου Μετσόβου σε συνεργασία με τον ορειβατικό σύλλογο Μετσόβου .

- Σύλλογος Φίλων Λίμνης Πηγών Αώου (έτος ιδρύσεως 1991). Έχει υπό την προστασία του την εύθραυστη οικολογική περιοχή της λίμνης Πηγών Αώου. Σε συνεργασία με οικολογικές οργανώσεις αναλαμβάνει την ενσωμάτωση της υποδομής που υπάρχει και την ένταξή της στην υπάρχουσα χλωρίδα και πανίδα της περιοχής .

Οι τεχνικές σύμφωνα με τις οποίες πραγματοποιούνται οι στόχοι αυτοί είναι για παράδειγμα η ένταξη νέων ζωικών και φυτικών οργανισμών στην υπάρχουσα οικολογική δομή . Κύριο μέλημα και βασικός στόχος προς την επίτευξη είναι η ομαλή τροποποίηση του ευάλωτου οικολογικού συστήματος της περιοχής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10

ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση ως αυτόνομη διοικητική μονάδα στα πλαίσια του δημοκρατικού προγραμματισμού και της αποκέντρωσης, οφείλει να αναδεικνύει τον αθλητισμό ως βασική συνιστώσα της δράσης με στόχο την βελτίωση της ποιότητας ζωής των δημοτών.

Στην αποκλειστική αρμοδιότητα των δήμων ανήκει η κατασκευή και η συντήρηση δημοτικών ή κοινοτικών αθλητικών εγκαταστάσεων, κέντρων νεότητας και παιδικών χαρών.⁵⁸

Η αθλητική αγωγή, η διαμόρφωση του αθλητικού πνεύματος, η καλλιέργεια των αθλητικών ιδανικών, η άμιλλα, η ανιδιοτέλεια, η τόλμη, η συμφιλίωση, η ειρήνη ήταν τα χαρακτηριστικά του ελληνικού πνεύματος και πρέπει να συνεχίσουν να είναι. Και όσο οι αξίες και τα ιδανικά γίνονται κτήμα των πολιτών, τόσο η κοινωνία η ίδια θα έρχεται σε σύγκρουση με τους νόμους της αγοράς, που εμπορευματοποιούν την ποιότητα και μετατρέπουν τον αθλητισμό σε καταναλωτικό προϊόν.

Είναι γνωστό σε όλους, ότι με τον αθλητισμό γαλουχήθηκαν κοινωνίες ολόκληρες. Από τα αρχαία χρόνια το πρότυπο του ολοκληρωμένου ανθρώπου ήταν το 'νους υγιής εν σώματι υγιή'.

Δικαίωμα στον αθλητισμό έχουν οι πάντες, ανάλογα με τις ικανότητες και τα ενδιαφέροντά τους. Ο αθλητισμός αποτελεί συντελεστή βελτίωσης της ζωής του ανθρώπου, μέσων του αισθήματος της ψυχικής, ατομικής και κοινωνικής ισορροπίας και της φυσικής ευεξίας που δημιουργεί.

Στη χώρα μας σήμερα, πολλοί από τους αρμόδιους φορείς της Τ.Α. συμβάλλουν με τον δικό τους τρόπο στην ενίσχυση του πνεύματος του

⁵⁸ Άρθρο 23 του Ν.1065/1980

αθλητισμού, ανάλογα με τις δυνατότητες που διαθέτουν και τις πρωτοβουλίες που τους παρέχονται .

Ο Δήμος Μετσόβου από την πλευρά του, έχει σημειώσει τεράστια πρόοδο στον τομέα του αθλητισμού και συνεχίζει τις προσπάθειες . Σε αυτό έχει παίξει σπουδαίο ρόλο τόσο το ενδιαφέρον του ίδιου του Δήμου, όσο και η ενεργή συμμετοχή των πολιτών. Μέσα στα πλαίσια αυτά έχει οργανώσει και συνεχίζει να οργανώνει την εξής αθλητική υποδομή:

10.1 Δημοτικό Γυμναστήριο Μετσόβου

Βρίσκεται στην είσοδο της πόλης και παρέχει τη δυνατότητα στους πολίτες κάθε ηλικίας άθλησης και αναψυχής . Περιλαμβάνει ένα γήπεδο πολλαπλών χρήσεων εφάμιλλο των συγχρονότερων του είδους, μια αίθουσα μπάσκετ, αίθουσα με όργανα γυμναστικής, βάρη και μια αίθουσα για γυμναστική .

Στο χώρο του γυμναστηρίου, διοργανώνονται τοπικά τουρνουά μπάσκετ και βόλεϊ και εκτελούνται προγράμματα μαζικού αθλητισμού .

Επίσης γίνεται προετοιμασία εθνικών ομάδων βόλεϊ – πάλης, λόγω του σύγχρονου εξοπλισμού που διαθέτει και της καταλληλότητας του χώρου, λόγω θερμοκρασίας κατά τους θερινούς μήνες .

Τέλος, δίπλα στο κλειστό γυμναστήριο, υπάρχει ένα γήπεδο ποδοσφαίρου, διαστάσεων με χορτοτάπητα και σύγχρονα αποδυτήρια .

10.2 Χιονοδρομικό Κέντρο Προφήτης Ηλίας

Ανήκει και αυτό στο δήμο και βρίσκεται στο 60ο χ.λ.μ. της εθνικής οδού Ιωαννίνων- Τρικάλων, σε απόσταση 5 χ.λ.μ. από το Μέτσοβο . Διαθέτει τρία συρόμενα λίφτ, πέντε πίστες μέτριας δυσκολίας μήκους 700-1000 μ., 50 στρέμματα επιπέδου χώρου για χιονοδρομίες ανωμάλου δρόμου και

snowmobil καθώς και επιχειρήσεις ιδιωτικές ενοικίασης εξοπλισμού σκι και snowmobil .

10.3 Χιονοδρομικό Κέντρο Ιδρύματος Μιχαήλ Τσοίτσα

Πάνω από το Μέτσοβο στο ύψωμα ‘ Καρακόλι ‘ και σε υψόμετρο 1500 μ. το Ίδρυμα Τσοίτσα διαθέτει για τους λάτρεις του σκι δυο πίστες 1000μ. Και 1200μ. Και ένα υπέροχο ‘τελεσιέζ ‘ 82 θέσεων που διανύει απόσταση ενός χιλιομέτρου . Το ‘τελεσιέζ ‘ αποσκοπεί στην εξυπηρέτηση των χιονοδρομιών, όμως μπορεί να το χρησιμοποιήσει και οποιοσδήποτε επισκέπτης σε όλη τη διάρκεια του χρόνου, για να απολαύσει τη μαγευτική θέα προς το φημισμένο οροπέδιο Πολιτσιές και τα γύρω ψηλά βουνά Μαυροβούνι, Ζυγός και Περιστέρι .

10.4 Χιονοδρομικό Κέντρο Ανηλίου –Μετσόβου.

Πρόκειται για ένα χιονοδρομικό κέντρο που κατασκευάζεται στη θέση Ζυγός Ανηλίου σε υψόμετρο 1630 μ. Προβλέπεται να λειτουργήσει την περίοδο 2000-2001 και προσδοκάται η λειτουργία του να αναβαθμίσει τις χιονοδρομίες και να αντιμετωπίσει αρκετά από τα προβλήματα λειτουργίας των υπαρχόντων χιονοδρομικών κέντρων που προέρχονται κυρίως από τις μειωμένες χιονοπτώσεις .

10.5 Παγοδρόμιο –Κλειστό Κολυμβητήριο

Μια από τις τελευταίες δραστηριότητες του Δήμου Μετσόβου, είναι και η κατασκευή παγοδρομίου και κλειστού κολυμβητηρίου .

Αναμένεται να ολοκληρωθούν εντός του έτους 1999. Το παγοδρόμιο θα περιλαμβάνει πίστα πάγου 20 X 40 μ., στην οποία θα μπορούν να

πραγματοποιούνται οργανωμένες αθλητικές δραστηριότητες. Θα παρέχεται η δυνατότητα συστηματικής διδασκαλίας από έμπειρους προπονητές του είδους καθώς επίσης θα δίνεται η δυνατότητα προπονητικής χρήσης για τους ενδιαφερόμενους . Παρόμοιες δραστηριότητες θα παρέχονται και στο χώρο του κολυμβητηρίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11

ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ⁵⁹

Στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της, η Κοινότητα επιχειρεί την εφαρμογή μιας σειράς προγραμμάτων και δράσεων. Με ειδικούς όρους και τοπικά κυρίως εφαρμοζόμενα προγράμματα, η Κοινότητα επιχειρεί να υποδείξει εναλλακτικές λύσεις ή να βελτιώσει καταστάσεις που σχετίζονται με συγκεκριμένα κοινωνικά προβλήματα, όπως είναι η μακροχρόνια ιδίως ανεργία, οι διακρίσεις σε βάρος των γυναικών, ο κοινωνικός και πολιτιστικός αποκλεισμός κ.λ.π.

Τα προγράμματα και οι δράσεις που αναλαμβάνει η Κοινότητα δεν αποσκοπούν βεβαίως στο να εξαλείψουν τα προβλήματα αυτά. Την αρμοδιότητα για την επίλυση τους έχουν οι εθνικές κυβερνήσεις. Για του λόγου όμως, ότι οι εθνικές κοινωνικές πολιτικές είναι σε μεγάλο βαθμό αναποτελεσματικές, παρατηρείται η ανάγκη κοινωνικής παρέμβασης της Κοινότητας. Όσον αφορά τα πολιτιστικά θέματα της Ε.Ε σημαντικό σταθμό, αποτελεί η Συνθήκη του Μάαστριχ που αφιερώνει στον πολιτισμό το άρθρο 128. Σύμφωνα με αυτό το άρθρο, ο πολιτισμός υπάγεται στις αρμοδιότητες της Ε.Ε., θεωρώντας τον σημαντικό παράγοντα για την διαμόρφωση της τοπικής, περιφερειακής, εθνικής και ευρωπαϊκής ταυτότητας καθώς και στοιχείο της κοινωνικής πολιτικής.

Έτσι ο πολιτισμός εν γένει και η υπεράσπιση της ιστορικής κληρονομιάς ειδικότερα γίνονται σκοποί της ευρωπαϊκής κοινότητας.

Η προώθηση της κοινοτικής δράσης στον πολιτιστικό τομέα αποτελεί για την Ε.Ε. πολιτική ανάγκη και κοινωνικο-οικονομική επιταγή με την υλοποίηση της μεγάλης εσωτερικής αγοράς και την πορεία για την ολοκλήρωση της 'Ευρώπης των πολιτών'.

⁵⁹ Ε.Ε.Τ.Α.Α., Κοινωνική πολιτική και τοπική Αυτοδιοίκηση, σελ.126-145

Οι κοινοτικές πρωτοβουλίες από την πλευρά τους, σαν ένα από τα εργαλεία καταπολέμησης της ανεργίας και προώθησης της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής του ευρωπαϊκού χώρου, λειτουργούν συμπληρωματικά προς το ‘ Κοινοτικό πλαίσιο Στήριξης ‘ και χρηματοδοτούνται από τα αδιανέμητα ποσά των διαρθρωτικών Ταμείων. Η σημασία τους, είναι περισσότερο ποιοτική παρά ποσοτική ως προς τα διατιθέμενα κονδύλια .

Οι Κοινοτικές Πρωτοβουλίες, όπως το NOW, HORIZON, αποτέλεσαν για την Τ.Α. την πρώτη ουσιαστική ευκαιρία εξασφάλισης χρηματοδοτικών πόρων για μια ευρύτερη δραστηριοποίηση στον κοινωνικό τομέα.

Ο Δήμος Μετσόβου, παρουσιάζει κινητικότητα στην διεκδίκηση ευρωπαϊκών προγραμμάτων και αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι, διαθέτει την κατάλληλη υποδομή. Παρόλα αυτά όμως, λίγα προγράμματα κατορθώνει να υλοποιήσει, λόγω έλλειψης συμπαράστασης κυρίως των αρμοδίων οργάνων της πολιτείας.

Σήμερα στο Μέτσοβο ο δήμος μέσω της Αναπτυξιακής Επιχείρησης, υλοποιεί τα προγράμματα που αναφέρονται στη συνέχεια. Στο άμεσο μέλλον προβλέπεται η έναρξη προγραμμάτων σχετικών με θέματα πολιτισμού και τουρισμού.

ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ‘ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ’ ΑΞΟΝΑΣ NOW

Στα πλαίσια της κοινοτικής πρωτοβουλίας NOW ο φορέας της Τ.Α. σκοπεύει

*να εντάξει τις γυναίκες της Ηπείρου στην κοινωνική, οικονομική και πολιτισμική πραγματικότητα

*να αμβλύνει τους δυσμενείς τοπικούς και περιφερειακούς παράγοντες ζωής για τις γυναίκες της Ηπείρου, στον κοινωνικό, οικονομικό και

πολιτισμικό τομέα, γαλουχώντας την κοινωνία (άνδρες και γυναίκες) προς την κατεύθυνση των ίσων ευκαιριών

*να εντάξει τις γυναίκες των ορεινών περιοχών στην εμφανή παραγωγική διαδικασία με την δημιουργία απασχόλησης

*να κινητοποιήσει τις τοπικές κοινωνίες προς την κατεύθυνση της αρχής των ίσων ευκαιριών

*να φέρει τις γυναίκες της περιφέρειας σε επαφή με την κοινωνία της πληροφορίας

Οι σκοποί αυτοί θα επιτευχθούν με τα εννέα κέντρα ισότητας, πληροφόρησης, προσανατολισμού και επιχειρηματικότητας που ήδη λειτουργούν με εξειδίκευση στον αγροτουρισμό, στον πολιτιστικό τομέα γυναικών σε όλη την Ήπειρο.⁶⁰

- Με την κατάρτιση εξειδικευμένων στελεχών των κέντρων.
- Με την ευρεία κινητοποίηση της κοινωνίας προς την κατεύθυνση των ίσων ευκαιριών
- Με την δημιουργία αγροτουριστικού – πολιτιστικού συνεταιρισμού ή ατομικών και συλλογικών επιχειρήσεων στο Ν.Ιωαννίνων.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΡΑΞΙΤΕΛΗΣ

Το πρόγραμμα ΠΡΑΞΙΤΕΛΗΣ είναι ένα κοινοτικό διακρατικό πρόγραμμα που έχει εγκριθεί στο πλαίσιο της κοινοτικής πρωτοβουλίας ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ, άξονας ΥΟΥΤΗΣΤΑΡΤ, χρηματοδοτείται κυρίως από το ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και στόχο έχει τη διευκόλυνση ένταξης στην

⁶⁰ Τα κέντρα αυτά, διαθέτουν τηλεματικό δίκτυο και τράπεζα πληροφοριών και συνδέονται μεταξύ τους μέσω διαδικτύου (INTRANET). Η πρόσβαση είναι δυνατή μέσα από τα γραφεία ΔΙΟΝΗ. Ένα από τα κέντρα αυτά λειτουργεί στο Δημαρχιακό Κατάστημα Μετσόβου

αγορά εργασίας νέων ηλικίας 16-24 ετών, που δεν διαθέτουν επαρκή επαγγελματικά προσόντα.⁶¹

Μεταξύ των δράσεων που θα αναπτυχθούν στο πλαίσιο του προγράμματος ΠΡΑΞΙΤΕΛΗΣ περιλαμβάνονται :

- Η μελέτη του Αναπτυξιακού σχεδιασμού και της αγοράς εργασίας του Ν. Ιωαννίνων και οι προτάσεις για επαγγέλματα με προοπτικές .

- Η μελέτη ανάπτυξης που θα περιλαμβάνει το σχεδιασμό, την οργάνωση και τη λειτουργία κοινωνικών επιχειρήσεων.

- Η δημιουργία δυο ινστιτούτων Επαγγελματικού Προσανατολισμού, Τεχνικών Αναζήτησης Εργασίας και προώθησης της επιχειρηματικότητας των νέων

- Η δημιουργία ενός μοντέλου επαγγελματικού προσανατολισμού με την χρήση Η/Υ που θα βοηθήσει τους νέους να

-διερευνήσουν τις παραμέτρους που συνθέτουν το προφίλ αυτοαντίληψης (π.χ. προσωπικά χαρακτηριστικά, αξίες, επαγγελματικές προτιμήσεις)

-πληροφορηθούν για εναλλακτικές εκπαιδευτικές και επαγγελματικές ευκαιρίες και διεξόδους

-να σχεδιάζουν την επαγγελματική τους επιλογή

-να πληροφορηθούν για υπάρχουσες κενές θέσεις εργασίας σύμφωνα με τις επαγγελματικές τους προτιμήσεις.

-να μνηθούν στις τεχνικές αναζήτησης εργασίας.

- Η παραγωγή έντυπου εγχειριδίου τεχνικών αναζήτησης εργασίας για νέους με χαμηλά επαγγελματικά προσόντα σε μορφή CD-ROM.

- Η κατάρτιση συμβούλων επαγγελματικού προσανατολισμού τεχνικών αναζήτησης εργασίας και προώθησης της επιχειρηματικότητας.

Ειδικότερα πρόκειται να εξειδικεύσει νέους ανέργους απόφοιτους κοινωνικών επιστημών στην ειδικότητα Συμβούλων Επαγγελματικού

⁶¹ ΕΕΤΑΑ, « Κοινωνικός αποκλεισμός », περ. Τοπική Αυτοδιοίκηση και Ανάπτυξη, Μάιος-Ιούνιος 1997

Προσανατολισμού, τεχνικών αναζήτησης εργασίας και προώθηση της επιχειρηματικότητας για να καλυφθούν οι ανάγκες των δυο Ινστιτούτων .

- Κατάρτιση νέων για ίδρυση και λειτουργία συνεταιρισμού ηλεκτρονικής σχεδίασης εντύπου. Δηλαδή η εξειδίκευση ανέργων νέων με χαμηλά επαγγελματικά προσόντα και καλλιτεχνικές προτιμήσεις καθώς και ο εφοδιασμός δεξιοτήτων για να ιδρύσουν και να λειτουργήσουν συνεταιρισμό ηλεκτρονικής τυπογραφίας με χρήση Η/Υ.

Στοχεύει λοιπόν, η πρωτοβουλία ‘ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ’ στην εξεύρεση νέων λύσεων στο πρόβλημα της ανεργίας στην ευρωπαϊκή Ένωση χρηματοδοτώντας πιλοτικά σχέδια. Και αναζητά τρόπους για να συμβάλλει στην ανάπτυξη των ανθρωπίνων πόρων, να βελτιώσει την λειτουργία της αγοράς εργασίας, να προωθήσει την κοινωνική αλληλεγγύη και την ισότητα ευκαιριών.

ΚΕΝΤΡΟ ΑΝΟΙΧΤΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ (Κ.Α.Π.Η.)

Ο θεσμός των ΚΑΠΗ,⁶² ύστερα από έρευνες που έγιναν, σημείωσε τεράστια επιτυχία και αγκαλιάστηκε από όλους τους κοινωνικούς φορείς και τους ίδιους τους ηλικιωμένους συμπολίτες μας. Συνέβαλε από την πλευρά του, στην διατήρηση των επαφών των ανθρώπων της τρίτης ηλικίας με την κοινωνική ζωή και δράση ,συντέλεσε στην ανάπτυξη ενδιαφερόντων και ασχολιών και έγινε αφορμή για να λειτουργήσει και πάλι το συναίσθημα της ανθρώπινης ζεστασιάς και της αγάπης. Σήμερα λειτουργούν περίπου 360 κέντρα ανοικτής προστασίας ηλικιωμένων σε Δήμους της χώρας.

Ένα από τα κέντρα αυτά λειτουργεί και στο δήμο Μετσόβου και ως σκοπό έχει την εφαρμογή προγράμματος εξωιδρυματικής προστασίας των ηλικιωμένων και την παροχή ιατροκοινωνικής προστασίας στα ηλικιωμένα

⁶² Υπουργείο Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, «Ο θεσμός των ΚΑΠΗ», περ, *Κοινωνική Πρόνοια και Φροντίδα*, Ιούνιος-Ιούλιος 1999, σελ.20-24

άτομα της περιοχής του Δήμου, ώστε να παραμένουν τα άτομα αυτά στην οικογένεια και στον Δήμο.

Δραστηριότητες που πραγματοποιούνται ,είναι η οργάνωση ψυχαγωγικών και μορφωτικών προγραμμάτων και εκδηλώσεων, περιπάτων, εκδρομών και οργανωμένων διακοπών . Πραγματοποιούνται διαλέξεις και ελεύθερες συζητήσεις για θέματα και προβλήματα που απασχολούν τους ηλικιωμένους, από ειδικούς επιστήμονες και κοινωνικούς λειτουργούς. Επίσης λειτουργεί σύγχρονο καφενείο με ειδικές τιμές για τους ηλικιωμένους, και το κατάλληλο περιβάλλον που υπάρχει, τους προσφέρει ψυχαγωγία και ξεκούραση .

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ‘ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ’

Οι συνθήκες ζωής στη σημερινή απρόσωπη κοινωνία, μπορούν να αποβούν σκληρές για κάποιους ηλικιωμένους συνανθρώπους μας. Ο σύγχρονος τρόπος ζωής και οι αλλαγές στα κοινωνικά πρότυπα πολλές φορές, απομακρύνουν τους ανθρώπους της τρίτης ηλικίας από την οικογενειακή θαλπωρή . Πόσοι από αυτούς δεν έχουν τη δυνατότητα να αυτοεξυπηρετηθούν και να κάνουν τα στοιχειώδη που απαιτεί η ζωή, πράγματα που να μην είναι αυτονόητα . Το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας, έχοντας στόχο την πρόληψη και την αποφυγή της περιθωριοποίησης προχώρησε στην εφαρμογή ενός ολοκληρωμένου προγράμματος κατ οίκον προστασίας ανθρώπων της τρίτης ηλικίας.⁶³

Το συγκεκριμένο Πρόγραμμα που σχεδιάστηκε από το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας και υλοποιείται σε συνεργασία με το Υ.Ε.Δ.Δ.Α. και την Κ.Ε.Δ.Κ.Ε. είναι πλέον η νέα μορφή προστασίας των ηλικιωμένων που με την πλήρη εφαρμογή του, θα καλύψει τις ανάγκες των ατόμων της τρίτης ηλικίας. Στόχος του προγράμματος είναι ο ηλικιωμένος να συμμετέχει ενεργά, να αξιοποιεί τις δυνατότητες του, να ζει στο περιβάλλον του και να μη βιώνει

⁶³ Υπουργείο Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, «Βοήθεια στο Σπίτι», περ, *Κοινωνική Πρόνοια και Φροντίδα*, Ιούνιος-Ιούλιος 1999, σελ. 16-20

τον κοινωνικό αποκλεισμό. Αυτό θα γίνει μέσω εξειδικευμένων επιστημόνων και οικογενειακών βοηθών, οι οποίοι θα παρέχουν την απαιτούμενη φροντίδα, συμπαράσταση, σωματική περιποίηση, οικιακή βοήθεια και ψυχολογική υποστήριξη.

Ο Δήμος Μετσόβου έχει ενταχθεί στο Πρόγραμμα αυτό και αναμένεται να αρχίσει η υλοποίηση του κατά τους επόμενους μήνες. Σπουδαίο ρόλο στην πραγματοποίηση του προγράμματος, μπορούν να παίξουν οι εθελοντικές πρωτοβουλίες και η ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας, που αποτελούν πολύτιμα όπλα στη μάχη μας, για πιο ανθρώπινη διαβίωση σε μια κοινωνία αλληλεγγύης.

ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ADAPT

Η ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ADAPT είναι μια από τις 13 κοινοτικές πρωτοβουλίες που προέβλεπε η ευρωπαϊκή επιτροπή για τα κράτη μέλη της Ε.Ε., κατά τη διάρκεια της εφαρμογής του πλαισίου στήριξης που τα αφορούν.

Προσαρμογή του εργατικού δυναμικού στη βιομηχανική μεταβολή είναι ο πλήρης τίτλος της Κ.Π. ADAPT και υποδηλώνει την προτεραιότητα που δίνεται από την ευρωπαϊκή ένωση σε αυτή την κατεύθυνση .

Βασική προτεραιότητα –στο πλαίσιο εφαρμογή της Κ.Π. ADAPT – είναι η καινοτομία, η οποία ως δεδομένο αποτελεί τη βάση της ανάπτυξης κάθε πρότασης που απευθύνεται ως αίτηση χρηματοδότησης στην Κ.Π.

Με 22 προτάσεις εργασίας η πρωτοβουλία ADAPT καλύπτει ολόκληρο το φάσμα των δραστηριοτήτων που είναι δυνατό να πραγματοποιηθούν έτσι ώστε να επιτευχθεί η εκβιομηχάνισή της.⁶⁴

Στις 22 προτάσεις της η ADAPT περιλαμβάνει

- Κατάρτιση και παροχή συμβούλων.

⁶⁴ Παπάς Δ., «Η κοινοτική Πρωτοβουλία ADAPT», *Αμάθεια 1* (Ν.Σ.), Έκδ. INTERFACE Α.Ε., (ΠΡΩΗΝ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ), Ιούλιος 1999

- Πρόβλεψη και προώθηση των δικτύων και νέων δυνατοτήτων απασχόλησης.
- Προσαρμογή των δομών και συστημάτων βοήθειας για την βιομηχανική μεταβολή.
- Ενέργεια πληροφόρησης, διάδοσης και ευαισθητοποίησης.
Στόχοι της πρωτοβουλίας είναι
- Η επιτάχυνση της προσαρμογής του εργατικού δυναμικού στη βιομηχανική μεταβολή
- Η αύξηση της ανταγωνιστικότητας των υπηρεσιών και του εμπορίου.
- Η πρόληψη της ανεργίας με την ανάπτυξη του εργατικού δυναμικού μέσω της βελτίωσης των προσόντων και της εξασφάλισης μεγαλύτερης επαγγελματικής κινητικότητας.
- Η πρόβλεψη και επιτάχυνση της ανάπτυξης νέων θέσεων εργασίας και νέων δραστηριοτήτων κυρίως για την αξιοποίηση του δυναμικού των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

«DAIRY ZOOM»⁶⁵

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΣΤΗΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΓΑΛΑΚΤΟΜΙΚΩΝ

Τα γαλακτομικά προϊόντα αποτελούν ένα σημαντικό κλάδο της βιομηχανίας τροφίμων και έναν πλέον από τους δυναμικούς της ελληνικής βιομηχανίας. Η κατανάλωσή τους καλύπτει ένα μεγάλο μέρος των ειδών διατροφής το οποίο παρουσιάζει αυξητική τάση τα τελευταία χρόνια με ποσοστό συμμετοχής 17.5 % επί της συνολικής κατανάλωσης τροφίμων.

Σήμερα, είναι δεδομένο ότι η αγορά εργασίας δεν καλύπτεται τοπικά, αλλά υπάρχει μια διαρκής εναλλαγή –διασύνδεση με άλλες αγορές του ίδιου

⁶⁵ Παπαγεωργίου Ελευθέρια, «Νέοι Μέθοδοι Υποστήριξης της Βιομηχανίας Γαλακτοκομικών», *Αμάθεια*, Έκδ. INTERFACE A.E., (ΠΡΩΗΝ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ), Ιούλιος 1999

κλάδου σε άλλες χώρες. Επιπλέον η αγορά εργασίας είναι διασυνδεδεμένη με τις τάσεις που παρουσιάζει ο κλάδος, την επιθυμητή βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και παραγωγικότητας. Ο κλάδος των γαλακτομικών είναι από τους κλάδους που σύντομα θα γνωρίσουν τον διεθνή ανταγωνισμό και κατά συνέπεια την ανάγκη για χρήση νέας Τεχνολογίας, την εισαγωγή καινοτομίας, την έντονη ανάγκη για πληροφόρηση, αλλά περισσότερο την ανάγκη για εξειδικευμένο προσωπικό .

Στην Ήπειρο τα παραδοσιακά γαλακτομικά προϊόντα είναι αυτά τα οποία σε μεγάλο ποσοστό στηρίζουν την Βιομηχανία, αλλά είναι επίσης γνωστό ότι και η παραγωγή παραδοσιακών προϊόντων περνάει μέσα από την καινοτομία σε άλλες φάσεις της (π.χ. οργάνωση εργασίας, διάθεση προϊόντος, κ.α.)

Η παραγωγή γαλακτομικών προϊόντων αποκτά ιδιαίτερη σημασία με την συμμετοχή φορέων από άλλες χώρες. Ένας από τους Φορείς του προγράμματος αυτού είναι και ο Δήμος Μετσόβου.

Η ΤΥΡΟΚΟΜΙΑ ΤΟΥ ΜΕΤΣΟΒΟΥ ΚΑΙ Η ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΜΕΣΩ ΤΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ADAPT-DAIRY ZOOM

Στην περιοχή του Μετσόβου, όπως αναφέραμε σε προηγούμενα κεφάλαια, λόγω του ορεινού και απόκρημνου εδάφους και των δύσκολων κλιματολογικών συνθηκών βασική οικονομική δραστηριότητα των κατοίκων της περιοχής, από πολύ παλιά αποτελούσε η κτηνοτροφία και η τυροκομία.

Στις μέρες μας η κτηνοτροφία παρουσιάζει μια κάμψη και δεν αποτελεί την πρωτεύουσα οικονομική δραστηριότητα των κατοίκων. Τα πρωτεία τα έχει πάρει ο τουρισμός , τόσο από άποψη συνόλου επαγγελματικών εγκαταστάσεων, όσο και σαν συνολικό εισόδημα που εισρέει στην περιοχή.

Η τυροκομία με την κάμψη της κτηνοτροφίας υφίσταται και αυτή μια ύφεση ως προς τον όγκο των παραγόμενων ποσοτήτων, αλλά παρουσιάζει μια σημαντική άνοδο της ποιότητας των προϊόντων της.

Είναι ανάγκη να ληφθούν κάποια μέτρα για την ενίσχυσή της. Πρωταρχικά πρέπει να ληφθεί υπόψη η τεχνολογική εξέλιξη που αλλάζει τις παραγωγικές μεθόδους και διαδικασίες. Οι νέες συνθήκες που επικρατούν στον εμπορικό τομέα των τυροκομικών προϊόντων απαιτούν συνεχή επαγρύπνηση από μέρους των μικρών επιχειρήσεων του κλάδου .

Σημαντική επίσης, είναι για την ενίσχυση του κλάδου και η συνεχής εκπαίδευση των επαγγελματιών και των εργαζομένων στην γαλακτοβιομηχανία – τυροκομία, σε θέματα που αφορούν την παραγωγή, μεταποίηση στην Ήπειρο, αφού στην περιοχή είναι εγκατεστημένες δυναμικές μονάδες του κλάδου όπως η ΔΩΔΩΝΗ, ΠΙΝΔΟΣ, ΙΔΡΥΜΑ ΑΒΕΡΩΦ ΤΟΣΙΤΣΑ κ.α. που έχουν αισθητή την παρουσία τους στην Ελλάδα και στο εξωτερικό εδώ και πολλά χρόνια .

Με το πρόγραμμα «DAIRY ZOOM» στα πλαίσια της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας ADAPT, προβλέπεται η ενίσχυση κλάδου του γάλακτος.⁶⁶ Οι κύριοι άξονες που προσφέρει το προτεινόμενο πρόγραμμα υποστήριξης παραθέτονται ως εξής:

- Υποστήριξη και υποβοήθηση της περιφερειακής ανάπτυξης με ενίσχυση της δυναμικής των επιχειρήσεων του κλάδου του γάλακτος, που για την Ήπειρο παρουσιάζει το συγκριτικό πλεονέκτημα της ύπαρξης αξιόλογων μονάδων και παραδοσιακών ποιοτικών προϊόντων.
- Υποστήριξη και αναβάθμιση του ενδογενούς δυναμικού του βασίζεται στα νέα μοντέλα παρέμβασης στην τοπική οικονομία.
- Υποστήριξη δράσεων που αφορούν την πρόσβαση στην καινοτομία και τεχνολογία, αλλά και στην αγορά εργασίας.
- Ενίσχυση και ανάπτυξη δεξιοτήτων από στελέχη κλάδου με σκοπό την ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας και της ίδιας πρωτοβουλίας.

⁶⁶ Βαδεβούλης Δ., «Η Κτηνοτροφία και η Τυροκομία» – «DAIRY ZOOM», *Αμάλθεια*, Έκδ. INTERFACE Α.Ε., (ΠΡΩΗΝ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ), Ιούλιος 1999

Επίσης το πρόγραμμα αποτελείται από τις εξής δραστηριότητες :

Δημιουργία παρατηρητηρίου καινοτομίας - τάσεων αγοράς και εργασίας, λειτουργία κέντρου παροχής υπηρεσιών, ανάπτυξη συστήματος εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και παροχή κατάρτισης, δράσεις ευαισθητοποίησης και διάχυσης του προγράμματος καθώς και δράσεις διακρατικότητας.

Το πρόγραμμα αυτό έχει αρχίσει να υλοποιείται στην Περιφέρεια της Ηπείρου .

Η συστηματική παρακολούθηση της πορείας του κλάδου και η επιστημονική καταγραφή και ανάλυση των δεδομένων με την δημιουργία σύγχρονων υποδομών εξοπλισμένων με τον κατάλληλο εξοπλισμό και επανδρωμένων με ειδικευμένο προσωπικό θα βοηθήσουν σημαντικά και θα αποτελέσουν ένα σύγχρονο εργαλείο για την ενίσχυση της βιωσιμότητας και της ανάπτυξης του κλάδου .

Η υλοποίηση του προγράμματος DAIRY ZOOM στην περιοχή του Μετσόβου και στο Νομό Ιωαννίνων μέσω των τεσσάρων δράσεών του, αναμένεται να στηρίξει τον κλάδο της γαλακτοβιομηχανίας μέσω της βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας και παραγωγικότητας και της πρόσβασης στην καινοτομία και τεχνολογία .

Η δημιουργία του τηλεματικού σταθμού στο Μέτσοβο, σαν μέρος του τηλεματικού δικτύου του Νομού, η συλλογή στοιχείων της ντόπιας παραγωγής και η παροχή πληροφοριών προς τους ενδιαφερόμενους επαγγελματίες και εργαζομένους θα συμβάλλουν σημαντικά στην στήριξη της τυροκομίας στην περιοχή μας.

ΣΧΕΔΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ (2000 – 2006)⁶⁷

Στα πλαίσια του Σχεδίου Περιφερειακής Ανάπτυξης Ηπείρου 2000-06, ο Δήμος Μετσόβου προτείνει σειρά έργων, υπηρεσιών και δράσεων με στόχο την όσο το δυνατόν καλύτερη παροχή υπηρεσιών στους δημότες του, για την προώθηση της ανάπτυξης της ευρύτερης περιοχής, την ανάδειξη και διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Η επίτευξη του στόχου αυτού, βασίζεται στην καταγραφή και επίγνωση της υπάρχουσας υποδομής και των χαρακτηριστικών του νέου Δήμου, στις ανάγκες που προκύπτουν με τα νέα δεδομένα στους διαφόρους τομείς, όπως στην απασχόληση (ιδιαίτερα σε τομείς τοπικού χαρακτήρα, όπως η κτηνοτροφία, ο τουρισμός, η δασοκομία, οι μεταποιητικές βιοτεχνίες ξύλου κ.α.), στην επικοινωνία και στις μεταφορές (κατασκευή και βελτίωση οδικού δικτύου μεταξύ των δημοτικών διαμερισμάτων και μεταξύ όμορων Δήμων), στην εκπαίδευση, στον πολιτισμό, στη διαχείριση του περιβάλλοντος, στον μηχανολογικό εξοπλισμό.

Η αξιολόγηση των προτάσεων έγινε με βάση την ισόρροπη ανάπτυξη όλων των δημοτικών διαμερισμάτων, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες του καθενός και τον ρόλο του στο νέο Δήμο, στα πλαίσια του προγράμματος ' ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ', το οποίο έχει αρχίσει να εφαρμόζεται με επιτυχία.

Τα βασικά προβλήματα της περιοχής του Μετσόβου είναι:

α. Η κατάσταση του οδικού δικτύου (εθνικού, επαρχιακού, διαδημοτικού και μεταξύ των δημοτικών διαμερισμάτων). Στην αντιμετώπιση του προβλήματος, θα συμβάλλει αφενός μεν, η ολοκλήρωση της Εγνατία Οδού που αποτελεί κλάδο του Διευρωπαϊκού Αυτοκινητόδρομου και αναπτυξιακό έργο μεγάλης εθνικής σημασίας, η κατασκευή της οποίας θα

⁶⁷ Συνέντευξη Δημάρχου Μετσόβου, κ. Αλέξανδρου Καχριμάνη

συντελέσει σημαντικά στην άρση της απομόνωσης των γεωγραφικών διαμερισμάτων της Ηπείρου και της Θράκης και στην οικονομική ανάπτυξη των περιοχών που διασχίζει αφετέρου, με σειρά προτεινόμενων έργων, ώστε να διασφαλιστεί η επικοινωνία και οι μεταφορές μεταξύ των όμορων Δήμων της περιοχής (όπως διανοίξεις τοπικών δρόμων).

β. Η απασχόληση και κατά επέκταση η μετανάστευση του πληθυσμού της περιοχής .

Το πρόβλημα αυτό μπορεί να αντιμετωπιστεί με την ανάπτυξη παραγωγικών δραστηριοτήτων με βάση τον εκσυγχρονισμό της κτηνοτροφίας, της δασοκομίας, την προώθηση επώνυμων προϊόντων της περιοχής, την ελεγχόμενη διαχείριση των πλούσιων φυσικών πόρων, την περαιτέρω ανάπτυξη του τουρισμού σε νέες μορφές και γενικότερα η εναρμόνιση του παραδοσιακού μοντέλου ανάπτυξης σε σύγχρονο δυναμικό μοντέλο αξιοποιώντας τα πλεονεκτήματα της περιοχής.

Στα πλαίσια αυτά προτείνεται στο Δ.Δ. Ανηλίου, η δημιουργία νέου χιονοδρομικού κέντρου Ανηλίου Μετσόβου, στο Δ.Δ. Ανθοχωρίου, η ίδρυση Μουσείου Υδροκίνησης, η αξιοποίηση της τεχνητής λίμνης Πηγών Αώου και η δημιουργία Βιοτεχνικού πάρκου, προκειμένου να λειτουργούν όλες οι βιοτεχνίες σε ενιαίο και συγκεκριμένο χώρο.

γ. Η ποιότητα των κοινωνικών και περιβαλλοντικών υποδομών, οι οποίες αν και έχουν βελτιωθεί τα τελευταία χρόνια, χρειάζονται περαιτέρω ενίσχυση ώστε να συμβάλλουν, όχι μόνο στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της περιοχής και στην προστασία του περιβάλλοντος, αλλά και στην προσέλκυση νέων τουριστών υψηλού επιπέδου.

Για αυτό προτείνονται έργα ύδρευσης και αποχέτευσης σε συνδυασμό με τον εκσυγχρονισμό του μηχανολογικού και μηχανογραφικού εξοπλισμού των υπηρεσιών του Δήμου.

δ. Η διατήρηση και η ανάδειξη της πλούσιας πολιτιστικής κληρονομιάς και του φυσικού κάλλους του νέου δήμου, εφόσον διαθέτει πολλά και σημαντικά πολιτιστικά στοιχεία από τα οποία άλλα είναι ξεχασμένα, άλλα ελλιπώς ή καθόλου συντηρημένα και άλλα άγνωστα .

Η κατάσταση αυτή μπορεί να αντιμετωπιστεί με παρεμβάσεις από την Τ.Α. με την ενεργή συμμετοχή των πολιτών, σε διάφορα μνημεία της περιοχής (Ι.Μ. Κόκκινο Λιθάρι, Μύλοι), καθώς και με την δημιουργία κατάλληλων κέντρων που θα συμβάλλουν στην ανάπτυξη και διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς μέσω της Παιδείας με την παροχή πληροφοριών και γνώσεων, καθώς και την παροχή της κατάλληλης κατάρτισης.

Προτείνεται η δημιουργία Μουσείου Παραδοσιακών Επαγγελμάτων, καθώς και Κέντρου Μελέτης και Καταγραφής Ηπειρωτικής Μουσικής του ορεινού όγκου της Πίνδου.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ, ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΜΕΤΣΟΒΟΥ

Το Μέτσοβο αποτελεί μια ιδιαίτερη περίπτωση της ελληνικής περιφέρειας, όπου συνυπάρχουν αρμονικά, ένα σημαντικό επίπεδο οικονομικής ευημερίας και μια πλούσια πολιτιστική παρουσία. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι, ο συνδυασμός αυτός έχει συγχρόνως μεγάλο ιστορικό βάθος, αλλά και μελλοντική προοπτική.

Ιστορικά η ανάπτυξη του βασίστηκε στην άντληση σημαντικών κεφαλαίων εκτός της τοπικής κοινωνίας. Αρχικά ήταν οι εμπορευόμενοι, ακολούθησαν οι ευεργέτες, πιο πρόσφατα οι θεσμικοί ευεργέτες και τελευταία το Δημόσιο μέσω της ευρωπαϊκής Ένωσης.⁶⁸

Το ορεινό ανάγλυφο της περιοχής, σε συνδυασμό με την παραδοσιακή εξειδίκευση των κατοίκων της, στη μεταποίηση γάλακτος και ξυλείας, στη βιοτεχνία ειδών λαϊκής τέχνης, η απασχόληση στους τρεις τομείς της παραγωγής και η θετική πληθυσμιακή εξέλιξη διαμόρφωσαν το ιδιαίτερο αναπτυξιακό πρότυπο της περιοχής.

Δεδομένης της έλλειψης υποδομών και της ανεπαρκούς σύνδεσης με την υπόλοιπη Ελλάδα, το Μέτσοβο διαμόρφωσε ένα αναπτυξιακό πρότυπο που υπαγορεύεται από τον ιδιαίτερο ορεινό χαρακτήρα του και τη γεωγραφική του θέση.

Έτσι βλέποντας την κατάσταση που επικρατεί στον κοινωνικο-πολιτιστικό και οικονομικό τομέα, θα προταθούν ορισμένες ενέργειες κρινόμενες ως απαραίτητες για την περιφερειακή και πολιτιστική ανάπτυξη της περιοχής. Καταρχήν, πρέπει να οριστεί το επιλεγόμενο μοντέλο ανάπτυξης . Η έννοια της ανάπτυξης έχει συχνά μεταφραστεί σε οικονομικά μεγέθη και έχει θεωρηθεί ανάλογη της εξέλιξης των οικονομικών δεικτών . Εντούτοις, τα

⁶⁸ Ε.Μ.Π. *Επιστρέφοντας ένα μέρος του χρόνου*, σελ.225

τελευταία χρόνια έχει αποδεχτεί η ανάγκη υιοθέτησης της έννοιας ‘αειφόρου ανάπτυξης’, που ισοδυναμεί με την συνεκτίμηση και την αξιοποίηση όλων των διαθέσιμων της περιοχής (ανθρωπίνων, φυσικών, πολιτιστικών), και την εκτίμηση και αξιολόγηση των μεταβολών και των μεταξύ τους σχέσεων διαχρονικά . Στο Μέτσοβο η εφαρμογή ολοκληρωμένου προγράμματος ανάπτυξης εκτιμάται ότι θα οδηγούσε σε αναπτυξιακή διαδικασία που θα οδηγούσε στην ενεργοποίηση του ενδογενούς δυναμικού της περιοχής. Είναι ανάγκη να γίνουν παρεμβάσεις στην υποδομή, στις αγροτικές δραστηριότητες, στη μεταποίηση, στο περιβάλλον και στον τουρισμό (με έμφαση στον οικοτουρισμό-αγροτουρισμό).

Όσον αφορά τα ανθρώπινα διαθέσιμα της περιοχής, έχει επισημανθεί η θετική πληθυσμιακή εξέλιξη της περιοχής και η ύπαρξη σχετικά σταθερού αριθμού οικονομικά ενεργού πληθυσμού. Είναι ανάγκη να διατηρηθεί και να βελτιωθεί η πληθυσμιακή εικόνα της περιοχής, με την ενίσχυση πληθυσμιακά των μικρότερων κοινοτήτων και τον περιορισμό των μετακινήσεων προς την πρωτεύουσα, ενώ σημαντικό στοιχείο θεωρείται ο περιορισμός του υψηλού υψηλού ποσοστού ανεργίας στις τάξεις των νέων, γεγονός που θα ενισχύσει τον κοινωνικό ιστό της περιοχής. Για να επιτευχθούν τα παραπάνω προτείνονται:

- Η ενίσχυση της εκπαιδευτικής διαδικασίας σε όλες τις βαθμίδες, ώστε οι περισσότεροι νέοι να ολοκληρώσουν τη βασική εκπαίδευση και να κατευθύνονται σε ανώτερες σπουδές. Στην επίτευξη του στόχου αυτού, θα συμβάλλει η λειτουργία σχολών κατάρτισης, που θα αξιοποιήσουν και θα συνδυάσουν παραδοσιακές τεχνικές με νέες τεχνολογίες και καινοτομίες. Έτσι, θα βελτιωθούν η ποιότητα παραγωγής και το μορφωτικό επίπεδο και θα τονωθεί η τοπική οικονομία και κοινωνία. Επίσης, η βελτίωση του δικτύου μεταφορών και η δυνατότητα για μετέπειτα ανάλογη απασχόληση θα διευκολύνουν την επίτευξη του παραπάνω στόχου.

- Η προσπάθεια ισόρροπης οικονομικής ανάπτυξης και όχι η μονοτομεακή εξειδίκευση της περιοχής, γιατί έτσι υπονομεύεται η διαχρονικότητα της εξέλιξής της. Αυτό σημαίνει,

α. Περαιτέρω ενίσχυση του δευτερογενούς τομέα μέσω της δημιουργίας επιχειρήσεων μεγαλύτερης δυναμικότητας, ώστε να υπάρχουν περισσότερες ευκαιρίες απασχόλησης. Η ίδρυση βιομηχανίας ξύλου που θα αξιοποιεί όλον τον ξυλώδη όγκο όχι μόνο του Μετσόβου, αλλά και της ευρύτερης περιοχής θα συμβάλλει σημαντικά στην ανάπτυξη της περιοχής. Η υλοποίηση της πρότασης αυτής γίνεται ευκολότερη για τον λόγο ότι το Μέτσοβο αποτελεί μια από τις τρεις εναλλακτικές προτάσεις ειδικής επιτροπής του Νομαρχιακού Συμβουλίου Ιωαννίνων που πρότεινε τη δημιουργία μονάδας μεσαίας δυναμικότητας εκμετάλλευσης της δασικής παραγωγής.⁶⁹ Σε μια τέτοια μονάδα μπορεί να μετατραπεί το ξυλουργικό εργοστάσιο του ιδρύματος Τοσίτσα, το οποίο διαθέτει χώρο προσιτό για τα μεταφορικά μέσα και κάποια υποδομή, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν χρειάζεται σύγχρονο τεχνολογικό εξοπλισμό που θα εξυπηρετεί νέες ανάγκες. Στην πραγματοποίηση της πρότασης αυτής, είναι δυνατό να συμμετάσχει το ίδρυμα Τοσίτσα με την παροχή του χώρου και διαφόρων εγκαταστάσεων και οι διάφορες συνεταιριστικές οργανώσεις της περιοχής, οι οποίες θα αναλάβουν τον εξοπλισμό του εργοστασίου. Σχετικά με την επιχορήγησή του, αυτή μπορεί να γίνει από τα διάφορα αναπτυξιακά προγράμματα.

-αναγκαίος είναι ο εκσυγχρονισμός των τυροκομείων της περιοχής, για μεγαλύτερη δυνατότητα επεξεργασίας γάλακτος και κυρίως του ιδρύματος Τοσίτσα, του οποίου τα προϊόντα έχουν κατακτήσει την ελληνική αγορά. Ήδη η τεχνολογία που χρησιμοποιεί θεωρείται κάπως ξεπερασμένη και είναι αναγκαίος ο εκσυγχρονισμός και η επέκταση για μεγαλύτερη παραγωγή. Η ίδρυση τυροκομικής σχολής στην οποία πεπειραμένοι υπάλληλοι θα μεταδώσουν την τέχνη σε νέους ώστε να διατηρήσουν την παράδοση της περιοχής.

⁶⁹ Πρακτικά 1ου Συνεδρίου Μετσοβίτικων Σπουδών, Έκδ. Εξωρραϊστικός Σύλλογος Μετσόβου, σελ.21

- Η ίδρυση ενός κέντρου παραδοσιακής ελληνικής καλλιτεχνικής βιοτεχνίας και χειροτεχνίας, πρόκειται να συμβάλλει στην προώθηση των ανταγωνιστικών κυρίως κλάδων της ξυλογλυπτικής και της υφαντικής. Στόχος του δεν είναι να ανταγωνιστεί τις υπόλοιπες βιοτεχνίες του είδους, αλλά μέσα από την σχολή εκμάθησης που θα διαθέτει, να προωθήσει νέους ανθρώπους στην τέχνη κατασκευής παραδοσιακών προϊόντων.

β. αξιοποίηση του τομέα της δασοπονίας, ο οποίος είναι ένας από τους πλέον δυναμικούς κλάδους της περιοχής. Το υπάρχον οδικό δίκτυο, χρειάζεται βελτίωση και σε αυτό θα συμβάλλει στο να αναζητήσουν στο δασαρχείο την αύξηση της χρηματοδότησης από την πολιτεία, είτε μέσω αναπτυξιακών προγραμμάτων είτε μέσω διεθνών χρηματοδοτήσεων (Ε.Ε.). Χρειάζεται συστηματική μελέτη, απογραφή και αξιολόγηση των δασών της περιοχής από αρμόδιες υπηρεσίες (Υπουργείο Γεωργίας). Η ύπαρξη δασικού κτηματολογίου θεωρείται απολύτως αναγκαία. Επίσης, η υποβοήθηση της φυσικής αναγέννησης των δασών με διάφορα προγράμματα δενδροφυτεύσεων και η αποτελεσματικότερη προστασία εκ μέρους της Δασικής Υπηρεσίας από την λαθροϋλοτομία.

γ. Για την ενίσχυση του κλάδου της κτηνοτροφίας προτείνουμε:

- την αύξηση του ζωικού πληθυσμού κατά κλάδο και ταυτόχρονα βελτίωση των εκτρεφόμενων φυτών με μεγαλύτερη αποδοτικότητα, με παράλληλη όμως διατήρηση ορισμένων ντόπιων φυτών που εκμεταλλεύονται πολύ καλύτερα τους ορεινούς βοσκότοπους της περιοχής.

- τον εκσυγχρονισμό των κλάδων της κτηνοτροφίας, χωρίς επιβάρυνση των περιβαλλοντικών χαρακτηριστικών της περιοχής.

- αύξηση της παραγωγικότητας και μείωση κόστους παραγωγής με την αύξηση των αποδόσεων.

- δημιουργία των απαιτούμενων έργων υποδομής κυρίως για την αύξηση της παραγωγής ζωοτροφών.

- ανάπτυξη της συλλογικής δράσης μέσα από συνεταιριστικές οργανώσεις.

- εκπαίδευση παραγωγών σε τεχνικοοικονομικά θέματα.

- διαφήμιση των εγχώριων προϊόντων και προβολή των πλεονεκτημάτων τους, έναντι των εισαγόμενων με όλα τα μέσα προβολής.

- σωστή εκμετάλλευση των βοσκοτόπων, στο καθορισμό των ζωνών βόσκησης, στις αερολιπάνσεις βοσκοτόπων και στη γενετική βελτίωση.

- βελτίωση των συνθηκών εργασίας, ώστε οι νέοι της περιοχής να παραμείνουν και να ασχοληθούν στον τόπο τους.

- τέλος, η ανάπτυξη της κτηνοτροφίας θα πρέπει να επικεντρωθεί στην αύξηση της ποιότητας και της ποσότητας των ζωοκομικών προϊόντων μιας και το Μέτσοβο εμφανίζει ενδιαφέρον, αφού αποτελεί μια μικρή καταναλωτική αγορά παραδοσιακών προϊόντων (ντόπιο τυρί, γάλα, κρέας) με ανάπτυξη μονάδων τυποποίησης και προώθησης των προϊόντων βασιζόμενη σε τεχνικοοικονομικούς ελέγχους.

δ. Ενίσχυση του τριτογενούς τομέα, με τη διασφάλιση της ισόρροπης ανάπτυξης των τριών παραγωγικών τομέων με έμφαση στον τουρισμό. Οι προοπτικές της περαιτέρω τουριστικής ανάπτυξης, συνδέονται με την ανάπτυξη του αγροτουρισμού και του οικοτουρισμού, μαζί με τον ήπιο ορεινό αθλητισμό, σε συνδυασμό με την αξιοποίηση των ορεινών καταφυγίων των γύρω περιοχών.

Ο αγροτουρισμός που ιεραρχείται στην κορυφή των επιλέξιμων εκείνων δράσεων, μέσων των οποίων η ευρωπαϊκή ένωση επιχειρεί πολυταμειακή χρηματοδοτική αντιμετώπιση, έχει ως βασικό στόχο την αγροτική ανάπτυξη μικροχώρων της υπαίθρου.⁷⁰

Βασικά πεδία οριοθέτησης της ολοκληρωμένης τοπικής ανάπτυξης αποτελούν οι τοπικές πρωτοβουλίες, ιδιαίτερα εκείνες που αφορούν τον πολιτισμό ενός τύπου υπαίθρου, ως στοιχείο ταυτότητας και μοναδικότητας σε συνδυασμό με τον αγροτουρισμό.

Όσον αφορά το ρόλο του κράτους, αυτός 'αυτοπεριορίζεται ' σε καθαρά επιτελικό (Κράτος – Στρατηγείο) δίνοντας τη δυνατότητα σε μικρότερες περιφερειακές γεωγραφικές και λειτουργικές ενότητες να

⁷⁰ Πανάγου Β., Σημειώσεις στις Πρακτικές Εφαρμογές, Κεφ. Αγροτουρισμός, 1996, σελ.155-170

αναδείξουν τις δικές τους δυνάμεις, μέσα από τη λογική της ενεργοποίησης του ενδογενούς δυναμικού και των τοπικών πρωτοβουλιών.

Το ολοκληρωμένο πρόγραμμα ανάπτυξης ,που συνθέτει ‘διαπλοκή’ στρατηγικού περιεχομένου των επιμέρους παρεμβάσεων στο συγκεκριμένο ‘μικροχώρο’ της υπαίθρου, με την ενεργή συμμετοχή του ενδογενούς ανθρώπινου δυναμικού, είναι πρόγραμμα πολυτομεακό, που έχει ως στόχο καινοτόμες τοπικές δράσεις, βελτίωση της ποιότητας ζωής, αντιμετώπιση υπάρχουσας ανεργίας και τη δημιουργία νέων ευκαιριών απασχόλησης.

Όταν μιλάμε για τοπικές πρωτοβουλίες, δεν εννοούμε μόνο τις πρωτοβουλίες που αντιλαμβάνονται από μόνιμους κατοίκους των μικρών τόπων, αλλά οριοθετούνται τοπικά και σχεδιάζονται και το σημαντικότερο υλοποιούνται τοπικά με τοπική διαχείριση και κρατικό (μέχρι σήμερα) έλεγχο.

Τοπική πρωτοβουλία με σημαντικές προοπτικές (μόνο στα πλαίσια ολοκληρωμένων τοπικών προγραμμάτων , είναι ο αγροτουρισμός. Μια άλλη τοπική πρωτοβουλία είναι η ανάπτυξη μεταποιητικών μονάδων, μικρού και μεσαίου μεγέθους επεξεργασίας προϊόντων τοπικής πρωτογενούς παραγωγής. Μια τρίτη μεγάλη κατηγορία τοπικών πρωτοβουλιών είναι τα πολιτιστικά, που κάτω από ορισμένους όρους μπορεί να αποδεχθεί κερδοφόρα δραστηριότητα, η οποία και την πολιτιστική ταυτότητα του συγκεκριμένου χώρου συντηρεί με σεβασμό στην ιστορική του προέλευση και την ιδέα της συλλογικότητας προωθεί και μπορεί να αναδειχθεί διαχρονικά σε ισχυρή πηγή δημιουργίας τοπικού εισοδήματος.

Ο σχεδιασμός από κοινού σε επίπεδο τοπικό, του είδους, της μορφής και της κατηγορίας του αγροτουρισμού, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες του χώρου, δημιουργεί προϋποθέσεις ενός τουρισμού με ανθρώπινο πρόσωπο, συνδυάζοντας τον ήπιο τουρισμό με άλλες τοπικές πρωτοβουλίες στα πλαίσια ενός ολοκληρωμένου σχεδίου.

Η συνεργασία με παρεπόμενες την συμπληρωματικότητα των δράσεων, την ευρηματικότητα (που ο καθένας ή η καθεμία έχει τη δυνατότητα να καταθέσει) και ο κοινός στόχος που ενώνει- ο στόχος της ολόπλευρης ανάπτυξης του τόπου, οδηγεί τον τόπο σε αυτόνομη ανάπτυξη.

Αντίθετα, ο ατομισμός είναι ‘ πολυτέλεια ‘ στο τοπικό επίπεδο και μόνο σκληρό ανταγωνισμό δημιουργεί, παρέχοντας πρόσφορο έδαφος στην οποιαδήποτε μορφής έξωθεν παρέμβαση.

Ο αγροτουρισμός με όλα εκείνα τα στοιχεία που τον συνοδεύουν, πάντα στα πλαίσια της εδαφικής και όχι της θεματικής προσέγγισης του χώρου, δηλ. την συμπληρωματικότητα (ως προς την γεωργία, την ανάδειξη νέων τουριστικών τόπων ,την διασύνδεση με την τοπική παραγωγή ,την απασχόληση μελών της αγροτικής οικογένειας που βρίσκονται κάτω από συνθήκες ανεργίας, τη διαπλοκή της λειτουργίας του με συναφείς τοπικές δράσεις μέσα από ολοκληρωμένο στρατηγικό τοπικό σχεδιασμό, αναδεικνύεται σε κυρίαρχη τοπική απασχόληση στους χώρους της υπαίθρου που προσφέρονται για αυτής της μορφής την τουριστική δραστηριότητα, πολύ περισσότερο μάλιστα εάν συνδυαστεί και με άλλες υπηρεσίες /μορφές τουριστικής δράσης και παράλληλα ως ο βασικός μοχλός ανάπτυξης μικρού τόπου της υπαίθρου.

Σκιαγραφώντας τον μέσο επισκέπτη σήμερα, θα έλεγε κανείς πως είναι το άτομο εκείνο που έχει περισσότερες της μιας επιλογές (με βάση την οικονομική του δυνατότητα και το περισσότερο χρόνο που έχει στη διάθεσή του. Βιώνοντας έναν αστικό τρόπο (συνήθως) ζωής με όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά που τον συμπιέζουν ψυχολογικά (στρες) και τον καταβάλλουν, αναζητά γαλήνη, ψυχική και πνευματική ξεκούραση μέσα στο φυσικό περιβάλλον . Ζώντας σε μια κοινωνία που έχει πάψει να επικοινωνεί ανθρώπινα, αναζητά την ανθρώπινη ζεστή επαφή, χωρίς την σκοπιμότητα και την ιδιοτέλεια. Αναζητά τον αυθορμητισμό και την ειλικρίνεια. Θέλει να συμμετέχει ενεργά στα ήθη – έθιμα –πολιτιστικά – γιορτές του τόπου.

Ο αγροτουρισμός προσφέρει ευκαιρία στον επισκέπτη, να εξερευνήσει και να βιώσει τον πολιτισμό του μικρού χώρου, που έχει επισκεφθεί.

Πέρα από μια καθαρά επικερδή δραστηριότητα (για εκείνον που δείχνει σωστό επαγγελματισμό) ο αγροτουρισμός αναδεικνύεται σε μοχλό ανάπτυξης της μικρής κοινωνίας της υπαίθρου, στο βαθμό που επιτυγχάνει μέσα από την συλλογικότητα και τη συνεργασία, το σωστό επαγγελματισμό,

την ευρηματικότητα προσέλκυσης πελατών, την ανθρώπινη σχέση στο μικροχώρο της υπαίθρου, την ενεργοποίηση του ενδογενούς δυναμικού της τοπικής κοινωνίας, απολαμβάνοντας παράλληλα την κοινοτική χρηματοδοτική συνδρομή.

Απαραίτητες παράμετροι για την ισόρροπη ανάπτυξη στον τομέα αυτό είναι ο σεβασμός στο περιβάλλον και η ορθολογική χρήση πόρων.

Για την περιοχή του Μετσόβου, η οποία έχει θαυμάσιους φυσικούς πόρους που στο μεγαλύτερο ποσοστό τους παραμένουν αναξιοποίητοι, προτείνεται η εφαρμογή ενός οικοτουριστικού – αγροτουριστικού προγράμματος. Αναλυτικότερα προτείνονται :

- δημιουργία φορέα υλοποίησης του προγράμματος
- σχεδιασμός ειδικών φυσιολατρικών διαδρομών, προσδιορισμός και ολοκλήρωση των υπαρχόντων διαδρομών
- μονοπάτια, χαράξεις, σημάνσεις, χαρτογραφήσεις, σηματοδοτήσεις, ενέργειες προβολής διαδρομών
- παρατηρητήρια
- σταθμοί – περίπτερα ανάπαυσης μονοπατιών
- οικολογικό πάρκο, οικολογική κατασκήνωση
- κατάρτιση συνοδών
- έργα ανάδειξης και προστασίας βιοτόπων και φαραγγιών
- επιμόρφωση του τοπικού πληθυσμού πάνω στο πρόγραμμα του οικοτουρισμού
- περαιτέρω ανάπτυξη συναφών δραστηριοτήτων με συνεργασία – υποστήριξη του ΕΟΜΜΕΧ., ΥΠ. Γεωργίας, έτσι ώστε να έχουμε δημιουργία συμπληρωματικού πόρου, ενίσχυση της τοπικής αγοράς ποιοτική βελτίωση και προβολή των προϊόντων, αποφυγή παραγωγής φθηνών και μη αυθεντικών αντικειμένων.

Όσον αφορά τα φυσικά διαθέσιμα της περιοχής, είναι εξαιρετικά πλούσια και αξιόλογα και για αυτό χρειάζονται ιδιαίτερη προστασία, καθώς το μεγαλύτερο τμήμα των δασών δεν ανήκει στον εθνικό δρυμό. Έτσι, είναι ανάγκη να ληφθούν μέτρα για την ελαχιστοποίηση των κινδύνων πυρκαγιάς,

την εξάλειψη της πιθανότητας ρύπανσης και την προστασία της σπάνιας πανίδας και χλωρίδας. Δεδομένου, ότι υπάρχουν πολλοί επίσημοι και ανεπίσημοι χώροι χωματερών, προτείνεται η υιοθέτηση μεθόδων διαχείρισης των απορριμμάτων, έτσι ώστε να προλαμβάνεται η ανεξέλεγκτη διασπορά τους στο περιβάλλον. Η πανίδα και η χλωρίδα της περιοχής, έχει μειωθεί και πολλά είδη απειλούνται με εξαφάνιση . Γεγονός που οφείλεται στο κυνήγι, στη ρύπανση και στις αυξημένες ανθρώπινες δραστηριότητες (έργα οδοποιίας) . Μερικά από τα απαιτούμενα μέτρα για την προστασία της πανίδας θα ήταν η προστασία των καταφυγίων των θηραμάτων, οικολογικές μελέτες πριν από τη κατασκευή ενός έργου, η ενημέρωση και η οικολογική εκπαίδευση.

Σχετικά με την πλούσια ιστορική πολιτιστική κληρονομιά της περιοχής, είναι ανάγκη να ληφθούν τα αναγκαία μέτρα και να γίνουν οι απαιτούμενες ενέργειες για την ανάδειξη και προστασία της .

Στην προσπάθεια αυτή σημαντική είναι η παρέμβαση της Τ.Α., η οποία πρέπει να κινηθεί κυρίως σε δυο επίπεδα ,την πολιτιστική παρέμβαση στα όρια της επικράτειας και τη συνεργασία με άλλους δήμους για την ενιαία έκφρασή της σε όλη τη χώρα.

Οι γενικές αντιξοότητες ,η έλλειψη των απαιτούμενων πόρων στους δήμους, και της κατάλληλης πολιτιστικής υποδομής, η ύπαρξη μιας καταναλωτικής κοινωνίας που παραμερίζει τον πολιτισμό ή τον θεωρεί πολυτέλεια των λίγων και εκλεκτών αποτελούν εμπόδια στην έμπνευση και δράση. Η Τ.Α. για τον λόγο ότι βρίσκεται από τη φύση της κοντά στη λαϊκή βάση, με την οποία οφείλει να συνδέεται, να ακούσει, τις ανάγκες της και να εκφράζει τις αγωνίες της ,θεωρείται ο καταλληλότερος φορέας άσκησης πολιτιστικής πολιτικής.

Η διαμόρφωση της πολιτιστικής πολιτικής προϋποθέτει προγραμματισμό, σαφήνεια στους στόχους, διάρκεια και συνέπεια. Χρειάζεται διαρκής προσέγγιση με τον κύριο σκοπό της Τ.Α., την ενεργό συμμετοχή των πολιτών στις δραστηριότητες και τη δημιουργία. Είναι συνεπώς απαραίτητο να είναι ανοικτή και να ευνοεί την έκφραση σκέψεων και προτάσεων των πολιτών, αξιοποιώντας έτσι το ανθρώπινο δυναμικό της. Κριτήριό της δεν

μπορεί να είναι άλλο από την ποιότητα και επιδιώξιμη η βελτίωση όρων ζωής και λειτουργία της τοπικής κοινωνίας.

Βασικός ρόλος της Τ.Α., είναι η δημιουργία υποδομής για την παραγωγή πολιτιστικού προϊόντος και ισόρροπης χωροταξικής κατανομής της πολιτιστικής υποδομής στα πλαίσια της περιοχής. Διότι η σωστή πολιτιστική υποδομή αποτελεί κύρια προϋπόθεση για την ποιοτική αναβάθμιση των πολιτιστικών τομέων, δημιουργεί την επιθυμία για συμμετοχή στις διάφορες πολιτιστικές δραστηριότητες, συμβάλλει στην αναπαραγωγή των κοινωνικών σχέσεων, λειτουργεί ως μοχλός οικονομικής ανάπτυξης για την περιοχή και συμβάλλει στην αναπαραγωγή του καταμερισμού εργασίας ενισχύοντας την τοπική εξουσία και ιδιαίτερα την δημόσια δύναμη του φορέα στον οποίο ανήκει.

Η Τ.Α. μπορεί να διαδραματίσει πρωταρχικό ρόλο στην προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, στη διατήρηση και προβολή των ιδιοτήτων μιας περιοχής, αλλά και τη σύνδεση της πόλης με άλλους πολιτισμούς (δίκτυα πόλεων, αδελφοποίηση) χρησιμοποιώντας τις ιδιοτητες της περιοχής της σαν συνδετικό κρίκο επικοινωνίας με τους άλλους πολιτισμούς.

Σημαντικός είναι ο ρόλος της, στη διάσωση και αξιολόγηση του λαϊκού πολιτισμού, καθώς σε κάθε γωνιά της ελληνικής γης εξακολουθεί να υπάρχει λειτουργικά η παράδοση ενός κλάδου λαϊκής τέχνης. Η ξυλογλυπτική, τα χειροποίητα υφαντά και άλλα μπορούν με την δραστηριοποίηση και την πρωτοβουλία των δήμων, να γίνουν αφετηρίες για περαιτέρω εξελίξεις. Όταν οι ντόπιοι βιοτέχνες των έργων λαϊκής τέχνης θα δουν το έργο τους να περιβάλλεται με στοργή από την δημοτική αρχή, αυτό θα τους εμπνεύσει να συνεχίσουν το έργο τους δημιουργικά πραγματοποιώντας μορφές τέχνης ανάλογες με αυτές που μας κληροδότησε η λαϊκή μας παράδοση.

Οι Δήμοι μπορούν να συμβάλλουν σε αυτό, με το να οργανώνουν εκθέσεις έργων λαϊκής τέχνης, δημιουργώντας παράλληλα μια μόνιμη

συλλογή, οργανώνοντας ομιλίες, προβολές και επιδείξεις του τρόπου κατασκευής τους.

Παράλληλη δραστηριότητα της Τ.Α. είναι η ενεργοποίησή της στην προσπάθεια για ανάδειξη και προστασία, των ιστορικών μνημείων της περιοχής, την διατήρηση ηθών, των εθίμων, των θρύλων και των τοπικών παραδόσεων που αποτελούν την ίδια την ψυχή του λαού μας.

Στο Μέτσοβο υπάρχουν πολλά ιστορικά μνημεία (μοναστήρια, εκκλησίες) αλλά και κατασκευές (οικοσυστήματα) με αξιόλογα αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά, το οποία είναι συνδεδεμένα με την ιστορία και την παράδοση του τόπου μας. Η συντήρηση, η ανάδειξη και η προστασία τους, πρέπει να γίνει κυρίαρχο μέλημα της πολιτιστικής, περιβαλλοντικής και χωροταξικής πολιτικής.

Σημαντικό ρόλο θα παίξει η αξιοποίηση προγραμμάτων της Ε.Ε. και η ύπαρξη ενός εξειδικευμένου προσωπικού (πολιτιστικά στελέχη) που να μπορεί να αναλάβει με πληρότητα και επάρκεια αλλά και να συλλάβει, να σχεδιάσει και να υλοποιήσει τα διάφορα προγράμματα που εκπονούνται για την κοινωνικο-πολιτιστική ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας.

Ενώ σε περίπτωση κάποιων πιο σύνθετων και πιο φιλόδοξων από άποψη ποιότητας προγραμμάτων και με δεδομένη τη στενότητα των πόρων που έχουν οι δήμοι είναι απαραίτητο να γίνεται μια διαδημοτική και διαπεριφερειακή συνεργασία.

Επίσης, η Τ.Α. πρέπει να στρέψει τη προσπάθειά της στο να ενδυναμώσει και να συντονίσει τις διαφορετικές ομάδες μέσα στην περιοχή της, να δοκιμάσουν τις δυνατότητες σε θέματα και τομείς που τους αγγίζουν και τους επιτρέπουν να διακριθούν και να διαφοροποιηθούν ανάλογα με τα ενδιαφέροντά τους.

Ακόμη, η συνεργασία μεταξύ των Δήμων, με τη διοργάνωση συσκέψεων, με την ανταλλαγή καλλιτεχνικών σχημάτων, με τη μεταφορά πείρας, γνώσεων και πληροφοριών, κρίνεται αναγκαία για να αντιμετωπιστούν από κοινού τα μεγάλα προβλήματα που αναστέλλουν την πολιτιστική δημιουργία.

Ο ρόλος της Τ.Α. είναι σημαντικός και πολυδιάστατος. Μπορεί να γίνει ο πυρήνας ο οποίος θα συσπειρώσει και θα εμπνεύσει . Αναγκαίος όμως όρος για την πολιτιστική ανάπτυξη και την πνευματική αναγέννηση, αποτελεί η πολιτιστική αποκέντρωση, και απαιτείται εκτατική και εντατική καλλιέργεια του πολιτισμού.

Για το Δήμο Μετσόβου η Αναπτυξιακή Επιχείρηση και το Πνευματικό Κέντρο αποτελούν βασικό εργαλείο στην άσκηση της πολιτικής, διότι επιτρέπεται η εφαρμογή ιδιωτικοοικονομικών κριτηρίων στη λειτουργία τους , χωρίς παράλληλα να εμφανίζεται κίνδυνος αυτονόμησης από τις επιλογές του ιδρυτικού τους φορέα.

Η διατήρηση λοιπόν της πολιτιστικής ταυτότητας της επαρχίας, θα επιτευχθεί μέσω της ορθολογικής διαχείρισης των φυσικών πόρων της βελτίωσης των αντικειμενικών συνθηκών, της ενίσχυσης των παραδοσιακών δραστηριοτήτων (χωρίς να παραμελούνται οι νέες) και γενικότερα μέσω της συνολικής ανάπτυξης της περιοχής, όπως αυτή ορίστηκε παραπάνω.

Τελειώνοντας την παρούσα εργασία , δημιουργούνται κάποια αναπάντητα ερωτήματα Όπως :

- Ποιοι είναι ουσιαστικά οι κύριοι φορείς πολιτιστικής ανάπτυξης;
- Ποιο το μέγεθος και η ποιότητα των δραστηριοτήτων των φορέων αυτών;
- Ο τρόπος που παρεμβαίνει ο Δήμος στην πολιτιστική ανάπτυξη της περιοχής είναι αποτελεσματικός ή Χρειάζεται η βοήθεια της πολιτείας και των αρμόδιων φορέων;

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ

ΑΒΕΡΩΦ.ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ, Η Αγία Παρασκευή του Μετσόβου, Αθήνα 1972.

ΑΒΕΡΩΦ.ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ, Στο μοναστήρι του Αγ. Νικολάου, Αθήνα 1978.

ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ Δ., Για μια πολιτική της κουλτούρας, εκδ. Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης, 1990.

ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΟΥ Γ.ΑΒΕΡΩΦ., Εν Τρικάλους 1902.

Ε.Ε.Τ.Α.Α., Θέματα περιφερειακής και τοπικής ανάπτυξης, Επιμέλεια Ν.Τάτσος, Αθήνα 1989.

Ε.Ε.Τ.Α.Α. Κοινωνική Πολιτική και Τοπική Αυτοδιοίκηση, Αθήνα 1995.

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ, Επιστρέφοντας ένα μέρος του χρέους, Αθήνα 1998.

ΕΞΩΡΑΪΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΜΕΤΣΟΒΟΥ, ΠΡΑΚΤΙΚΑ Α' Συνεδρίου Μετσοβίτικων Σπουδών, Αθήνα 1991.

ΘΕΚΛΑΣ ΜΟΝΑΧΗΣ (ΚΩΣΤΗΣ ΘΕΚΛΑΣ). Η Παναγία του Μετσόβου, Θεσ/νίκη 1985.

ΘΕΟΔΩΡΟΥ Δ.Ι., Θέματα οργάνωσης, λειτουργίας και προσωπικού δήμων και δημοτικών επιχειρήσεων, Θεσ/νίκη, εκδ. Δήμου Καλαμαριάς, 1996.

Κ.Ε.Π.Ε., Εκθέσεις – Πολιτιστική Ανάπτυξη, Αθήνα 1992 .

ΚΟΝΣΟΛΑ ΝΤΟΡΑ, Θέματα πολιτιστικής πολιτικής (σημειώσεις), 1988.

- Πολιτιστική δραστηριότητα και κρατική πολιτική στην Ελλάδα. Η Περιφερειακή διάσταση, Εκδ. Παπαζήση, 1990.

- Πολιτιστική δραστηριότητα και κρατική πολιτική στην Ελλάδα, εκδ. Παπαζήση, 1995.

- ΛΙΒΑΣ Α., Σημειώσεις στο μάθημα 'Λογιστική των Ο.Τ.Α.', ΤΕΙ Καλαμάτας, Τμήμα Διοίκησης Μονάδων Τοπικής Αυτοδιοίκησης, 1995.
- ΠΑΝΑΓΟΥ Β., Σημειώσεις στο μάθημα 'Πρακτικές Εφαρμογές', ΤΕΙ Καλαμάτας, Τμήμα Διοίκησης Μονάδων Τοπικής Αυτοδιοίκησης, 1996.
- ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Β., Πολιτισμός και Τοπική Δημοκρατία, εκδ. ΕΕΤΑΑ., Αθήνα 1984.
- ΡΟΚΟΥ Β., Συμβολή στη μελέτη της κοινωνίας του κτηνοτροφικού χωριού (το παράδειγμα του Μετσόβου), Ιωάννινα 1983.
- ΡΟΚΟΥ Β., Υφαντική οικιακή βιοτεχνία, Μέτσοβο 18ος-20ος αι. Αθήνα, 1994.
- ΣΚΑΦΙΔΑ Β., 'Γεώργιος Αβέρωφ' Μ.Ε. 2 (1953) σελ. 1128-1132 Η.Ε. 3 (1954) σελ. 35-41, 156-162.
- ΣΚΑΦΙΔΑ Β., 'Ιστορία του Μετσόβου ' Μ.Ε. 10 (1961)σελ. 965-974.
- ΣΚΑΦΙΔΑ Β., 'Τα προνόμια του Μετσόβου'. Μ.Ε. 2 (1953)σελ. 231-234.
- Τ.Ε.Δ.Κ.Ν.Α., Πολιτισμός και Τοπική Αυτοδιοίκηση, πλήρη πρακτικά Συνεδρίου, Αθήνα 1994.
- ΤΡΙΤΟΥ ΜΙΧΑΗΛ. Το Μέτσοβο (Ιστορία – Αξιοθέατα – Σύγχρονη Ζωή) Αθήνα 1982.
- ΤΣΟΥΝΤΑΣ Κ., Σημειώσεις στο μάθημα ' Δομή – Οργάνωση Ο.Τ.Α.', ΤΕΙ Καλαμάτας, τμήμα Δ.Μ.Τ.Α.
- ΥΠ.ΕΣ.- ΕΕΤΑΑ., Οι επιχειρήσεις των Ο.Τ.Α., Αθήνα, 1987.
- ΦΕΣΣΑ –ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ Ε., Η πολιτιστική ανάπτυξη . Μια νέα πολιτική ευθύνη στον ελληνικό χώρο, εκδ. Ολκός, 1978.
- ΧΑΡΙΣΗΣ Β., Το Μέτσοβο, εκδ. Μέλισσα, Αθήνα 1988.
- ΧΑΡΙΣΗΣ Α., Μέτσοβο Ελληνική Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική, Τ.6, Θεσσαλία- Μέτσοβο σελ.. 161-170.
- ΧΑΤΖΗΜΙΧΑΛΗ ΑΓΓΕΛΙΚΗ, Οι εν τω Ελληνοσχολείω Μετσόβου διδάξαντες και διδαχθέντες, εν Ιωαννίνους 1949.
- ΧΡΗΣΙΜΟΣ Σ., Σημειώσεις στο μάθημα 'Οικονομική των Ο.Τ.Α.' Β' ΤΕΥΧΟΣ, ΤΕΙ Καλαμάτας, τμήμα Δ.Μ.Τ.Α., 1997.

ΣΚΙΑ -ΠΑΝΟΠΟΥΛΟΥ Χ., Σημειώσεις στο μάθημα 'Περιφερειακή Πολιτιστική Πολιτική' ΤΕΙ Καλαμάτας, τμήμα Δ.Μ.Τ.Α.,1996.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

John Murray, Primitive Culture, London 1871.

N.G.I. Hammond Epirus – the geography, the ancient remains, the history and the topography of Epirus and adjacent areas, Oxford, 1967.

Leekley, Archeological excavations in central and northern Greece, Noyes press, Park Ridge / N.J., 1980.

ΑΡΘΡΑ ΣΕ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

- Α.Ε. (Αρχαιολογική Εφημερίδα), 1969, σελ.197-198.
- ΒΑΔΕΒΟΥΛΗΣ Δ., «Η Κτηνοτροφία και η Τυροκομία του Μετσόβου» – «DAIRY ZOOM», *Αμάθεια*, Έκδ. INTERFACE Α.Ε., (ΠΡΩΗΝ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ), Ιούλιος 1999, σελ.13-17.
- ΕΕΤΑΑ, «ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ», ΠΕΡ. *ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ*, ΜΑΙΟΣ-ΙΟΥΝΙΟΣ 1997,σελ35-42
- ΜΠΙΣΤΙΚΑ ΕΛΕΝΗ, 'Πινακοθήκη στο Μέτσοβο', εφημερ. *Καθημερινή*, 2.8.87 και 7.1.90.
- ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ. Περιοδ. Β' τεύχος, Ιουνίου 1998 'Χορηγίες'.
- ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΓΙΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ, «Νέοι Μέθοδοι Υποστήριξης της Βιομηχανίας Γαλακτοκομικών», *Αμάθεια*, Έκδ. INTERFACE Α.Ε., (ΠΡΩΗΝ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ), Ιούλιος 1999, σελ.8-13
- ΠΑΠΑΖΗΣΗ ΔΗΜ., άρθρα για το Μέτσοβο, *Ηπειρωτικό Μέλλον*, 23.11.75., *Τρικαλινά Νέα*, 28.9.77.,21.1.81.,22.9.90.
- ΠΑΠΑΣ Δ., «Η κοινοτική Πρωτοβουλία ADUPT», *Αμάθεια* 1 (Ν.Σ.), Έκδ. INTERFACE Α.Ε., (ΠΡΩΗΝ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ), Ιούλιος 1999, σελ.2-7.
- ΤΡΙΤΟΣ ΜΙΧΑΗΛ. 'Το Μέτσοβο και η Παράδοση', περιοδικό *Παράδοση*, τεύχος 1 (Ιανουάριος- Φεβρουάριος – Μάρτιος 1992). Σελ. 96-98.
- Υπουργείο Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, «Ο θεσμός τωνΚΑΠΗ», «Βοήθεια στο Σπίτι», περ, *Κοινωνική Πρόνοια και Φροντίδα*,Ιούνιος-Ιούλιος 1999, σελ.16-24.